شماره (١٠٤) کانوونی یەکەم (٢٧١٢) کوردی (٢٠١٥) زایینی

گوڵ سوو

مجلەیەگ مانگانە گشتییە لەلاین
دەزگای رووشنهویری (شەفەق) بڵاوئەکریەێگ

جەنگ جەهانی سێیەم دەسوە پیکردگە

دەرفەتەیل لەدەسچگ فەیلیەیل

جەنگ ناوچەگەو ئایندەی کورد

2300 خوەیکوش دیاری برایەیل عەرەب بوی ئەرا مللەت عراق

گول سوو

GULL SOO MAGAZINE

شماره (١٠٤) کانوونی یەکەم (٢٧١٢) کوردی (٢٠١٥) ی زاینی

مجلەیەگ مانگانە گشتییە لەلاین دەزگای رووشنهویری ورەسانن کورد فەیلی(شەفەق) بلاْوئەکریەیْگ

سەر نویسەر

عەلی حسێن فەیلی

جێگر سەر نویسەر

ماجد سویرەمیری

بەڕێوەبەر نویسانن

جەمال ئەرکەوازی

دەستەینویسەرەیل

جەواد کازم

سوندوس میرزا

ئامادەکردن هونەری

ئیمان حەبیب عەلی

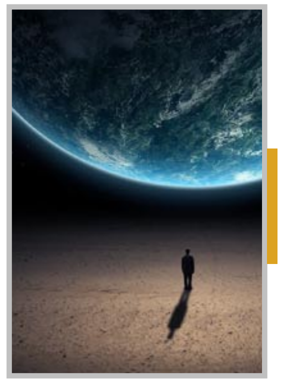

8 باره قورسەگە هەمیشە ئەکەفێدە بان کورد

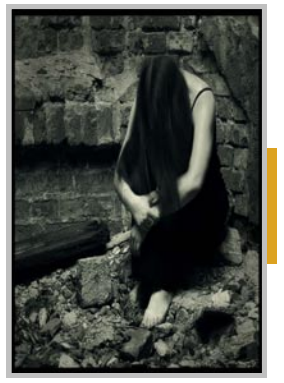

25 مەرگ فەیلی بی پشووە

43 هاتنەوەی کووچ وە پیکردن.. حەیدەر و زەینەب فەیلی یەکەمین

کوردەیل فەیلی لە رووژ"زەردەخەنە"یش بیبەشن!! ١٩

هەنای بایەخ وە عراقیەتمان نایەیم.................................. ٥٩

روسیاو ئەمریکاو وازی وەئاشکرا..!.. ٦٩

Tel:
07901373702
gullsoo@shafaaq.com

خاوەن ئمتیاز دەزگای رۆشنبیری و راگەیاندنی کوردی فەیلی(شەفەق)

مؤسسة شفق للثقافة والاعلام للكورد الفيليين

رقم الاعتماد في نقابة الصحفيين العراقيين ١٠١٥

رقم الايداع في دار الكتب والوثائق ٨٩٢ في ٢٠٠٦

سەرباس شمارە

تاوانبارەیل جەنگ و رەسانن

مەخەڵەتیەن وەو گوزارشەیل خوەشخوەش و ئەو وشەیل سووزداری و ئەو وێنەیل بەرز دقەتەو ئەو دیکۆرەیل گەورا و ئەو بر فرپەی ناونیشانەیلە ك دەزگایەیل و کەنالەیل لەبان بار عراق پەخشیان ئەکەن، ك لەجیای ئەوەگ راسی و هوشیاری لەناونی مەردم بلاْو بکەن دوینێد ك ژەهر و بوغز و کینەت بلاْو ئەکەن، مەخەڵەتیەن وەو وتارەیلە ك بەهەیشت لەی دووزەخە دروس ئەکەن ك لەتی ژیەیم.

ئەوەگ رەسانن خراو ئەنجامی ئەیاد لە خراوەکاری فیشترە لەو ترۆرە وە گشت ئامێرەیل کاولکاریەو، تەنانەت ئەو چەوەیلپیشە ك سەیر موحیبەت ئەکا لەی ولات بی بەرەکەت وشکەو بوینە، چوپنکە ترس و لەزر سەرگەورای هەلویستن و مەکینەی رەسانن ستەمکاریش سووکایەتی وەو ژان و مەینەتیەیل مەردم نیشتەجی ئی ولاْتە ئەکا ك گوزەر وەپیەو ئەکەن، دی گشت رووژ و وەختیگیش سنی و شیعەو کورد و عەرەب و گشت پیکهاتەیل وەردەوامن لە پیشکەشکردن قوربانی وەخاتر وەردەوامبوین کار ئەو مەکینە و تا ئامادەبووینیگ تراجیدی داشتوون لە مەیدانەگە.

ئمجا ئی رەساننە وەتەنیا خراو نیە، بەڵکوو لەهەمان وەخت خوەشەویسی و باوەرەیلیش خراو بوینە و لەسای نەوین و کووچ پەیامەیل ئاسمانی دی زولم و روخسارەیل درندەیی وە عالم ئاشکرا دیارن.

ئی رەساننە ك قسە لەبانی ئەکەیم جوور سەرابیگە ك تەنیا لە دویرەو دوینیمنەی، ئمجا لەوەرچە بایەسە مەسیحی و سوبی و ئێزیدی و کاکەیەیل باج ئی کیشمەکیش شیعەو سنیە بیەن؟ و ئاینپەروەرەیل ئەو دو مەزەو ئسلامیە ئەراچە بایەسە هەڵەیل وەسیاسەتکردن مەزەوەیلیان بگرنە مل؟! لەوەختیگ رەجم راسی ئەکەیم لەبان سافە خورما، ك ئایا بایەسە لەبان عەرش چ ژیاریگ چوارمشقی بنیشیم؟

نموونەیش ئەرا ئی باسە، ئەوەسە ئامارەیل شیویاگ فریەیگ هەن لەباوەت هەڵکەفتیگ ك رەسانەمانە بەرزەخ نەتەوایەتی و مەزەوی .

بەرزایی کویەیل کوردستان و هامارییەیل فراوان رازیاگ وە مەزارگەی ئیمامەیل و دیمەنەیل ژیان لە ناوچەیل ناونی دوچەمان، ك وە وجوود گشت ئەیانە پرسیاریگ خوەی دەرئەخا ك ئایا ئیمە دلخوەشیم وەپی؟ یا وەل بوو دەریایەیلیگ لە نەفت و غاز ك ورو گیژمان ئەکا ،ئایا دەولەمەنیم وەپی؟

دی ئی ولاْتە ئەو خاك و بەهیشت و ماوای هەوەجەدارەیل و ژارەیل نیە، چوینکە گشت پیکهاتەیلی ناڵنن وەدەس فەقیری و بویەسە بەهەیشتیگ ئەرا فەرمانرەوا و سەرکردەیل جەنگ و ئاشووگەری، چوینکە ئەوەگ قیمەت دیرید موڵك مللەت نیەو وە هەر حاڵ بایەسە دگان وە ئەوە بنەیم ك ئی خاکە بیاوانە و لەگشت ریرەو و نەریتەیل ئنسانی و ئاسمانی بی بەشە و ئەوەگ مەنیە تەنیا دو چشتە ك ئەویش سەراب دەولەمەنی و فەقیری راسکانیە.

ئەو سەراب یا تراویلکەی دەولەمەنیە هان مەردم ئەیاد وەرەو مەسەلەی مەزەوی و باوەرەیل بەتاڵ لە داشتن بەنەیی خوداوەند و خوەشەویسی ئادەمیزاد بچن و فەقیرییش نەیدە رەت ئەو مەردمانە ك کەفتنەسە شوون تونرەوی رەگەزی و ئایینی، هەر وەو خاتریشە مەردمان عراقهاودەم ئی فەقیریەن ك لە روخساریان دیارە، هەر لەوەر ئەوەیش نوریم ك رەسانن غەدرکار و هاوشیوەیان هووکار سەرەکین لە دروسکردن بت و فەرمانرەوایەیل جەور و بەرپاکردن ئاگر ئاشووگەری و جەنگەیل نەتەوەیی و تایفی، بایەسە وەرجە پاکەوکردن زەوی لە ترۆریستەیل ئەو رەساننەیلە جوور تومەتبار جەنگ دادگایی بکریەن و هویرئی مللەتە لە پیسی ئەو رەساننە پاکەو بکریەن.

عەلی حسێن فەیلی

سەر نویسەر

ئەراچە دەوڵەتیگ ئەرا کورد نادیٚ؟

سەلاٚح مەندەلاوی

زایەڵەی دەنگ گرژی سیاسی لە کوردستان عراق هەمیشە دەنگەو ئەیاد لە مەیدانەیل سیاسی دوشمنەیل ئاسایشی و دووسەیلیش لەتی دەس دیرن و بازداین کورد لەی گرژیە وە سەرکەفتن ئابووری دوینن ئەرا ئەزموون حوکم کورد، هەر وەو خاتریشە ئەخوازن هەر لەیوا بمینیم جوور ئەوەگ دەسیگ لەپشت ئی تیەریکیە بوود و بخوازێد بشیوی لە تونایەیل مللەتیگ بکەن ک رووژگار وەلیا شووم بوی.

لە ساڵ ١٩٢١ لە کۆنگرەی وزارەت داگیرکاریەیل بریتانی لە قاهیرە وە سەرۆکایەتی ونستون تشرشڵ بڕیار ئەرا خواست دەوڵتیگ کوردی دریا وە سەرۆکایەتی پیاویگ هووزایەتی جوور باشوور و ناوراس عراق ک تازە لە ئمپراتۆریەت عوسمانی قورتاریان بوێد لە دویای جەنگ جەهانی یەکەم ١٩١٤ – ١٩١٨ و هەر لەوەر ئەوەیش شێخ مەحمود حەفید بڕیار دەوڵەت کوردستان دا ئەگەر دەخاڵەت تورکی وە پەیام شێخ مەحمود نەویاتاد ئەرا حامیەی راوەندوز ک لەتی خوازیار بوی پەیوەس بدیٚ وە کوردستانەو.

ئمڕوو ئەو مێژووە دوبارەوە بوی، ئمجا تورکیای تیەنگ ئەرا نەفت هاتەوەو سەرۆك وەزیرەیلی باڵوێزەیل وڵاٚتەیل یەکگرتگ و روسیا چڕی و ئاگاداریان کرد ک دەوڵەت تورکی دامەزرانن دەوڵەتیگ لە سوریا رەتەو ئەکا ئەرا یەکەیل پاسەوان مللەت کورد، وەل ئەوەیشا تورکیا دەرفەتیگ ئەرای هەڵکەفت قانجاز لە نەفت کوردستان بکاو لە هەمان وەخت مەترسی لە ئەزموونیگ جوور ئەزموونەگەی یۆگسلافیایش دیرێد ک لەناکاو ئاگاداری بوین دویای رویداگ کۆبانی.

ئیمە لە کوردستان عراق خاوەن ئەزموونیگ تازەیم و کیشەی ئاسایی لە مووچەی کارمەندەیل کوردستان و بگر پێشمەرگەیش ک بەشدار بوینە لە جەنگیگ وە دریژی ١٢٠٠کم دژ داعش ک دیلەیل کورد ئەسزنێد لەیوا لە مەردمانیگ کردگە خوازیارن گشت ئەو ریککەفتنەیلە وە تالاٚن بیەن چ ژیر وەژیر چ وە ئاشکرا.

مەردمیش داوای مووچەیل نەدریاگ چوار مانگ خوەیان ئەکەن و لەناکاو بەیاننامەیگ سەرکردایەتی لەپشت چەمیگ لە گولزارەو دەرئەچێد لەناو هۆلێگ ئەرا تارانن سەرۆك پەرلەمان و ئاگادار وەزیرەیلیگ ئەکریەن دەس لە کارەیلیان هەڵگرن و دەربچن، ک یەیش تەنیا لەوڵاٚتەیلیگ دویاکەفتگ روی ئەیاد.

هەر وەو خاتریشە یەکێتی نیشتمانی خوازیار ئەوە بوی لایگ بکریەێدە لای رووڵەیل مللەتمان ک زەرەدمەن بوینە لەڕوی ئابووری و داوا لەلیان کرد واز لە کوچگ وەشانن و سزانن بارەگایەیل بارن.

مانای ئەوەسە ئیمە یا ئەوەسە یەکتری لەناو بووەیم یا ئەوەسە وە گوورەی ئەقڵ رەفتار بکەیم و سەرکردەیلمانیش بایەسە بەزەییان وە مللەت بایێد و حورمەت مللەت بگرن، چوینکە ماقوڵ نیە ئاگر بەرپا بکریەێد لە شارەیل کوردستان دویای ئەوەگ سەرکردەیل جەهان سەرسامی خوەیان وە شانازی کۆبانی نیشاندان، هەر وەو خاتریشە ئویشیم رەحم لە شەهیدەیل و کرامەت و ئایندەمان بکەن ک وەتاییبەت فریە نیزکەو بویمنە لە جیوەجیکردن ئەزرەتەیلمان.

کـــورد و مەویسیەیل دانەوڕیاگی

گوڵ سوو

ئیمەی کورد فیشتر لە گشت مللەتەیل بان ئی گووشەی زەویە زوڵم و ستەم هاتەسە تویشمان و چواردەورمان وە مەردمانیگ گیریاگە ک مەردایەتی و پاڵەوانێتی خوەیان لەوەختیگ دویننەو ک گووشیان باس مافیگ لە مافەیل مللەت کورد بژنەفێد، ک رووژگاریگ لەژێر حوکم خوەیان بویە و تائیسەیش پەیوەسن وەو زوڵم و ستەمەیلەو کردنەسەی پیرووزترین حوکمیگ ناپەسەن لەلای خوەیان و گشت مەردم دونیاو لەبان گشت شەریعەتەیلیگ..

ئەو کەسەیلە هەمیشە خیانەت ها فکرەیان هەمیشە هەوڵ شکەست مللەتەیل ستەمدیدە ئەیەن و سیاسەت مللەت کوردیش تیکەڵ وە خوەین بویە، ئەرا نموونە: تراجیدیای کارەساتەیل ک ئەکەفێدە بان برێگ مەردم لەوەختیگ وەبان دەریایگ لە مین پەڕنەو لەیوا کرد سەرنج بکەفێدە لای ئەو شەپۆلە ک منالێگ کورد خنکان و لە کنار ئاوەیل تورکی ئەرا یەکجاری خەویەو برد، ک وەو خاتریشە گشت دونیا لەلی ئاگادار بوی و هەر ئەوەیش لەیوا کرد ئەنجیلا میرکل ئەڵمانیا لە لێدوانەیلی وت: ئەڵمانیا ئەکەمە ماوای ئەو نەتەوە ک هەرچەنی ریککەفتن ئۆرپی بریار پیشوازی نەکردن کووچبەرەیل دا. ئەوەگ ماڵی وەجی هیلێد مینەی شوونیگ ئەکا لەتی داکرسیەێد، چوینکە ئەوانە لە بنەڕەتەو ترس نەیرن لە رویداگ جوور ئەوەگ مەسڵەتەگە ئویشێد"ئەوانەگ بچنە ناو دەریا ترس لە خنکیان نەیرن". ئی دامە ئەرا لوبنان دانریاوێد، ئەوەسە ئەوانە گیر هاتنە وە زباڵەوە لەشوون ئەوەگ واز لە سەرۆکایەتی و وزارەت هاوردنەو ئەوەیش ئوردنە مەردمان فریەیگ گرتەسە خوەی و ئەویش یۆنانە کەفتەسە ژێر قەرز دەوڵەمەنەیل و ئادەمیزادیگ خاس لەتیان نیە تەنیا لە ئەڵمانیا نەود ک (ژنیگ حومکیان ئەکا لەوەر ئەوەگ ئسپات بکا ک لە سولالەت مەریەم عەزرا و بەلقیس دویەت عومران و ئاسیای ژن فرعەون)وەناو ئەنجیلا ک دراسەت کورد کردگە.

ئیسەیش ئیمە دو نموونەی دیریم، یەکیگیان عومەر خاوەر لە هەڵەبجە و ئەواکەیش دویەت خوەیشگەگەی سەمیر فەیلی ک وە فەرمان شمر سەدەی بیس خریا ناو تیزاو، وەو جووریشە هەرسێ پیکهاتەگە بەش خوەیان لە بەدبەختی وەرگرتن، ئمجا باشوور کوردستان(فەیلی)و ناوڕاس کوردستان(هەڵەبجە)و باکوور کوردستان(ئیلان) کارەسات کورد لە شاشەی تەلەفزیۆنەیلەو وە دونیا ئاشنا کردن و هەر لەوەر ئەوەیش گشت ماڵیگ لە ئەڵمانیا دروشم پیشوازیکردن ئەرا ئەو خیزانەیلە بەرزەو کرد ک لەتاو داعش واینەو تویش موسیبەت هاتنە.

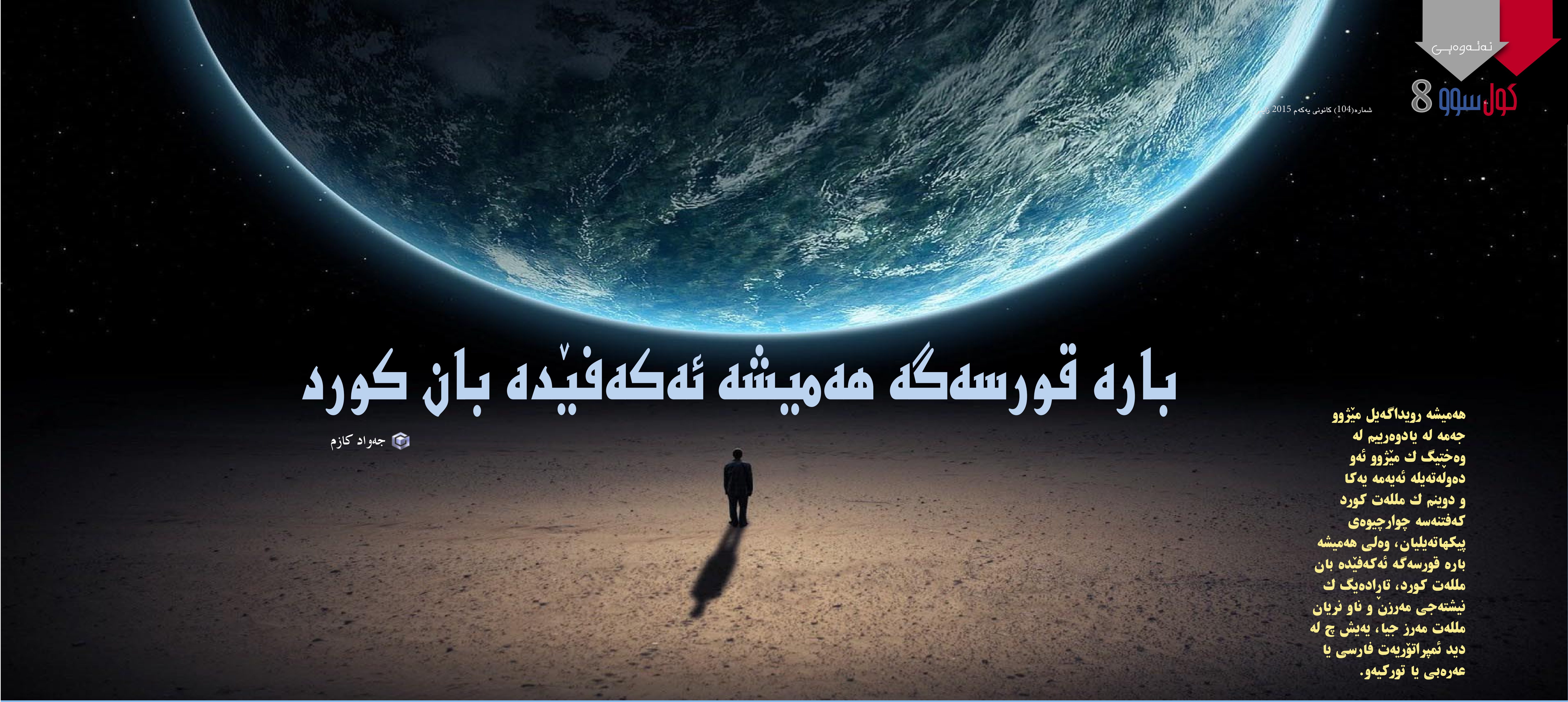

بارە قورسەگە هەمیشە ئەکەفێدە بان کورد

جەواد کازم

هەمیشە رویداگەیل مێژوو جەمە لە یادوەریم لە وەختێگ ک مێژوو ئەو دەولەتەیلە ئەیەمە یەکا و دوینم ک مللەت کورد کەفتنەسە چوارچیوەی پیکهاتەیلیان، وەلی هەمیشە بارە قورسەگە ئەکەفێدە بان مللەت کورد، تارادەیگ ک نیشتەجی مەرزن و ناو نریان مللەت مەرز جیا، یەیش چ لە دید ئمپراتۆریەت فارسی یا عەرەبی یا تورکیەو.

دی نورێد بنەرەت ناوناین کورد لە وشەی کواردو هات ک وە بابلی مانای سوارخاس نواین ئەیاد و هەر وەو خاتریشە رەگەزپەرەسەیل ناحەز بوین ئەرا کورد لە هەرسێ نەتەوەگە، وەلی هەمیشە ئەو کوردە وەپیان پەسەن بوی ک نیازی پاك بوی ئەرا نەتەوەیل یەکگرتگ وەلیانا، یەیش لەوەختێگ ک ئایدۆلۆجی باوەڕ لە ئاڵشتکاری وەردەوامیگ بوی، دی وەو جوورە هەر لەوەختێگ ک پەیوەندییمان وە دەوڵەت عوسمانی کووتایی وەپیهات دی مللەتەگەمان ئاگادارەو بوی لە هویر بەرژەوەندی، وەڵی نەك بەرژەوەندی نەتەوەیی، بەڵکوو بەرژەوەندی تاکە کەسی.

ئمروو گشت کەسیگ لەبان ئی گووشەی زەویە لە مەرام مللەت کوردستان رەسیەو، کوردیش هوشیارەو بوی و ئاگادارن لە جموجویل سەبازی و هەر کەسیگ لەلیان مەلەکیەتیگ دیرێد و خوازیارە مقەیەتی لەلی بکا.

لە کۆبانی کاریگەریەیلیگ تر ئەرا ئافرەت کورد تۆمار کریا، گشت جەهان چەپڵە ئەرا کۆبانی کوتاو هەر لەو سووزیشەو سووزداری پەلکیشا وەرەو شەنگاڵ ناو کویەن سنجار جوور ئەوەگ رووژنامەنویسیگ سویدی هاوردەی کار لە ساڵ ١٩٧٢ لەوەختێگ ک خوازیار ئەوە بوی برەسێدە شارەگە وەخاتر نویسانن راپۆرتیگ رووژنامەگەری، ک یەیش لەیوا کرد پێشمەرگەیل قارەمان وە پلانیگ سەربازی بچنە ناو قایمقامیەت و جوور ئەوەگ هووکارەیل رەسانن ناودەوڵەتی لەلی برەسننەو.

ئێسەیش وەل بەرزەوبوین لایەنگری مەردمی، دوینیم ک داعشیەیل بانگەواز حەیا عەلالجیهاد ئەکەن و لە رومادی و حەلەب و دێر ئەلزۆر ئەو بانگەوازە نەکردن، تا رادەیگ ک وشەی پێشمەرگە ترس خستە دڵەیلیان.

ئمجا لەیرا ئەخوازیم ئەوە بویشیم ک مللەت کورد تیەنگیە ئەرا چەك و پشتگیری ئاسمانی و رویماڵکردن لەلایەن رەسانن وە جووریگ ک توانای مللەتەگە دەربخا دژ زاڵم و ستەمکارەیل و هەر وەو خاتریشە ئویشیم: سلاّم لە قارەمانەیل مللەتەگەمان لە شەنگاڵ و خورماتوو، چوینکە جەهان گشتی دڵخوەشە وە نزیکەوبوین کووتاییهاتن مەینەتیەیل ئەو مەردمانە ک ژیان لەناو چادر ئەوەنە سەر.

فەیلی و مەسیحی و ئێزیدی و تورکمان و شەبەك قارەمان و شەهید هەردوگ شوورِش ئەیلوول وگوڵانن

لوقمان دەرویش

لەی ماوەی دویاخرە موزایدەیل فریەیگ لەلایەن بریگ لەو سیاسیەیلەو دەرکەفت ك هەوڵ ئەوە دان برِیگ لە حزبەیل و رەوتەیل سیاسی لە پیکهاتەیل تر کوردستانی وەرەو لای خوەیان بکیشن وە ئامانج ئامێتەکردنیان لەناو رِزەیل خوەیان و دویرەوخستنیان لەو ئامانجەیلە ك باوەرِ وەپی دیرن هەر لە سەرەتای جمشت ئازادیخواز کورد و هەردوگ شوورش ئەیلوول و گوڵان لە مەسەلەی ئنتمایان ئەرا خاك و مللەت کوردستان تا ئەرِەسیدە ئیمان و باوەرِ فراوانیان وە ئامانجەیل پارت دیموکرات کوردستان و بارزانی نەمر و سەرۆك بارزانی.

ئمجا هەرچەنی گشت پیکهاتەیل لە ئێزیدی و فەیلیەیل و مەسیحی و شەبەك و پیکهاتەیل تر حزب و رەوتەیل سیاسی دیرن، وەلی لە هەمان وەخت باوەرِ وە ئامانجەیل جمشت ئازادیخواز کورد و بارزانی نەمر دیرن لە نەخشەی ئایندەی کوردستان و چەسپانن مافەیلیان جوور خاڵەیلیگ ك هویچ وەختیگ دەس لەلیان هەڵناگیریەێد لە شوورِش کورد.

وەل ئەوەیشا هەرچەنی جمشت ئازادیخواز کورد جمشتیگ خاوەن سفەت ئنکاری نەوی لەبان چینیگ یا تایفەیگ یا نەتەوەیگ دیاریکریاگ، بەڵکوو گشت نەتەوەو پیکهاتەو ئایینەیل گرتە خوەی و بارزانی نەمریش لەگشت بوونەو یادەیل هەمیشە داوا لە گشت حکومەتەیل عراقی یەك لەشوون یەك عراقی کرد مافەیلیان بچەسپنێد وە یەکسانی و دادگەری و گشت مافەیلیان لە دەستوور بچەسپنێد و دگان وەپیان بنەێد جوور بەشیگ جیانەکریاگ لە رووڵەیل مللەت کوردستان.

شوورِش کورد هویچ وەختیگ فەرمووش پیکهاتە یا چین وتایفەیگ نەکردگەو نەیاسەی دەس قەدەر یارژمەیل دیکتاتۆری یەك لەشوون یەك و بیبەشیان نەکردگە لە مافەیل رەوایان و نموونەیش ئەرا ئەوە لە باس و دروشمەیل بارزانی نەمر دیارە، ك بەتاڵ نەوی لە داواکردن مافەیل گشت ئەو نەتەوەو تایفەو ئایینەیل و کەمینەیل تر، چوینکە تەماشای گشت رووڵەیل کوردستان وە یەك چەو کردیاد و جیاوازی لەناونیان نەکرد و هەمیشە دەروازەی بەشداریکردن لە شوورِشەیل کورد و ئامانجەیلی واز بوی ئەرا گشت کەسیگ و خەیوەت کورد بوی ك تائیسەیش گشت چین و پیکهاتەیل وەبی جیاوازی گرتەسە خوەی، ك یەیش مێژوو لەبانی شایەتی ئەیاد.

بیجگە ئەوەیش هیمان خوین شەهیدەیل لە پیکهاتەیل تر شوونەواری و رەنگی دیارە لە کویە و ئاوایەیل کوردستان و هیمان شەهیدەیل ئێزیدی و مەسیحی و شەبەك و فەیلی و تورکمان تا رووژ ئمرِوومان ئاشکراس لەلای گشت کەسیگ، ك یەیش نیشانەیگ تر پەیرەوکردن ریرِەو بارزانی نەمرە لە جیوەجیکردن مافەیل و قورتاربوین لەوزوڵم و ستەمە ك هاتە تویشیان جوور پیکهاتەیل تر لە رووڵەیل کوردستان.

بیگومان ناو شەهیدەیل هویچ وەختیگ لەهویرەو ناچێد و ناتویەنیم فەرامووشیان بکەیم، هەر لەوەر ئەوەیش ئاسان نیە لەهویریانەو بووەیم یا فەراموش رۆلیان بکەیم لە ئازادکردن کوردستان لەژیردەس ستەمکارن ئمجا ئەوەگ خەبات کرد وەخاتر ئازادکردن کوردستان شان وەشان بارزانی نەمر بوینە نیشانەیگ ئەرا رووڵەیل پیکهاتەیلیان و پاڵنەریگ بتەو ئەرا بەشدارکردن پیکهاتە یا تایفە یا رووڵەیل ئایینەگەی لە کاروان ئاوەدانی و بنیاتنانین و مقەیەتیکردن خاك کوردستان و بەشداری لە گشت کابینەیل حکومەت کوردستانی.

جەنگ ناوچەگەو ئاییندەی کورد

د. سوزان ئامێدی

خوەینیشاندایین مافیگە ئەرا گوزارشکردن لە ڕای جوور هەر شیوازیگ بەشداری سیاسی، وەلی وە مەرجیگ دەسدریژی نەکادە بان ئازادی کەسەیل تر و بنەمایەیل یاسا، ئمجا ئامانجیش لەلی ڕەسانن داواکایەیل مەردمە ئەرا لایەنەیل پەیوەندیدار هەر لەوەر ئەوەیش لەوەختیگ ك هەر مەینەتیەیلیگ بایێدە تویش مللەت یا پیکهاتەیگ دیاریکریاگ لە کومەڵگا، وە شیوەیگ جەم خوەیان لە گردەوبوین ئاشتیانە دەرئەخەن ئەرا داواکاری مافەیلیان.

لەی باوەتیشەو گشت یاساو بەڵگەیل ناودەوڵەتی مافەیل ئادەمیزاد ریککەفتن لەبان ماف وڵاتەیل لە دانایین یاسایگ ك لەتی ئی خوەینیشاندایینەیلە ریك بخریەێد، وەلی هویچ بەڵگەیگ ناودەوڵەتی یا یاسایگ نیە ماف بیادە خوەینیشاندایینەیل وەبی ریککەفتن وەل سیستم، بەڵکوو گشت ئی بەڵگەیلە ریککەفتن لەبان مافیگ ناودەوڵەتی ك نواگیری لە هەر سەرپیچییگ بکریەێد لەو خوەینیشاندایەنەیلە جوور ئەوەگ لە یاساو دەستوور هاتگە.

لە گیرنگترین ئەو بەڵگەیلیشە: ریککەفتن ناودەوڵەتی تایبەت وە مافەیل مەدەنی و ئابووری و ریککەفتن ئۆرپی و ریککەفتن ئەمریکی و ریککەفتن ئەفریقی، ئمجا هەرکەسیگ وە دقەتەو تەماشای ئەو بەڵگەیلە بکا ئەرای دەرئەکەفێد ك ریککەفتنیگ ناودەوڵەتی هەس لەبان ری نەدایین وە هەر خوەینیشاندایینیگ نایاسایی لە مەرز یاسا.

دەوڵەتەیل خوەرئاوا هیزەیل تایبەت ئەیەرنە کار لە خوەینیشاندایینەیل، ئەویش لەوەر ئەوەگ لەری وشوون یاسایی نەچنە دەیشت، یا وە مانایگ تر بویشیم خوەینیشاندایین ماف گشت کەسیگە لەوەختیگ وەسیلەیگ بدێ ئەرا گوزارشکردن، وەلی هەنای لە مەرز خوەی چیە دەیشت ئەدێدە وەسیلەیگ ئەرا ئاژاوەو دروسکردن قەیرانەیل، چوینگە دی ئەوە وەختە سەرپیچی کردگە لەو مەرز یاسا ك لە دەستوور و بەڵگەیل ناودەوڵەتی هاتگە.

رووشنهویری خوەینشاندایین وە شیوازیگ ئاشتیانە نیشانەی هوشیاری هاووڵاتیە، وەلی وە مەرجیگ دویر بدێ لە گرژی و تون وتیژی، لە کوردستانیش پرووژە یاسای خوەینیشاندایین ریك ئەو خوەینیشاندایینە ئەخاو بیبەشی ناکا، هەر وەو خاتریشە هەڵوژانن وەخت گونجیاگ فریە گرینگە، ئەویش لەوەر ئتست مقەیەتیکردن لەبان ئاسایش و سەقامگیری کوردستان، چوینکە وە قەیرانەیل گەورایگ ئابووری و سیاسی گوزەر ئەکا بیجگە ئەوەکیش کەفتەسە ناو جەنگیگ پلکیاسە جەنگیگ نەخواست وەل ریکخریاگ ترۆریستی داعش، ئمجا دویاخریش کوردستان.

لەیرا پرسیاریگ ئەیادە وجوود، ك ئەویش ئەوەسە ك ئایا بار ئیسەی ناوخوەیی و دەرەکی کوردستان وەرگەی ئەوە ئەگرێد لایەنەیل ئاسایشی تاییبەتمەند دەس بکەنە ئامادەکاری ئەرا مقەیەتیکردن خوەینیشاندایینەیل، یەیش لەوەختیگ ك کوردستان داعش ك لایەنەیلیگ ئەخوازن لەری خوەینشاندایینەو مەسەلەگە بکیشن وەرەو دروسکردن ئاژاوەو تون وتیژی؟

من باوەڕم ئەوەسە ك ئاسایشی نەتەوەیی کوردستان جوور خەتیگ قرمز ئەرا گشت هاووڵاتییگ کورد، یەیش بیجگە ئەوەگ ك خوەینیشاندەرەیل لە شوونیگ کوردستان زوورمیان لە خیزانەیل پێشمەرگەن.

دویا باوەتەگەمان وەناو"شەفەق ها کنار کووتایی"رویوەر فراوانیگ وەرگرت لەڕوی گرینیگداین و لەیوا دوینم ك قسەوباس لەبان رویداگەیلیگ لە باوەتیەو چشت خواستیگە، باوەتەگە لەڕوی کاریگەری ئاشکراو کردەوەییەو لەلایەن ئەو کیشە ك باس لەلی کردیاد بیهوودە بوی و کاردانەوەیلیشی بیجگە لە لایەن سووزداری و مەویسیەو چشتیگ تر وەو لاوە نەوی لە پیکهاتەیلیگ بەتاڵ لە کاریگەری و توانایی.

عەلی حسین فیلی

دەرفەتەیل لەدەسچگ فەیلیەیل

بەش یەکەم

ئیمە پیشبینی ئەوە کردیایم، چوینکە ئەیە یەکەمجار و دویاجار نیە، ئیمەیش ك پیکهاتەیگیم ئەو قورسایی سیاسی و رەسانن و کومەڵایەتی و ئابووریە نەیرێد و توانای خاسیگیش نەیریم لە دید بریگ لە پیکهاتەیلەو، وەلی بایەسە بویشیم ئیمە ئمڕوو بڕیگ کادر دڵسووز دیریم و ناسریانە وە ئەوەگ وە کەمترین توانایگەو ئەتویەنن دەسکەفت گەورا وەدەس بارن، ئی دەزگایشە وەی چشتە ناسریاو رکابەری دەزگایەیل تر ئەکا، نەك هەر وە توانا، بەڵکوو وە پیشکەشکردن فیشتر و جیوەجیکردن ئاکامەیل وەل سەختیەیل فریەیگ، ك یەیش خواست و مکوڕبوینیگە تا کەسەیل تر لە کیشەگەمان بڕەسنەو، ك یەیش مەسەلەی ئاشکرایگ بوی لە ماوەی دەیەیگ لە کارکردن.

وەلی ئمڕوو وەل نیزکەوبوین دو ساڵ لە قەیران نەوین پشتگیری ماددی، خوەندنەوەیلیگ تر هەس گونجیەێد وەل ئەو بڕە تەعلیقەیلەك گرتەی خوەی، هەر لەوەر ئەوەیش شایەت خراو فامستنیگ لەباوەت خواست مەندنەوە یا نەمەندنی بدێ لەسای بەراوردکردن ئی دەزگا وەل دەزگایەیل تر، چوینکە کەسەیلیگ هەن پرسیار ئەکەن دەسکەفتەیل شەفەق چە بویە تا باوەڕ وە خواست وجوودی یا وەرگری و پشتگیریکردنی بکریەێد؟

بیگومان ئنساف نیە بەراورد توانایەیل شیعە یا سنی وەل توانای فەیلیەیل بکەیم، فریەجار ئەوانەگ دعایە ئەرا مەسەلەی رویکردن لە مەزەوی یا سیاسی یا نەتەوەیی یا رەگەزی ئەکەن ئەوانە پشتگیری گەورایگ دیرن و وەگوورەی ئەو توانایەیلە ئی شمارەی فریەی کەناڵەیل ئاسمانی و هووکارەیل تر رەساننە ئاشکراسەو لە هەمان وەخت وەو توانایشەوە شارەزایی و پەیوەندیەیل سیاسی فراوانیگیش دیرن و ئەدێدە هووکار دروسکردن دەرفەت و کەشیگ دەسمیەتدەر ئەرایان ئەرا وەردەوامی و فراوانکردن کارەیلیان.

یەیش گشتی هەوەجە وە وەخت و بەرنامەو چەودیری ئەخوازێد و ئیمەی فەیلیەیلیش ئی چشتەیلە نەیریم وە بوونەی تایبەتمەندیەیل کیشەگەمان ئەو وەربەس و گرفتەیلە ك وجوود دیرن وەل شیوازهویرەوکردنمان و رەفتارەیلمان لەناونی خوەمان لە کەشیگ نەگونجیاگ.ئەرا نموونە: هەنای بویمە ئەندام لە پەرلەمان کوردستان باوەڕم ئەوە بوی لە بوار سیاسەت توانایگ زیایەو کاریگەر پەیا ئەدێ ئەرا پشتگیری کیشەگەمان، وەلی ئەڵڵاجەوییم هات لە دید وەرتەنگە لەلای بڕیگ لە فەیلیەیل وە وەرنەگرتن ئی رویداگەو ئەڵڵاجەویمیش هات وە رینمایی و پەیڕەوەیل کار لە پەرلەمان کوردستان، مانای ئەوەسە هویچ دەرفەتیگ یا بەرنامەیگ نەوی ئەرا پیکهاتەیل کومەڵگای کوردی و کەمینەیل تر لەوانەگ تایبەتمەندی و مەینەتی جوراوجوور دیرن و تەنانەت لە سای دەرکەفتن ئۆپۆزسیۆنیش ك گومان و رەتەوکردن داشت ئەرا گشت چشتیگ، یەیش لەوەختیگ ك من کاندید بویم ئەرا ریڕەویگ سیاسی ك هویر لەوە کریا ك لەڕی داین ئی کورسیە وە فەیلیەیل ئاشتەو بکریەن وە ئەوەگ قەرزار فەیلیەیلن وە بوونەی بەشداریکردنیان و قوربانیداینیان لە جمشت ئازادیخواز کورد وە سەرکردایەتی بارزانی نەمر.

وەل گشت ئەیانەیش هەمیشە دەسپیچگ وەردەوام لە پەرلەمان کوردستان لەباوەت کیشەیل فەیلیەیل دویر بوی لە قسەوباسەیل نەتەوەیی و وتیان کیشەگەدان ها دەیشت هەرێم، بار ئیسەیش خاستر نەوی وەل

نوێنەرەیل فەیلی لە ئەنجومەن نوێنەرەیل عراقی لە وەختیگ تەلاێی ك ٩ نوێنەر داشتیم و دگان وە کیشەگەیان نریاو توانای دامەزانن لۆبییگ نەیاشتن لەوەر هووکارەیل فریەیگ، یەیش بیجگە وجوود وزەیرەیل و بریکارەیل وەزیر و وەرپرسەیلیگ فەیلی لەو قوناغە، ئمجا ئیسەیش نە ئەندامیگ دیریم و نەیش وەزیر و جارجاریگیش وە کەسیگ ئویشم فەیلیە، وەلی ئەو دگان وە فەیلی نانەێد.

گشت ئادەمیزادیگ لە رووژگاری ئەیادە تویش بریگ لە هەڵبژاردەیل چارەنویسساز، ك بایەسە گرینگی ئی بڕیار و هەڵبژاردەیل گونجیاگە دەسنیشان بکا وەل کاریگەری لەبان ژیان و ئایندەی، هەڵوژاردن لە کیشەیل ئاسایی ئەو کاریگەریە نانەێدە بان ژیان و ئایندەی کەسیگ، وەلی داین بریارەیل گرینگ راسەوخۆ کاریگەری دیرێد لەبان ئایندە و هەڵوژاردن نادقەتیش گرفتەیلیگ لە شوونی مینێدەو ئاقیەتی خراوە، ئمجا ئیمەی فەیلیەیلیش بایەسە دگان وە ئەوەیا بنەیم ك فریەجار بریارەیلمان غەڵەت بویەو لەو ئاست هەوەجەدارە نەویە. ئمجا وە باوەڕم یەکیگ لە گرینگترین هووکارەیل ئەوەسە ك ئیمان وە کیشەگە نیە لەلای کەسەیلیگ وەو جوورە ك خواستە، رەسینیش ئەرا ژێر گومەز پەرلەمان یا ئەنجومەن وەزیرەیل یا هەر پۆستیگ تر جوور سەرەتای دەسوەپیکردن کاریگە، وەلی ئەرا بریگ لە فەیلیەیل جوور دویا ویستگەیگەو گرینگ نیە چشتیگ وەناو فەیلیەیل باس بکریەێد، بەڵگەیش لەبان ئەوە ئایا ئەوانە ئیسە خەریك چەن؟ تەنانەت هەرچەنی ك چالاکییش داشتوون ئەرا لەوەرچە دیاریان نیە لە مەیدان و ئەرا تەنیا لە بوونەیلیگ خوەیان نیشان ئەیەن؟!

مامڵەکردن لە باریگ سیاسی و کومەڵایەتی و ئابووری وە شیوەیگ واقعی نەخش کاریگەر دیرێد لە سەرخستن یا شکەست هەر پرووژەیگ، ئەوسا گرینگترین ئەزرەتەیل هەر جایەڵیگ ئەوە بوی بچێدە زانۆ، وەلی ئمڕوو چگن وە زانکۆ زەمانەت ئایندە ناکا، چوینکە ریژەی بیکاری لەناونی دەرچگەیل نیشانەی ئەو مەسەلەسە.

بەشداریکردنیش لە هەر پرووسەیگ سیاسی یا دەسوەپیکردن هەر پرووژەیگ دەسمیەتدەر یا پشتگیریکەر لە کیشەگەمان وەبی شیەوکردن و نەفوەرگرتن لە ئەزموونەیل وەرین و خوەنینەوەی دروسیگ ئەرا ئی واقعە ك لەی ژیەیم سەرناکەفێد، ئیمەی فەیلیەیلیش وەرجە ئەوەگ دەس بیەیمنە هەر پرووژەیگ بایەسە یەکەمجار برەسیمنە ئەو چشتە ك قەناعەت و ئیمان وەو کیشە داشتویم ك کار لەبانی ئەکەیم.

پەیابوین شەفەق وەل سەرەتای بار تازە لە عراق ریککەفت، لەو وەختیشە جەهان ئەنتەرنێت چەسپیاگ هەوەجەیگ نەوی جوور وەسیلەیگ پەیوەندی وەل گشت مەردم و ئەوسایش مەویسی گوزەیشتە هەمیشە لەوەردەممان بوی و کیشەیل هونەری و بەرهەمی و کەمی لەو کادرەیلە داشتیم ك وە شیوەزووانەگەمان قسە بکەن وەبوونەی تایبەتمەندیەیلمان و وە بوونەی گشت ئەو گرفتەیلیشە هەمیشە کیشەکەمان دو ئەوەنەی کیشەی مەردمان تر بوی لەی بوارە، وەلی وەل ئەوەیشا تام شیرین دامەزرانن یەکەم رادیۆ و یەکەم ماڵیەڕ و یەکەم گوو□ار کوردی فەیلی نیشانەی ئیمان و باوەڕ و توانایی ریڕەویگ بوی لە کاروانیگ ك نادیٚ بویشیم بەتاڵ بوی لە غەڵەت.

“حکومەت و وتار و یاخیبوین”.. ئەیەسە کوردەیل فەیلی ئەخوازنەی

سوندس میرزا

ئیمەی کوردەیل فەیلی دڵنیاییمان هەوەجە وە تەسکینی و ئارامی دیرێد، چوینکە شاردنەوەی ئەسر و بیدەنگکردن ئەو ئەنوەیل دویای زەردەخەنگە کار سەختیگەو هەڵگرتن خوسەو کینەت و وەرگری لە پەلامار یەکگرتگی و داواکاری هیز لە دەروین و ناونی مەردم لە دڵیگ شکیاگ و خەمینەو لەیوا وەپێد ئەکا ئحساس وە قورساییگ بکەێد لە سینەد و بیجگە ئەوەیش وەختەیل سەختیگ لەلێد گوزەر ئەکا ك ئەخوازێد وە دەنگ بەرزیگ لەتاوی هاوار بکەێد لە ئاکام ژان ئەو زەخم شاریاگە ك رووحد گرفتار کردگەو لەو تەنگییشە لەیوا ئحساس ئەکەێد ك نە دووڵ و نە بیاوان ئەگرێدەدە خوەی ئەرا لاوردن ئەو تەوەفانە ك چواردەورمان داگەو دویاخریش هویچ دەرفەتیگ ئەرا ئومێد لەتی نیە، وەڵی ئیمەی فەیلیەیل لە هویرمان نیە کەی ئەو تەوەفانە هات و چوین گوزەری کردیم ئەرا دەیشت ئاسایش نادیار.

ئمجا لەیرا کاریگیش هەس ك ئەویش ئەوەسە هەرکای ئیمە لە گەردەلویلیگ دەربچیم دی جوور ئەوە نییم ك وەرجە ئەوە بویمنە، یەیش مانای ئەوەسە ك ئادەمیزاد وە موسیبەتیگ گوزەر ئەکا ك پلکیاسە پیەو، لەوەر ئەوەیش گشت ئەو جوورە سزایەیل ڕی وبانە ك هاتە تویشمان بەسریا لەوەردەم هاوارمان و ئیمەیش وەردەوامیم لە رووژگ بیدەنگی و تیەڵی هویرەوکردن و رەسیمنە قوناغ دڵتەنگی لە نیاز و هەڵویستەیلیگ ك هەمیشە ها ئاڵشت وئوڵشت وەردەوام.

لەی رووژەیلە وەپیداین دڵنیایی و ئەمان وە یەکیگ لە فەیلیەیل جوور ئەوەسە ك دەسی بگرێد و گەشتیگ وەپی بکەێد و ئەو بەڵگەیل فەرمیە وەپی بیەێد ك وە ئەزرەتەو بوی ئەڕای، یەیش وەل بووکردن کەمیگ لە هاووڵاتیبوین رەسەنایەتی و گووشگرتن لە موسیبەت و شکایەت و خەمەیلی و گرەی مەزڵومیەتی لە بڵیزەی هویر و ئحساسەیلی بگرێدە دەس و یادوەریەیلی لە یادوەریەیل خوەشەویسییێد گردەو بکەێد و خەوەیل خەمووکیەیلی‌وە گەشبینی شیەو بکەێد و لام تەممەلوك بخەێدە پاڵ ناوەگەی لەوەخت یادکردن هویرەوەریەیلی.

ئەمان مانای ئەوەسە وە گورجترین وەخت حکومەت و لایەنەیل ئاسایشی وەل زەردەخەنگ زینگەوکردنیگ دوسیەی لەناوبردن وەجەم و تەسفیر و کووچ وەپیکردن کوردەیل فەیلی تەسلیم بکەن و بخەنەی خانەی جیوەجیکردن و کارەسات بیسەروشوونکردن رووڵەیل پیکهاتگەمان لە خوتبەی نماز جومعە بارنە وەر باس ویادکردن.

ئیمە ساڵەیلیگە مقەیەتی و ئاوداین داریگ بی بەر ئەکەیم و ڕییگ گرتیمنە وەر وەهویچ شوونیگ نارەسنێدەمان، لەگشت ئەیانەیش نەزانستیم ئیمە دویاخریش وەبی ئاکام دەرئەچێم و پشت وە مەردمان تر بەسایم ك زانستیم دویاخر وە تەنیا هیلنەمان.

وەل ئەوەیشا نازانیم ئەراچە ئەگەر بخوازیم ئەزرەتەیلمان بوینیم لە مەسەلەگە چەویلمان بەسیم و هەر وەختیگیش وادەی گیرستن ئەیاد برژانگەیلمان نەیمنە یەك و لەوەخت دادرەسیمانیش وە خوداوەند روێ لە نادیدەنی ئەکەیم و هەنای بخوازیاتایم ماچ دووسەیلمانیش بکردیایم خواستمان ئەوە بوی وەر رووشنایی بگریاتاد، چوینکە خوەشترین وەختەیل تەمەن دویرە لە هەڵکەفت دیدەنی و فریەجاریش هەیواین لەتاو ئارامی شەکەت ئەدێ و دڵنیایی کوردەیل فەیلییش ئەوەسە ك فریەیی وادەیل جیوەجیکردن ئەمان خستەیانە گومان و هەر وەو خاتریشە فەیلەیل چینە قوناغیگ ك شایستەی یاخیبوینە لەبان ئەو ئارامیە دەسەخریان کردگە و چەوەیلیان وشك کردگە تا ئەسر نەرشنێد، ك وە نەمەندنیشی وەرز تازەیگ دەس وەپی ئەکا ك ئەویش مەرگە، دی ئەو ئارامییشە ك پیکهاتەگەمان خوازن لەسای بژیەن وەختی تەمام بویەو هەوەجە وە تەکانیگ تر دیرێد لەلیان زینگەو بکریەێد ئەی ئەوانەگ وەی ئەزرەتەو گوزەر ئەکەن.

بلا گشت رووژیگ بکەیمنە رووژیگ ئەرا رووشنهویری کورد فەیلی لە ماڵەیلمان

رووشنهویری چەس؟
رووشنهویری گشت ئەو چشتەیلەسە ک ئادەمیزاد جوور ئەندامیگ لە کومەڵگا هووکارەی ئەدێ، ئی گشتیشە زووان و ماریفەت و باوەڕ و رەوشت و داب ونەریت و خورافات و داستانەیل مێژوویی و خورافی و حکایەتەیل مللی و ئەو توانایەیلە ئەگرێدەو ک ئادەمیزاد دیرێدەی جوور ئەندامیگ لە کومەڵگا یا لەناو مەردمانیگ، ئمجا ئی گشتیشە تایبەتمەندی کەسایەتی ئادەمیزاد و ناسنامەی دیاری ئەکا.

بیجگە رووشنهویری گشت گرووپیگ ئنسانی، وەل ئەوەیشا رووشنهویرییگ تر ئنسانی گشتی هەس ک گشت شیوازەیل رووشنهویری ئەگرێدەو ئەرا گشت کەسیگ، ک ئەویش جوورەیل رەفتار هاوبەشە ک ئادەمیزاد هووکارەی ئەدێ بیجگە رووشنهویریە تایبەتیەگەی خوەی، لەوانەیش وەکارهاوردن زووان جوور وسەیلەیگ پەیوەندی و دابەشبوین ئادەمیزاد لەبان بنەمای تەمەن و پیشەو رەگەز(نیر و ما)و ژنخوازین و زوریەت جوور وەسیلەی وەردەوامبوین گرووپەیل ئنسانی و باوەڕ و مەزەوەیل ئایینی و وەخاك سپاردن مردگ و یادکردنیان لە بوونەیل دیاریکریاگ.

رووشنهویری وەسیلەیگە لە وەسیلەیل مەندنەوەی مەردمان ئنسانی، ک هەرچەنی پەرە ئەسینێد و وەردەوامیش ئالشت ئەدێ و تیکەڵ رووشنهویریەیل تر ئەدێ، وەتایبەت رووشنهویری وڵاتەیل هاوسا.

گرینگترین گووشەیگ لە گووشەیل رووشنهویری، ئەو زووانەسە ک مەردم قسە وەپی ئەکەن و ئەیەرنەی کار، یەیش بیجگە نویسانن ئەو زووانە. گشت زووانەیل قسە وەپیان ئەکریەێد، وەلی گشتیان نویسانن نیەو ئەرا نویسانن وەکار نایەریەن، ئمجا زووانەیلیگ هەن نویسانن دیرن.

زووان، جوور ئەوەگ باسی کردیم بنەمای رووشنهویری گشت مەردمانیگەو وەرگریکەرە لە ناسنامەگەی، زووان یەکیگە لەو چشتەیلە ک مناڵ هووکارەی بوون لەناو ماڵەیل خوەیان و دەس ئەکەنە قسەکردن، داڵگیش وە پلەی یەکەم نەخش یەکلاکەر و گەورایگ دیرێد لە مەسەلەی یایگرتن مناڵەگەی ئەرا وەکارهاوردن زووان، چوینکە دریژترین وەختەیلیگ ها وەلیانا لە ساڵەیل یەکەم تەمەنیان، ک هەر وەو خاتریشە ئویشن"زووان داڵگ"، "لغه الام" "mother tongue"، "modersmål"...هتد، یەیش لە گشت زووانەیل، ئمجا هەر وەو خاتریشە فریە گرینگە ک گشت رووژیگ بکەیمنە رووژیگ ئەرا رووشنهویری کوردی فەیلی لە ماڵەیلمان.

رووشنهویری کوردی فەیلی
رووشنهویری کوردی فەیلی رووشنهویرییگ والاو وازە و کاریگەری لە وە رووشنهویریەیل تر، وەتایبەت هاوساو کاریگەرە لەتی. رووشنهویری کوردی فەیلی رووشنهویرییگ زرنگ و زینگ دایناميکیە و وەردەوامیش پەرە ئەسینێد و کاریگەر ئەدێ وە رووشنهویریەیل تر لە نیشتمان و لە غوربەت و جار لەیوا هەس وەبی ئیرادەو جارجاریش وە ئدراکە، وەل ئەوەیشا رووشنهویری کوردی فەیلی رووشنهویرییگە دویر لە گرژی و تونڕەوی.

ئەو شوونەوار خراوە ک لە ئاکام کووچ وەپیکردن و دەرکردن زوورەملی پەیا بوی
مەویسی و دەردەسەری و مەینەتیەیل کووچکردن و دویرەوخستن زوورەملی و چویچیان و لەدەسداین جگەرگووشەیل و لەناوبردن زیندانیەیل و زەفتکردن ماڵ و موڵك و بەڵگەیل فەرمی، گشت ئەیانە شوونەوار هیشتەجی لەبان رووشنهویری کوردی فەیلی، ئمجا بڕیگ لەلیان جوور نموونە باس ئەکەیم.

لەوەختیگ ک کوردەیل فەیلی وەخشین دیرن وەل مەردمان تر، وەلی وەل ئەوەیشا دوینیم تونڕەو و وەردەوامن لە ناکووکی لەناونی خوەیان، ئمڕوو دوینیم فریەیگ لەلیان خوەی نایەدە دەس واقع و تەنانەت تاڕادەیگ وەرگری لە مافەیل زەفتکریاگ خوەیانیش ناکەن، ک لەی باوەتەو هەرچەنی هەوڵ دریا، وەلی تویەنریا کەمتر لە ٨٠٠ ئمزا گردەو بکریەێد ئەرا پیشکەشکردن داواکارییگ ئەرا نەتەوەیل یەکگرتگ و ریکخریاگەیل تر ناودەوڵەتی وەخاتر گەردین لەشوون ئەو ٢٠ هەزار جایەڵ جوانەیلمانە ک بیسەروشوون کریانە ک سەرۆك وەزیرەیل وەرین لە لێدوانیگ باسی کرد و لەناونی ٥٠٠٠ و ١٥٠٠٠ کەسەیل تر ک مەزەنەی کردنە.

دی وەو خاتریشە فریەیگ لەلیان توانای هویچ جموجولیگ نەیرن و رووح دەسەجەمی لەلایان فریە کزەو بوی و گیان تەکرەوی زاڵ بویە بانیان و ئەنانەیتیان فیشترەو بوی، یەیش وە چەواشەی باوگ و باپیرەیلمان ک بنیات خوەندنگای فەیلیە وە جەم نان و تەنانەت ئەوسایش ئەو توانا جوور ئیسە نەوی.

کوردەیل فەیلی لە رووژ"زەردەخەنە"یش بیبەشن!!

جەماڵ ئەرکەوازی

دیارە جوور ئەوەگ ئاشکراس لەلای گشتمان، زوورم ولاّتەیل جەهان پەیوەسن وە باوەتەیل کومەلاّیەتی و گشت ئەو باوەتەیل هەوەجەداریشە ك پەیوەندی وە ژیان مەردم کومەڵگاوە دیرن رووژ تایبەتیگ ئەرایان دەسنیشان کریاگەو هەر یەکیگ لەلیان لە رووژیگ ئەخریەێدە وەر یادکردن.

ئمجا وەخاتر جیگیرکردن زەردەخەنە لەبان لیو مەردم کومەڵگایش، ئەوەسە سالاّنە ئی یادە ئەنجام ئەدریەێد وەناو "رووژ زەردەخەنە"و ئەرا ئی مەرامیشە سالاّنە یەکەمین جومعە لە مانگ ئوکتۆبەر تایبەت کریاگە ئەرا زەردەخەنە و بویەسە رووژیگ زەردەخەنەی جەهانی.

وەلی ئەگەر باس لە مەردم پیکهاتەیل جیاجیای عراق بکەیم وەگشتی دوینیم ئەو بار گونجیاگە لەلایان پەیا نادیٚ ئەرا پەیڕەوکردن و بەشداری لە رووژ زەردەخەنە، ئەویش لەوەر بار ناسەقامگیر و ئەو کوشت و کوشتار و تەقینەوەو رفانن و سەربڕین و رویداگەیل دڵتەزنە ك بووتگ مەردم رووڵەیل ئی ولاّتە بڕیەسەوەو کووچکردن کردەسە نسیو جایەڵ جوانەیل و بان گرتنەسە وەر ئەرا ولاّتەیل ئۆرپی وەخاتر دویرگرتن لە کیشەو ئەنگەمەی تەقەو تووقەی وەردەوام و کیشمەکیش دانەوڕیاگ ناونی حزب و لایەنەیل لەلایگ و، مەترسی ریکخریاگ ترۆریستی داعش ئەرا بان رویوەر فراوانیگ لە ولاّتەگە لەلایگ ترەو.

ئەگەریش باس لە پیکهاتەی کورد فەیلی بکەیم وەتایبەت، ئەوە بیگومان جوور ئەوەگ ئاشکراس لەگشت پیکهاتەیل تر ئی ولاّتە تویش زەرد و نائومێدی و بی ئەزرەتی هاتنەو هویچ دڵخوەشییگ وەی رووژگار نالەبارە نەیرن تا بتویەنن نیمچە زەردەخەنەیگیش لەبان لیوەیلیان دەربخەن و بەشدار بوون لە ساڵیاد رووژ زەردەخەنەی جەهانی جوور باقی مەردمان تر.

کورد فەیلی وە بوونەی ئەو مەینەتی و دەردەسەری و نادیاری چارەنویسەوە ك هیمان وەردەوامە لە ژیانیان لە رووژ زەردەخەنەیش بیبەشن و دڵەیلیان سلاّی بەشداری لەی رووژە وەپیان نەیاگەو گرفتار دەس حەسرەت کاڵ و نائومیدی بوینە.

هەر وەو خاتریشە ئومیدەوارم کورد فەیلییش جوور باقی مەردمان تر رووژیگ لە رووژان بتویەنن بەشداری بوونەیل خوەش و زەردەخەنەی جەهانی بکەن و قورتار بوون لە تەوق بەدبەختی و بیچارەیی.

دەرفەتەیل لەدەسچگ فەیلیەیل

بەش دویەم

ئەوانەگ ك چەواشەی راسیەیل ئەكەن كلیل كیشەگە لە دەسیان دەرچیەو مسداقیەتیان لەدەس ئەیەن، هەر لەوەر ئەوەویش ئیمە ئەوە وەخاستر زانیم ك جوور راسگوو فەقیر بمینیم لەجیای ئەووەگ دەولەمەن بویم و بشیویەیم یا لەرێ دەربچیم یا ئامیتەی كیشەیل بكەیم.

عەلی حسین فیلی

ئمرۆو ئیمەی فەیلیەیل ئەگەر دڵتەنگیەیل گەورامان هەڵبگریم لەشوون چەورِیكردن دویر ودریژیگ تا بسپاریمنەی لایەنەیل حكومی وە ئومید چارەسەر، چشت ئەڵڵاجەویگ نیە ئەرامان ئەگەر چەومان بكەفێدە پیكهاتەیل جوراوجوور لە كووچ وەپیكریاگەیل و دەركریاگەیل و قوربانیەیل ترۆر و تایفەگەری لە گشت شوونیگ لەی وڵاتە لە رِز نوایین ئەولەویات حكومەت بوون، چوینكە بیگومان وەگشت بیدەنگی و ئاراماییگەو ئی دڵتەنگیە وڵ ئەكەیم و گلەو ئەخوەیم ئەرا ئەو بار جارانە ك زویتر داشتیمنەسەی، ئەویش لەوەر چەن هووكاریگ و یەكەمیان ئەوەسە ك دڵتەنگی ئەو بیتاوانەیلە دڵتەنگی ئیمەسەو دویەمیش ئەوەسە ك زەخم و ژانەیلیان تازەس، ئمجا ئەگەر توانای ئەوە داشتویم ئەوەك مەندگە وەلیانا بەشی بكەیم گلەو ناخوەیم لەلی، چوینكە ئیمە ئامادەیم ئەرا دڵتەنگی و وەلیا ژیایمەو فریەجاریش دوینیم فریەیگ لە مەردم ئەوەنە گرینگی وە سەرژان كەمیگ ئەیەن ئەوەنە گرینگی وەی جوورە مەینەتی و مەویسی ئی پیكهاتە نایەن.

لەوەختیگ ك ئیمە هەوەجە وە یەكرِزی و پەیوەندی و یەككگرتن داشتیم لەناونی خوەمان، نەتویەنستیم برەسیمنە بریاریگ هاوبەش و دیدیگ یەككگرتگ، ك هەرچەنی هس وە دڵتەنگی نەكردیایم وەل نزیكەوبوین وادەی كووتاییهاتن مەینەتیەیلمان، وەلی ئەوە ئەخەمە هویردان ك نزیكەی پەنج هەزار رووژ یا ئەكادە ١٣ ساڵ لەبان رمیان بتەگەی بەغدا گوزەر بویەو دەرفەتەیل فریەیگ لە كاركردن لەدەس دایم وەشیوەیگ راسەوخۆ لەی مەیدانەو ئەتویەنیم بویشیم تا رِادەیگ ئیمە لەگشت وازییگ سیاسی و لەگشت هەڵوژاردنەیلیگ زەرەد كردیمنەو تائیسەیش باج ئەو

شوونەوارەو پاشمەندەی فیشتر لە هەفتا یاسای وەردەوام ئەیەیم، ك هەرچەنی یاسایەیل کەمیگیش دەرکریا لەباوەت دەسکەفتن بوار شکایەت ونەهیشتن ئەو مەینەتیەیلە.

ئیمە نەوەیلیگ و دەرفتەیلیگ لەدەسدایم و کاریگەریمان لە ژیان سیاسی کەمەو بوی، ئایا زانین لەوەر چە؟ راسە مللەت عراقی لەدویای رمیان بتەگە ئازاد بوین، وەلی ئەگەر وە دقەتەو تەماشا بکەیم، دوینیم بارودوخەگە جوور شەمەندەفەریگ وەپی هات لە سکە دەرچی و تون کەفتەری، وەلی نارەسێدە ویستگەی دیاریکریاگ، چونیکە تازەگەری و ئالشتکاری لە فکر و ناوەڕووك و وتار و روخسار خاوەنەیل کیشەگەمان نیە.

گشتمان ئەوە زانیم ك وەل سەرەتای ژیان عراق تازە، دوسیەی فەیلەیل لەنوای گشت دوسیەیل تر بوی و مایەی گرینگیداین حزبەیل سەرەکی هاوبەش بوی لە دەسەڵات و داستان ئیمەیش فریەکەس ژنەفتەی و خوەنیەسەی و کیشەگەمان کاریگەر بوی ئەرا مەیلکیشان رای گشتی و شەرمەزارکردن رژیم رمیاگ لەبان ئەو تاوانەیل دڕندەیەو ماددەی چەوریگ بوی لە بەرژەوەندی ئەو حزبەیل دەسڵاتدارە وەگشت رینمایەیلیان، وەلی وەل وەسەرچگن وەخت هەر وەختیگ دوسیەگەمان خوەنیایمنەو کاریگەریی کەمترەو بویاد تاڕادەیگ لەیوا وەپیمان کرد ك ئمڕوو نەتویەنیم هویچ چشتیگ بکەیم، ئمجا جوور ئەوەگ لە سەرەتا ئامارژە وەپی کردم کیشەیلیگ هەن ك ئمڕوو کاریگەرییان فیشترە، وەلی مادام ئیمە توانای ئەوە نەیریم کاریگەری بکەیمنە بان حکومەت و ڕای گشتی، دی ئەڕاچە مکوڕ بویمن لەبان وەردەوامی دەرخستن کیشەگەمان وە هەمان شیوە؟ئەڕاچە مکوڕ بویمن لەبان ژەنین مەزلومیەتمان وە هەمان ئاواز؟

ئیمە ئومیدەواریم و پیشبینی

ئیمە نەوەیلیگ و دەرفتەیلیگ لەدەسدایم و کاریگەریمان لە ژیان سیاسی کەمەو بوی، ئایا زانین لەوەر چە؟

لەو میراتگەرەیل راسکانیە ئەکەیم ئی دوسیە وەربگرن و ئی خەمووکیەلە ئایندە ئالشت بکەن، ك هەرچەنی ئەوان حاڵ حازر نیەسەیان و نەوەی ئیسەن لە جایەڵ جوانەیل، وەلی وەل ئەوەیشا ئیمەی پەیوەس وەی مەسەلە وەگشت جووریگەو پەیام ئاشکرایگ نەیریم و توانای داین وەرپرسیارێتی وەپیان نەیریم و ئەتویەنیم وەگشت ئاشکرایگ بویشیم ك خاوەن موسیبەتەیل گەورا و زەرەدەیل تراجیدی لەڕوی ماددی و مەعنەویەو ئەرا ماوەی فیشتر لە نیم سەدە ئی نەوەی سەرگەردان و حاڵ حازرە دویرەو خستنە و مکوڕن لەژیان گوزەیشتە بژیەن، ئمجا لەوەرچە ئەو جورئەت و تواناو ئیرادە نەیریم ك لەحاڵ حازر بژیەیم و تەکان وەرەو ئایندە بیەیم؟

من ئویشمە ئەو خراوەکار و رەشبینەیلە ك گومان لە وەشت چەواشەکار دیرن دەرهەق مافەیلمان و ئەو رویداگەیلە ك ئەیادە تویش کیشەگەمان، ئەوە ئەخەمە هویریان ك تەیارەی لە وەرەقە دروسکریاگ وەرەو ئاسمان بەرزەو نادێ مەگەر وە دەسمیەت هەوایچەواشە، هەر وەو خاتریشە ئاساییە ك کیشمەکیشەیل ژیان هەمیشە وە بەرژەوەندی هیزدارەیل تەمام نادێ، لەوەر ئەوەیش ئویشیم ئمڕوو یا سوو سەرکەفتن هەر ئەدێدە نسیود ئەگەر باوەڕ وەپی بکەید و باوەڕ وە کیشە رەواگەد بیاشتوید، چوینکە دریژترین مەتەڵەیل دڵتەنگی و نەخشەیلیان هەر ئەدێ رووژیگ لە رووژان بڕەسێدە کووتایی.

ئمجا لەجیای ئەوەگ دڵتەنگی بگریمە خوەمان جوور ئەوەگ هووکارەی بویمنە، هەر بایەسە ئەوە بزانیم ك دراوەرەیل سەختترین دەور ئەیەنە خاسترین ئەکتەرەیل، ئەگەریش ئیمە ژارترین مەردمانیگ بویمن لەڕوی ماددیەوەو بویچگترین حزب و دەزگایەیل دیریم لەڕوی تواناوە، وەل ئەوەیشا ناچاریم ئەرك خوەمان باریمنە جی و وەردەوامی بیەیمنە نویسانن مێژوو ئەو خەباتە ك باوەڕ وەپی دیریم، چوینکە گشت چین ولایەنەیل هەر یەکیگ لەلیان وەگوورەی قەوارەی تواناو باوەڕەیلیان دەخاڵەت لە کیشەگە کردنە ك شایەت خوەندنەوەو بریارەیلیانیش لە وەرانوەر کیشەگەمان کاڵە، چوینکە کیشەی سەرەکی لەی مەسەلە ئەوەسە ك ئامانجەیل ستراتیجی ئەوە نیە وە ئاسان وەپی بڕەسێد جوور ئامانجەیل

ئەگەریش ئیمە ژارترین مەردمانیگ بویمن لەڕوی ماددیەوەو بویچگترین حزب و دەزگایەیل دیریم لەڕوی تواناوە، وەل ئەوەیشا ناچاریم ئەرك خوەمان باریمنە جی

سادەی وەختی.

هەر وەو خاتریشە ئاسان نیە لە سیستمیگ پڕ کیشمەکیش و کاریگەری رینمایەیل نەتەوەیی و مەزەوی و سیاسی و جوگرافی وەگشت پەیڕەوەیلی وە سووك و ئاسان دەربچێد. چوینکە جارجاریگ لە دید مەردمان تر تەنیا وە خستنەڕوی کیشەگەمان حەساسیەتیگ دروس ئەکاو داوا لەلیمان ئەکریەێد بەڵگەو دەلیل باوەڕوەپیکریاگ پەیا بکەیم تا مافەیلمان بچەسپنیم لە هەر رویداگیگ یا چالاکییگ سیاسی یا رووشنهویری یا کومەڵایەتی و وەرزشی و ئابووری، یەیش نەك وەشیوەیگ جیایی لە هاوبەشەیلمان لە مەسەلەی تایبەتمەندیەیلمان لە مەزەو و نەتەوە، ك هەرچەنی ئەوان حەماسەت فیشتر دیرن لەوەرانوەر ئەوەگ کی قورسایی ئی کیشە بگرێدە خوەی و هەوڵ لەتی بیەێد و ئەو سەرگەردانەیلە لەتی پشتگووش ئەخەن وەتایبەت بڕیگ لەو جایەڵ جوانەیلە ك ئحساس وە وەرپرسیارێتی ناکەن لە مەسەلەی چارەنویس و ناسنامەی پیکهاتگەیان یا پەیوەندی وە هویچ ناسنامەیگ کاریگەرەو نەیرن.

ها هویرم لە وەخت منداڵی ك خراوترین دوشمنەیلمان لە براو خوەیشکەیل خوەمان بوین، ئەویش لەوەر ئەسپاوەیل وازیکردنمان ك تاڕادەیگ ئەرا ئیمە چشت گرانیگ بوی، دی گشت خەمیگمان ئەوە بوی چوین کردوەیلمان لەوەردەم گەورایەیل بشاریمنەو لەوەختیگ ئەیاکەمان تومەتبار ئەواکەمان کردیاد، ئمجا جی داخە ئمڕوو وەبی دگان وەپیانایین گشتمان زەرەدمەنیم ئەگەر هەوڵ ئەوە بیەیم وە باقی وزەو توانایەیلمان هەوڵ رمانن یەکتری بیەیم، یەیش لەوەختیگ کەسەیل تر ئەوە ئەخەنە هویرمان ئی کیشەی قورسە فەراموش نەکەیم. هەر لەوەر ئەوەیش من باوەڕ وەی پەندی دیرم ك ئویشێد"کەسیگ نیە باوەڕ نەکا ك هویر وفام جوور ئەوەگ نعمەتیگە لەهەمان وەخت سزایگیشە".

مەرگ فەیلی بی پشووە

سوندس میرزا

شایەت خوەنەرەیل ئێ وشەیل شەکەتە ئحساس وە دلتەنگی و رەشبینی بکەن، ك چەوەری چە ئەکەیم لەی ژیان سەختە؟ من شاعیر نییم و قسەی تازەیش وەپیم نیەو تەنیا ژانەیل کویەنمان وەلدانا دوارەوە ئەکەم، ئمجا هویچ کەسیگ ئەوەنەی وەقەورنەریگ پیر نرخ وەختەیل ژیان ناگرێد، ئەویش وەبوونەی ئەو بیدەنگیە ك لەتی چەوەڕی مەرگ ئەکا.

هەر وەو خاتریشە هووکارە بویم ڕی فریەیگ بکەم تا رەسیە ئەوەگ پایەیلم لەدەس بیەم و جوور وسیاگیگ وەپیم هات تەکان نەیەم لەشوون خوەم، ئمجا دلتەنگیەیل فریەیگ هیشتەم پیر بووم و ئەوەسە هەوڵ ئەوە ئەیەم تەنیاییم لە نەخشەیلم بشارمەوەو لە بیدەنگییم ئەو چشتەیلە دەرنەخەم ك ناخوام بویمشمەیان، وەلی ژانەیلم لەناوزەردەخەنگەیلم شارمەو، دی سەرمایەگەیشی گیرستن کەیل تر نیە.

منِ لەناوِ دڵەیلیان ژیەم جوور دل منالە، ئاساپین لە دید و خەنستنەیلیان و تەنانەت لە جنگەیلیانیش، وە ئاسانی شکیەن و فریەیش وەئاسانتر ئەمرن، هەر وەو خاتریشە ژانەیلیان ئەوەنە ژیر خاك و مەردمیش باوەڕیان ئەوەسە بی ژانن و چەودێری ئحساسەیلیانِ ئەکەن تەنات ئەگەریش تاڵ بدێ وە بوونەی یەکگرتگییانِ.

گەشت ئێڵەگەم هەوەجە وە مەهانە ناکا، هەگبەیگ بەسیە، جارجاریگیش بی هەگبە جوور ئەوەگ روێدا لە تەسفیرکردن کوردەیل فەیلی.

هەنای ك شریت زامەیل قویلمان خریەنە وەرچەو و یاد ئەکریەنِ وە شرینی کەمیگ و تیەڵیەیل وەسەرچگنی، چە روی ئەیاد لەوەختیگ مەڕگ تەنگ وە کەسیگ فەیلی هەڵچنێد؟ جواوەگەی، هویچ چشتیگ روی نایەێد، نە پشوو ئەدریەێد و نەیش لە هەواڵەیل ئاماژە وەپیان ئەکریەێد، جادەیش لەوەر خاتری ناوەسیەێد، یەك خەتیش لە مفکەرەیگ وەناویەو نیە، تەنیا کووچکردنی لە ئحساس داڵگی دیارەو فیشتر چەرمگەو ئەدێ و لە پشت باوگە دڵتەنگەی دەرئەکەفێد ك فیشتر ئەچەمیەێد.

وەلێ خیشەیلێ تەنیا کەمیگ لە کار وچان ئەیەن و دی وەل گوزەرکردن رووژگاریش برایەیلی یادگاریەیلی لە هویریان ئەچێد لەوەردەم نمایشگەی شیشەیی زەڕنگەر و هاوڕیەیلیشی لەوەخت خواردن سواو دویای وەخاك سپاردنی توورزو تووزەیگ دەس ئەکەنە زەدەخەنگ و دی وەی جووریشە ژیان وەردەوام ئەدێ.

ئمجا مەرگ ئادەمیزاد فەیلی شەکەت هویچ کەسیگ ناکا لەی وڵاتە تەنیا وەقەورنەرەگەی نەود، دی هویچ کەسیگیش خوەی خەریك ناکا وە زانسن ئایا ئی پیاوە عراقیە مردگە یا تابەعیە ها وەلیا لە دویا مەنزڵی؟

دویاخریش ئەگەریش لە بیسەروشوونەیلمان نەود، لەبان کێلەی قەورەگەیِ نویسنن زوی وەختەیل منالی و جوانی وەسەر برد و مرد و کیشەو مەینەتیەیلی زوی سەرهەڵداو وەلیا جیگیر بوی تا دویا ویسیتگەی ژیان، وەو خاتریشە واز لە دویر و نزیك بارن تا دەس بکەنە زهایمەر گورج لەوەر ئەوەگ زوی لە هویریانەو بچێد.

دەرفەتەیل لەدەسچگ فەیلیەیل

بەش سێیەم

عەلی حسین فیلی

ئەوانەگ ك چەواشەی راسیەیل ئەکەن کلیل کیشەگە لە دەسیان دەرچیەو مسداقیەتیان لەدەس ئەیەن، هەر لەوەر ئەوەیش ئیمە ئەوە وەخاستر زانیم ك جوور راسگوو فەقیر بمینیم لەجیای ئەوەگ دەوڵەمەن بویم و بشیویەیم یا لەرێ دەربچیم یا ئامیتەی کیشەیل بکەیم.

دەرس سەختیگ هەس ك بایەسە هووکارەی بویمن، ئەویش ئەوەسە ك هەڵەیل ئادەمیزاد لە سەرەتای کاروان ژیانی شایەت وە ریوارێگ بناسیمنەی و لەشوون ئەوەیش وە گوورەی گوزەرکردن وەخت ئەدێدە میوانیگ ناسریاگ و دویاخریش ئەو هەڵەیلە ئەوەز ئەدێ و ئەدێدە یەکیگ لە خاوەن ماڵ، ئمجا ئمروو هەڵەیلمان بویەسە خاوەن کیشەگە.

مەردمان ترئویشن دید فەیلیەیل ژان گەورایگ ها لەتی، لەراسی شیواز مەینەتیەیلمان ئەوەنە فریەس نایەدە هویر و تەنانەت لە دادگای باڵای تاوانەیلیش باس لەلی ناکریەێد، ئیمەیش دویای ئی هەمگە وەختە هیمان گەردیمنەی شوون دەرفەتیگ تا قەوارەی ئی مەویسیە دەرخەیم، ك یەیش هەڵەی گەورایگە، جوور ئەوەگ سوقرات ئویشێد"ژیانیگ شیەونەکریاگ نرخیگ ئەرا گوزران لەتی نیە".

هەر کردەوە یا هەر بریاریگ ئەگەر شیەوکردن ئەرای نەکریەێد شایەت بدێدە زەردمان، کیشەگەمانیش لەوە خوەی دوینێدەو ك شیواز دەرخستن کیشەگەو چەودیریکردنی خاسترین بەڵگەس لەبان ئەو مەسەلە، ك لەناونی ماوەیگ و ماوەیگ تر کەسیگ یا چەن کەسەیلیگ دیاریکریاگ چمگیگ لە چمگەیل کیشەگە ئەخەنە روی و هەنای تویش گرفتیگ ئەیەن پەشیمانی ئەکیشن و هس وە دڵتەنگی ئەکەن و ئەو دوسیە ئەخنە گو و شە ی لە هویرە و چگن، هە ر لە وە ر ئە وە یش دەرکەفتن دەیەها ریکخریاگ و کومەڵەو تەنانەت حزبەیل فەیلییش ك هەرچەنی دیاردەیگ دروسە ئەرا مەشق ماف وەگوورەی دید و باوەڕ ئەو لایەنەیلە جوور مە سە لە یگ ژیاری، وەلی لە هەمان وەخت جوور بەریگیشە لە بەرەیل ئازادی، وەلی تاویانەوەی یا کووتاییهاتنی لەوەر هەر هووکاریگ شوونەوار خراو ئەرا ماوەی دریژیگ لەلی ئەکەفێدەوەو مێژوو ناو و ناونیشانی ئەخادە خانەی هەوڵەیل شکەست.

ئمجا وەردەوامی بریگمان لەبان هەمان پەیرەو مانای دامەزرانن و ویرانکردنەو دی نورێد ئەو هەوڵە وەو شیوە هەر دەبارەوە ئەدێ وەبی نەفوەرگرتن لە هەڵەیل یا پیشکەشکردن پرووژەیگ تازە ك پیکهاتەگەمان لە واقعی جیواز بکا.

من باوەڕم ئەوەسە ئەرشیفیگ ئەرا هەوڵەیل تاکەکەسی لەباوەت کیشەگەمان وجوود دیرێد، وەلی کار وەجەم یەکەوگر بوی وەل دڵتەنگی، یا وەئاشکراتر ئەتویەنیم بویشیم ناونیشانەیل گەورایگ هەس، وەلی بیبەر و دویر لە هویرەوکردن و پیشەییە، ك هەر بایەسە بپرسیم چوین ئەنجومەنیگ ئەرا شێخەیل و هووزەیل دامەزرانگەو خوەیشی بی هووزە؟ یانەیگ بی وازیزان و لیوایگ بی جەنگاوەر، ناوەندیگ توێژینەوە بی توێژەر، ئمجا بیگومان ئاکامەگەیشی هویچە.

لەیرا وەبی ناوهاوردن ئەرا ئەو چشتەیلە ك باسیان کردیم ئویشیم: پیکهاتەگەمان دەوڵەمەنە وە توانایەیل و وزەیل ئنسانی پیشەیی، وەلی باوەڕ

وە بەشداریکردن و ئامادەبوین و سەرخستن لەیوا پرووژەیلیگ نیە، ك هەرچەنی رمیان سەدام وەو موعجزە زانیم ك زینگمانەو کرد، وەلی جی داخە یەکمانەو نەخست.

ئیمە ئمڕوو خاوەن کورسیەیل دڵتەنگی هەمیشەییم و هیمان جیاوازی ناونی کووچکردن خوەیبەخشی و دویرەوخستن زوورەملی و کار تەوعی ناکەیم ك تایبەتە وەپیمان وەل کار وەزیفی، وەتایبەت دویای ئەوەگ تویشمان هاتە تویش مستەڵحەیل ماسنامەو مەزڵومیەت و قوربانی و دڵسووزی، ك یەیش تەنیا سەرمایەمانە جوور ئەمبارکریاگ بەڵگەیل ك وەکاری ئەیەریم ئەرا زینگەوکردن کیشەگەمان لەسای ریڕەو یاسایی و ئداری نەك تەنیا دەرخستن هویروڕا وەشیوەیگ باو ك لەتی بویشن فەیلیەیل توانای دروسکردن کەشیگ نەیرن ئەرا داین ئەو بڕیارەیلە ك لە بنەماوە ئەیادە بەرهەم ئەرا رووشنهویرییگ گشتگیر و رۆڵ لەتی وە گوورەی وەرگەگرتن وەرپرسیارێتی بدێ نەك وازهاوردن لەلی.

من سەرم سورمینێد
لە ناتوانایی کەس
وکار هەزاران شەهید
و بیسەروشوونەیل
لە چەسپانن شمارەی
شەهیدەیل وە
پیشکەشکردن بەڵگەی
باوەڕوەپیکریاگ

من ئەڵڵاجەوییم لەوە نایەێد ئەگەر حکومەت ئۆباما باس کیشەگەمان ناکاو نازانێد چەس لە بنەڕەتەو، ك هەرچەنی باڵوێزیگ عراقی حورمەتداریش هەس ناسناو "فەیلی" دیرێد، ك یەیش جیوەجی ئەدێ لەبان باقی دەوڵەتەیلیش، ئمجا هەر وەو خاتریشە دوسیەی فەیلی لە چوارچیوەی کارەیلیان نیە، چوینکە مەسەلەی لەناوبردن وەجەم کوردەیل فەیلی ریڕەویگ ناودەوڵەتی وەرنەگرتگە وە بوونەی ئەوەگ عراق ئەندامیگ نیە لە دادگای تاوانەیل ناودەوڵەتی و تەنانەت نەتەوەیل یەکگرتگیش لەیوا دوینمەی ك مەسەلەگە لەبانمان ئاسانەو کردگە وە ناوناوردن فەیلیەیل، دی ئەو تاریفە لەبانمان چەسپیا ك ئیمە پیکهاتەیگیم بی نیشتمان و ئی تاریفیشە گولەیگ بەزەییە وەشیەێد لە بنەڕەت کیشەگە.

راسە ئیمە وەبوونەی کووچ زوورەملی و خوەیبەخشی و وە بوونەی ئنتمامان ئەرا نەتەوەی ناعەرەبی شیواز تاواننەوەی نەتەوایەتی دەرهەقمان هاوریا کار و وەبوونەی ئنتمامان ئەرا مەزەویگ زوڵملیکریاگ و ستەمدیدە وە دریژایی سەدان ساڵ حوکم خراو دەرهەقمان دریا، ك گشت ئەیانەیش کاڵین ترسە لە دڵەیلمان لە یادگاریەیل پڕ ژان، وەلی وە باوەڕم ئیچنە دید و شیوازیگ لە رەفتار بویە هووکار دزین ئیرادەو متمانە، ك یەیش گەوراترین تراجیدیای ئنسانیە وە ئەوەگ توانای مەشق مافەیلمان نەیریم لە ژیان و یەیش رەسانەمانە رییگ بەسیاگ نزیك وە دووڵ خەمووکی و تویرەیی و یاخیبوین مەعنەوی و گفتەیی و خوەیکوشی لە کوشتارگەی کوشتن بی ناسنامە.

من سەرم سورمینێد لە ناتوانایی کەس وکار هەزاران شەهید و بیسەروشوونەیل لە چەسپانن شمارەی شەهیدەیل وە پیشکەشکردن بەڵگەی باوەڕوەپیکریاگ، ئمجا بیجگە هەوڵ فریەی ریکخریاگەیل و کومەڵەیل فەیلی و لایەنەیل حکومی و حزبەیل پەیوەندیدار، وەلی وەل ئەوەیشا ناو ئەو شەهیدەیل و بیسەروشوونەیلە ك یاداشت کریاگە لە پەنج هەزار فیشتر نیە، ك یەیش زەدەیگ دروس ئەکا لەناونی هویروڕایەیل لەباوەت شمارەی شەهیدەیل، ك منیش تەئکیدم لەوەگ شمارەی شەهیدەیل فریە فیشترە لەو پەنج هەزارە، وەلی هەوەجە وە بەڵگەو دەلیل چەسپیاگ ئەرا ناو شەهیدەیل دیریم، ك جی داخە ئی رووشنهویری ئەرشیفکردن و یاداشت تایبەتە نەڕەسیەسە پیمان و هیمان هاوردەی نەکردیمنە ك هەرچەنی دەیەها ساڵە ئی مەینەتیەیلە دیرێم و خاسیش زانیم ك گەوراترین کیشەیل ئنسانی لە مێژوو لەڕی بەڵگەی چەسپیاگەو شوونگیر بویە، هەر وەو خاتریشە شایەت لەڕوی مادديەو قەرەبوو بکریەیم وە گوورەی زەردەیلمان، وەلی ئایا ئەو قەرەبووە شەهیدەیلمان ئەیەرنەو؟ دی نازانم ئەو بەخیلیە ك هاتە تویشمان ئەڕاچە پەل کوتا وەرەو ئی دوسیەی نازگە؟

وە گوورەی دەرخستمان بایەسە بویشیم مردن هەر ئادەمیزادیگ فەیلی بەشیگ لە ئەرشیف و قورسایی کیشەگەمان وەلیا خاکەسار ئەکریەێد ئەگەر نەتویەنیم قەوارەی شەهیدەیل قوربانیمان بکەیمنە سەرمایە وەگوورەی ئاست ئەو قوربانیەیلە.

لەیرا ئەوە هاتە یادم ك لەدادگای باڵای تاوانەیل ك سەرۆکایەتی دادگاگەو داواکارە گشتیەگە لەو وەختە وەگشت ئاشکرایگ وتنەپیمان"جی داخە ك تیم وەرگریکەردان وەو ئاست ئی دوسیەی گرینگ و گەورا نیە"، ئیمەیش زانیم ك هویروڕای جادەو لایەنەیل پەیوەندیدار دڵسووزی وەل مەسەلەگە داشت، وەلی ئەو تیمە تا رووژ ئمڕوو نەتویەنست سیناریۆیگ دابنەێد یا رەسم ئاشکرایگ ئەرا ئەوەگ رویدا لەو دانیشتنەیل دادگا لەو ماوەی گرینگە ك پڕ بوی لە بەڵگەو هەقیقەت و ئیفادەو یادگاری و شایەتحاڵەیل.

ئەرا مێژوو، ئەوە ئەخەیمنە هویرك پیاوەیل یاسا لە پاریزەرەیل فەیلی دگان وەپیان نریای دامەزرانن تیم چەودیری و سەرپەرشی ئەو دوسیە رەتەو کردن و ها هویرم لەو وەختە ریزدار چنار سعەد وەزیر شەهیدەیل و ئەنفالکریاگەیل لە حکومەت هەرێم کوردستان چەنەها جار باس وەلما کرد لەباوەت خواست پشتگیری پیشنیارەگەمان ئەرا مەسەلەی دامەزرانن تیمیگ لە پاریزەرەیل کورد فەیلی وەخاتر لەخوەیگرتن ئی دوسیە، وەلی دویاخر تەنیا دو کەس لە رووڵەیل پیکهاتەگەمان جواو ئی داواکاریە دانەو، ك یەیش جی رێز و حورمەتە ئەرایان دویر لەباوەت پیشەیی و ئەزموونەیلیان، دی ئیمەیش حاڵمان حاڵ مەردمان تر و تەختەسیەیگ نیە چارەنویسمان لەبانی نویسریاوێد، بەڵکوو ئیمە ئیمە خوەمان ئەتویەنیم بنویسیمنەی و یەیش ئەرك گشتمانەو ئەرك مەردمان تر نیە.

سەرۆکایەتی
دادگاگەو داواکارە
گشتیەگە لەو وەختە
وەگشت ئاشکرایگ
وتنەپیمان"جی داخە
ك تیم وەرگریکەردان
وەو ئاست ئی دوسیەی
گرینگ و گەورا نیە

ئیمە خاوەن سێ رینماییم:

یەکەمیان ئەوەسە ك ئیمە مەیل نەتەوایەتی دیرێم وەگوورەی ئنتمای سیاسی و دویەمیش ئیمە لایەنگر مەزەویم وەگوورەی واقع و سێیەمیش کەسەیلیگ هەن نە مەزەوی و نە نەتەوەیی و باوەڕەیل تر دیرن، وەلی گشتمان سەرگەردانیم وە بوونەی ئەو کردەوەیل سیاسیە ك ئایدولۆجیای پیکهاتەیل سەرەکی وەرتەنگ دروسیان کردگەو گشتمانیش تویش هەل نەفوەرگرتن ئەیەیم لەلایەن ئی حزب و ئەو حزبەگە وەبی ئەوەگ مافەیلمان باریمنە دەس، لایەنیگ خوازیار تاواننەوەدەو لایەنیگیش وەکارد ئەیەرێد وەبی ئەوەگ تەماشای تایبەتمەندی مێژوویید بکاو ئەخوازن لەلیمان فیشتر وشدار و خاوەن گومان بویم تا زیەمداریان نەکەیم یا بار قورستر نەخەیمنە بانیان.

سیمفۆنیای نەمری.. ک بدێدە کوردیگ فەیلی

سارا عەلی

یەکیگ لەو کردەوەیل دروسکریاگەك بدێدە کوردیگ فەیلی، ئەوەسە ك ناچارێد جوور عەرەب بوێد لە هەڵسووکەفت و رەفتارد و کوردیگیش بوێد ماف داشتن بنەچەك داشتوێد فیشتر لە بنەچەکدارەیل، جوور کارگەریگ رووسی ك شەکەتی و دەردەسەری نەزانێد و شیعەیگ دوانزە ئیمامی پابەند و چشتەیل تر، ك بایەسە هویچ چشتیگ نەویشێد هەنای جواو گشت کەسیگ ئەیەێدەو، بایەسە داوای هویچ چشتیگ نەکەێدو بەخشندە بوێد ئەرا گشتلایگ و گشت کەسیگیش توانای تەحەمولکردند نەیرن و بایەسە وەرگەی گشت کەسیگیش بگرێد.

وەڵی هەنای مەسەلەگەمان دەسکردە گوزارەکردن فەیلی، ئەوەسە ك کورد ناتونرەوە، شیعەی بیلایەنە، دڵسووز نا پەیوەسە، تەنیاسەو واز لەکەس نایەرێد، کویەی خەمە وەڵی کەس خەمین ناکا، شایەت سفەت خراو بیاشتود وەڵی هەق کەس ناخواد.

دەرئەنجامیش خاوەن ئی وژدان ئنسانییە دوینیمنەی جاریگ تەنیاس لە بازگەی کوردستان، وەڵی مەرجە لەبانی ئسپات کوردبوین خوەی ئەرا ئاسایش بکاو ئسپات فەیلیەت خوەی ئەرا وەرپرسیگ تورکمانی لە تاپوو بکا ئەگەر مەیل تاپووکردنیگ داشت و جارجاریگیش دویر ئەگرێد لە بیگانە ئەرا ئسپاتکردن عراقیەت خوەی لە بەغدا لە دەزگای رەگەزنامە، چوینکە گشت کەسیگ هەوڵ وەدەسهاوردن کتاو لایەنگری ئەیەن.

کیشەی فەیلیەیل جوور نیمچە زەردینەیگە لەناو خایگ، ك ئەگەر تووکەگەی وە دەسیگ دەرەکیە پاك نەکریەێد(غوربەت)ژیانی فەنا ئەدێ، وەڵی خا ئەگەر وەدەس ناوەکی(نیشتمان)تووکەو گیریا ئەوە ئاسوو ژیانی زینگەو ئەدێ.

مەردمان فریەیگ وە کینەتەو باسمان ئەکەن یا حوکم لەبان هەڵکەفتمان ئەکەن، ئەوانە هەر خوەیان دوینن و تەشبیهیان وە ئیمە ئەکەن و باوەڕیان ئەوەسە ك دونیا شوونیگ تیەریك و چەود لەتی بەسیاگە لەناوڕاس نویریگ ك رووشنیایی ئەیادە ژیانمان.

ئەگەریش گشت چشتیگ زفت کردن و ئەگەر پشتگووشمان خستن و فەراموووشمان کردن و هویچ هساویگ ئەرامان نەکردن، ئەوە ئیمە شوون ئەرا گشتلایگ سازیم و ئازایەتی دیرێم ك ناوەڕووکەگەی ئیمانداریە وە کیشەگەمان، ئمجا ئەوانە داخداریگ لەبانیان و ئەوانە غافڵن لەوەگ رووحمان ئازادەو ئاشقە ئەرا ناسنامەگەمان، ك یەیش هووکارە ئەرا ئەوەگ هەزاران جار وە ئاسانی کوشیەیم و دویاخریش ئەیەیمنە دونیا، ئمجا لەناو لاشەمان نەك تەنیا هەر گووشت وجوود دیرێد، بەڵکوو دید وهوێر و رایش وجوود دیرێد ك یەیش دژ خوسەو کینەتە.

دەرفەتەیل لەدەسچگ فەیلیەیل

بەش چوارەم

> لەوەختیگ باس لە کیشەیل کاریگەر وەرفراوان کریەیێد لەبان ئاست کومەڵگا، نەخش لایەنەیل فەرمی و کومەڵایەتی و لایەنەیل تر ئەرا روی وەروی بوینەوەی ئەو کیشەیلە دەرئەکەفێد،

عەلی حسین فیلی

یەیش لەئاکام کەڵەکەبوین ئەزموون و هەوڵەیل ئنسانی لە هویرەوکردن وە شیوازەیلیگ ئەرا دەسکەفتن کلیل چارەسەر، ئمجا وەگوورەی ئەوەگ ئەوەنە هەوڵ بدریەیێد چارەسەر کیشەگە بکریەیێد، دوینێد ریەیل فریەیگ ئەگریەیێدە وەر و کەمترینیان ری یاساییە، ئی دیاردەیشە وە ئاشکرا دەرکەفت، وەتایبەت وەل هەڵکەفت عراقی، ك وەو خاتریشە دوینیم مەسەلەی لەوەرگرتن ریەیل چارەسەر سیاسی و تایفی لەبان ئی ریرەو پر کارەساتە بنیات نریاگە ك هویچ کیشەیگیش چارەسەر ناکا، بەڵکوو دویای ئەخا و پر گرفتیەو ئەکا، یەیش وەو مانا ك هەرچەنی فیشتر نزیکەو بویمن چارەسەرەیلمان خراوترمان ئەکاو هەرچەنی دویرەو بکەفیم ئەو چارەسەرەیلە بی جموجویل مینن، هەر لەوەر ئەوەیش بایەسە گامیگ بایمنە دویاوە، وەلی ناگەردیمنە شوون ئمتیازات فیشتر، بەڵکوو ئەگەردیمنە شوون چارەسەر وە شیوازەیلیگ تازە.

کیشەی ئیمەی فە یلیە یلیش ك بایەس بوی وە ری یاساییەو چا ر ە سە ر بویاتاد کەفتە چوارچیوەی دەسڵاتەیل ئەوانەگ وە مەیل خوەیان وازی وە یاسا ئەکەن، دی لەیراوە ریرەو ناچارەسەری دەس وەپی ئەکاو دوسیەگە جوور خوەی ئەمینێد و وەبی تەکلفەی دەوڵەت و دەزگایەیل یاسایی، ك یەیش بەدناوی و سزایگ نیە ئەرا ئیمەی فەیلیەیل، چوینکە داواکاریەیلمان ئاشکراسەو هووکارەیل ئەو مەزڵومیەتیشە ك هاتەسەتویشمان هەر ئاشکراسەو نەیانەوەی مافەیلمانیش کیشەیل عراق چارەسەر ناکاو لە هەمان وەخت هاوردنەوەی مافەیل مەردمان تریش وەبی چەودیری دەرکردن بریارەیل تایبەت لەلایەن ئەنجومەن نوێنەرەیلەو ئەرا چارەسەر ئەو یاسایەیلە ك رژیم وەرین دەریکرد دەرهەق وە کوردەیل فەیلی هویچ فایدەیگ نەیرێد.

ئەگەر بخوازیم بویشیم کیشەگەمان سیاسیە یا نەتەوەیی یا تایفی، لە کوورا بایەسە بخەیمنەی وەرباس یا چارەسەری بکەیم؟ ئەگەریش کەمیگ ئومید یا دەرفەتیگ ئاسایی بویاتاد لەری دەرخستنی جوور کیشەیگ

ئیمەی کوردەیل فەیلییش چەوەڕی دەسمیەتەیل غەیوی و هەوای پاڵنەر ئەکەیم دەسمیەتمان بیەیێد ک کودەتا دژ خوەمان ئەنجام بیەیم

سیاسی له کوورا دەریخەیم و لەژێر گومەزی چ لایەنیگ؟ ئایا ناتویەنیم ئەو تاوانەیل و پاکسازیەیله ک هاتنه تویش کوردەیل فەیلی بخەیمنەیانه چوارچیوەی پەیڕەوەیل خوەنین مافداری و مێژوویی؟

گشت مەردمانیگ باس له پەیڕەوەیل هاوریاگ ئەکەن و له ئاسمان خەیاڵی ماڵ خوەشبەختی بنیات ئەنەن، له چایخانەیل وەهەدەردراین وەخت و ئومیدیش، ریککەفتن لەبان چشتەیلیگ ئەکەن ک لەبنەڕەتەو باوەڕ وەپی نەیرن. ئیمەی کوردەیل فەیلییش چەوەڕی دەسمیەتەیل غەیوی و هەوای پاڵنەر ئەکەیم دەسمیەتمان بیەیێد ک کودەتا دژ خوەمان ئەنجام بیەیم. یا وە مانایگ تر تا بچیم وەرەو سەرداو نادیار، وەلی ماوەی سلاَی هویر وڕا و قسەو کردەوەیلمان دەسنیشان و یەکلایی نەکریاگە. ئمجا کەم نیین ئەوانەگ وەی جووره دیده وەلمانا ئەژیەن و ڕەفتار ئەکەن، له بنەڕەتیشەو ئیمەی فەیلیەیل تائیسەیش جیاوازی لەناونی باوەڕ وە کیشەگە یا وە مەردمەگە ناکەیم.

ئیمە فیشتر له دەرفەتیگ ئەرامان هەڵکەفت وەخاتر هاوردنەوەی مافەیلمان یا نزیکەوبوین له چەسپاننی ک هەرچەنی کیشەیل عراقیش فریەس و کیشەگەی ئیمە جوور لاوەکیه لەلای، ئمجا ئاشکراس ک قورسایی سیاسی و رووشنهویری و ئابووریمانیش لەو ناوچەیلیشه ک وجوود لەتی دیرێم وەرەو کزی هاتگە، یەیش وە بوونەی کاریگەری ئەو کەش سیاسی عراقیەو ک چواردەورمان داگە، ک هەرچەنی پەرەی سیاسیمان خاستر بوی لەو بازداینه ک رویدا له سەرەتایەیل ئالشتکاری ک من وە بازداین ناوی ئەوەم، چوینکه واقعی نەوی و لەوەخت خوەی نزیکەی ده کورسی له پەرلەمان عراقی داشتیم وەل بریگ له کەسایەتیەیل فەیلی ک بوینه خاوەن پۆست و ئاماژه وە گەشبینی کردیاد له ئاینده، دی ئەو بازداینه نەك پەرەسەندن هساوەیلمان تیکەڵ کرد و لەیوا کرده هویر وخەیاڵمان ک پرووژەیل گەورای سیاسی هاو وەردەممان وەل ئامانجەیل ستراتیجیمان له پیشکەفتنی وەرەو جیوەجیبوین، وەلی وەل وەردەوامی وەخت و هاتنەوەی بار و وەزع ئەرا بام حاڵەت گەشەکردن سروشتی خوەی وەگووەری تواناو قەوارەو ئامادەبوینمان ئومیدەیل فریەیگ لەدەس چی و ئامانجەیل فریەیگ فەوتیا، ک هەرچەنی ئەو گشت مەردمیگ گرتەو، وەلی خاوەن بازەیل سیاسی لەڕوی ماددیەو نەف وەرگرتن و گامیگ نان ئەرا قوناغەیل ئاینده لەبان ئاست شەخسی.

ئمجا لەوەر ئەوەگ له هویرمان نەچوود، وەگوورەی سەرچەوەیل فەرمی و لەوانەیش خاچ قرمز ناودەوڵەتی و جەختەیل عەبدلقادر ئەلحەمدانی داواکار گشتی له کیشەی لەناوبردن وەجەم کوردەیل فەیلی ئەوە دەرکەفت ک پەنجا هەزار له کووچ وەپیکریاگەیل لەلایەن رژیم وەرینەو لەناونی ساڵەیل ١٩٦٩ تا ١٩٧٢ وجوود داشتگه و لەبان ئامار ئاساییگ لەبان بنەمای پەرەی مەردمی ساڵانه له عراق ک ٣٪ بوی شمارەی ئیسەیان ئەرەسێده یەك ملیۆن و شەسەد و پەنجا هەزار کەس، ک بەش کەمیگ لەلیان گلەوخواردن ئەرا عراق و هیمان زوورمیان له غوربەت مەندنەو یەیش پشتمان شکان و وجوود فەیلمان کزەو کرد له ئەنجومەن نوێنەرەیل وەل قورسایی سیاسیمان له مەیدان عراقی.

وەل ئەوەیشا وەگوورەی ئامارەیل کیشمەکیش موڵکدارییش ئەوە دەرکەفت ک فیشتر له سەد هەزار کەسمان کەفتنەسە گشت شوونەیل عراق و باس لەوە کردنه ک نزیکەی ٩٠٪ دوسیەیلیان جیوەجی بویە، وەلی لەڕاسی دوسیەیل خاوەن قەرەبوو له پەنج ملیۆنەو تا بیس و پەنج ملیۆن له سەرەتاوە یەکلایی ئەکریەێد و ئەزانیم ک ماڵ و موڵکەیل زەفتکریاگ له فەیلیەیل فریه فیشتره لەی ریژه، هەر لەوەر ئەوەیش لەشوون دەیەیگ له وەخت ریژەی کەمیگ هاوریاوە له مافەیلیان. وەبوونەی دەزگایەیل رەگەزنامەیش وە هەمان شیوه باس له جیوەجیکردن دوسیەیل فریەیگ ئەکەن، وەلی هەڵکەفتەگە وەو جووره نیەو وزارەت مافەیل ئادەمیزادیش وەرجه لاوردنی وتیاد گشت ئەو فایلەیله ک پەیوەسە وە وزارەتەگەو لەباوەت کیشەی کوردەیل فەیلیەو تەمام کریانه.

بیجگە ئەوەیش وە بوونەی فریەیی هویروڕا و رینمایەیل و نەوین مەرجەعیگ سیاسی، سەرگەردان مەندیمنه لەناونی خەو نەفوەرگرتن له بازداین یا گلەوخواردن ئەرا سەختی گەشەکردن، ئاسانییش نیه لەی تەنگییه دەربچیم تەنانەت ئەگەر روی له یاسایش بکەیم ک ئەویش دەرس سەختیگە، وەلی هەر بایەسە کەمه کەمه هووکارەی بویمن.

دی لەوەر ئەوەیش ک ئیمە زانیم گشت چشتیگ وارده له سیاسەت، وەلی ئومید بتەویگیش نیه ئەرا دەسکەفتن بازیگ تر و هەر وەو خاتریشه بایەسە هویر له ڕیەیل تر بکەیم، ئەویش وە پایە پایەو شیەوکریاگیگ، چوینکه ئەوە دەسمایەی سیاسی و ئابووری و کومەڵایەتیمانەو بایەسە له ژێر چەتر نەتەوەو مەزەو و چشتەیل تر لەو جووره هویرەو بکەیم و پایەی خوەمان بچەسپنیم لەبان ئاست کومەڵگای عراقی تا بتویەنیم نەخشەڕی دروس بکەیم لەبان بنەمای واقعیەت و ئەقلانیەت، نەك لەبان بنەمای قسەو سوزداری.

ئمجا لەجیای ئەوەگ منا و تومەتبار یەکتری بکەیم و دڵتەنگ بویمن ئەرا لەدەسداین ٩ کورسی له ئەنجومەن نوێنەرەیل ک ئامادەبوینمان لەتی بویە سفر، با هەوڵ بیەیم ئەرا وەدەسهاوردن یەك کورسی وەرجه هویرەوکردن له کیشمەکیش فیشتر.

ئیمە ئیسە هایمنه دوانزەیەمین ساڵ له رمیان بتەگەو هویچ رووشناییگ وەپیمان نەکەفتگه لەو ئەزەرتەیله ک داشتیمنەی، بیگومان ک هەوڵەیل ئیسەو ئاییندەیش فریه سەختتره له هەولەیل گوزەیشته جوور ئەوەگ ئیمام عەلی سلاَم خودا لەلی فەرمایش کردگە"ئەو دارەگ پشتم نەشکنی هیز وەپیم ئەیاد".

دید و ڕیەیل له کاروان مێژوو ئاڵشت ئەدێ، ئی ئاڵشتبوینیشه ئادەمیزاد هەوەجه وەپیان دیرێدو ناچاری ئەکا بگەردێده شوون ڕی و هەوەجەیل تر، لەیرایشەو تایبەتمەندیەیلمان هیشتەمان لەناوڕاس گەردەلویلیگ سیاسی بووسیەیم ک ئحساس و سووزەیلمان هەڵناگرێد، ک ئایا دی چوین لەڕویی بووسیەیم، ئایا ئەتوینیم وەرگەی ئاکامه کارەساتەگەی بگریم وەبی جیوەجیکردن پەرەداین وە گشت لایەنەیل خواست؟

بایەسە ئەوەیش بایەسە بزانیم ک رووژگار عەتیەت ئەرا کوردەیل فەیلی تەمام بوی و بایەسە له بانمانیش خوەمان نەخەڵەتنیم، چوینکه گشتمان قوربانی زوڵم و ستەمیم.

لەجیای ئەوەگ دڵتەنگ بویمن ئەرا لەدەسداین ٩ کورسی له ئەنجومەن نوێنەرەیل ک ئامادەبوینمان لەتی بویە سفر، با هەوڵ بیەیم ئەرا وەدەسهاوردن یەک کورسی

ئایا مۆسکۆ دەسمیەت ئێزیدیەیل ئەیاد؟

ڕەنجدەر ئاوارە

گشتمان ئاگاداریم لەوەگ پیکهاتەی ئێزیدەیل لە عراق وە تایبەت لەناوچەیل شەنگاڵ و شێخان و شوونەیل تر تویش دەردەسەری کارەسات گەورا هاتنەو فریەیگ لەلیانیش تائیسەیش بیسەر وشوونن و چارەنویسیان نادیارە، ك وەو خاتریشە شاندیگ ئێزیدی ك لەبان داوەتیگ فەرمی سەردان مۆسکۆ کرد وەخاتر ڕەسانن بار مەینەتیەیل ئێزیدی ئەرا روسیا، ك لەتی چەویان کەفتە میخائیل مکدانۆف جیگر وەزیر خارجیەی رووسی و راوێژکار سەرۆك روسیا ئەرا کاروبار خوەرهەلات ناوین، یاداشتیگ پیشکەش کردنە جیگر وەزیر ئەو وڵاتەو باس لەوە کردن ئێزیدیەیل وە گوورەی مێژوو فریەجار تویش هەڵمەتەیل لەناوبردن وەجەم هاتنەو دویا هەڵمەتیش ئەوە بوی ك لە ئاب ٢٠١٤ هاتە تویشیان، ك وە درندەترین تاوان تاریفی کردن و لە هەمان وەخت لەڕوی ئنسانیەتەو وە شەرمەزاریگوزارە لەلی کردن.

ئێزیدیەیل ئاگادارن لەوەگ روسیا چەودیری بار خوەرهەڵات ناوین ئەکا وەل عراق و هەرێم کوردستانیش لە نزیکەو جوور ئەوەگ لەڕی شاندەگەیانەو باس کریا، ك هەر وەو خاتریشە بریگ داواکاری لەلایەن رووڵەیل ئایین ئێزیدیەو خستنە روی وەرپرسەیل ئەو وڵاتە ك پیکهاتێ لە پەنج خاڵ و ئەو خاڵەیلیشە ئەیانەن:

١- نزیکەی ٤٠٠ هەزار ئێزیدی حاڵ حازر لە بار سەختیگ ژیەن لە ٢١ کەمپ و هەوەجەی فریەیگ دیرن ئەرا خزمەتگوزاری تەندروسی و زانستی و خوەراك و خزمەتگوزاریەیل تر و حکومەت هەرێمیش ئەو توانا نەیرێد و هەر وەو خاتریشە داوا لەلیدان ئەکەیم لەڕی ئیوەوە جوور حکومەت روسیا فیشتر دەسمیەت ئێزیدیەیل بدریەێد.

٢- ئەو تاوانە ك هاتە تویش ئێزیدیەیل بویە هووکار ئەوەگ ٥٨٣٨ دیل بکەفێدە دەس ترۆریستەیل داعش، ك ٣١٩٢ لەلیان ئافرەتەو ٢٦٤٦یش لەلیان پیاون و هەر لەوەر ئەوەیش وەناو ئنسانیەتەو داوا لەلیدان ئەکەیم قورتار ئەو بیتاوانەیلە بکەین.

٣- ئەو تاوانە ك هاتە تویش ئێزیدیەیل خوەی لە ئاست لەناوبردنوەجەم(جینۆساید)تاریف ئەکاو هەر لەوەر ئەوەیش عراق ك ئەندام نیە لە دادگای تاوانەیل ناودەوڵەتی، زەحمەتە ئی دوسیە پیشکەش وە دادگای ناویریاگ بکریەێدو وەو خاتریشە داوا لەلیدان ئەکەیم وە گوورەی توانا ئی دوسیە لەڕی ئەنجومەن ئاسایش ناودەوڵەتیەو ئاراستەی ئەو دادگای ناودەوڵەتیە بکەین.

٤- هەوڵداین وەل کومەڵگای ناودەوڵەتی ئەرا مقەیەتیکردن لە ناوچەیل ئێزیدی.

٥- داوا لەلیدان ئەکەیم لەگشت بوارەیل هاوکاری وەل حکومەت هەرێم کوردستان بکەین ئەرا ئەو بار قورسە ك گرتەسەی خوەی لەشوون تاوان لەناوبردن وەجەم دەرهەق ئێزیدیەیل.

بیگومان ئی پەنج خاڵ داواکاریە وە فەرمی لەلایەن شاند ئێزیدیەو خریا وەردەس روسیاو روی وەڕوی داوایش لەو وڵاتە کریا هەوڵێگ ئەرا ئی پیکهاتە بیەێد ك پیاگ و ئافرەتەیلیان لە زیندان بی بەزەییانەی داعش گیر کردنەو چەوەڕێ ڕەحمەت خودا و تەقەلای ئنسانیەت ئەکەن ئەرا ئەوەگ قورتار بوون لەو زوڵم وستەمە، وەلێ ئایا مۆسکۆ دەسمیەت ئێزیدیەیل ئەیاد؟.

وەل ئەوەیشا ئێزیدیەیل خاوەن پەرسگای تایبەتیگن لە روسیاو نزیکەی ٢٥٠ هەزار کەس ئیزیدی لەو وڵاتە وجوود دیرن، وەلێ پرسیاریگە جواودانەوەی حیرەتە، چوینکە وە گوورەی مێژوو فریەجار ئێزیدیەیل تویش چەنەها دەسدریژی و لەناوبردن وەجەم هاتنە لەلایەن فەرمانڕەوایەیل دەوڵەت عراقی یا دەوڵەتەیل عوسمانی ك هەمیشە شار و ئاوایەیلیان لەڕی هەڵمەتەیل سەربازیەو وەردەوام داگیر کریاو هویچ وەختیگ روسیا ناتەسەجواو لە بانیان لەو تاوانەیلە ك وەدەس موسڵمان هاتە تویشیان وەتایبەت لەساڵەیل ١٩٨٤ – ١٩٨٧ ك گشت ئاوایەیل ئێزیدی لە ناوچەی تەلکێف و شێخان و قوش و دهۆك و فایدە و شوونەیل تر کاول کریا لەلایەن رژیم بەعس و ئەوە بوی لە ئامار ساڵ ١٩٧٧یش گشت ئێزیدیەیل وە عەرەب نویسیان وە بڕیاریگ لە دەسڵاتەیل ئەوسای عراقی وەبی ئەوەگ پرسیاریگیش لە تەنیا ئێزیدییگیش بکریەێد یا هەڵویستیان لەی مەسەلە وەربگیریەێد، وەلی وەل ئەوەیشا شایەت ئیسە سیاسەت وڵاتەیل ئاڵشت بویەو مەسەلەی بەرژەوەندی پا ناسە ئەووەرتر و شایەت فەتوای وڵاتەیل گەوراهیز ئەرا لەیوا مەسەلەیگ ساریژکەر زەخم تەنگی رووژگارەیل خوەی بوود و بخریەنە وەر بەزەیی بەرژەوەندی.

دەرفەتەیل لەدەسچگ فەیلیەیل

بەش پە نجم

عەلی حسێن فەیلی

ئیمە توانای ئەوە نەیریم بمینیم لەبان ئەو چشتەیلە ك لەدەسمان چی، بەڵکوو بایەسە ئەو چشتەیل ك هانە وەردەسباریمنە کار وە شیوەیگ خاستر و لە هەمان وەخت چشتیگیش ئاساییە چارەسەر کیشەیلمان وە یاسا بکەیم و دویر لە ئاژاوەو نارِەزایەتی سەخت

ئمجا لەوەر ئەوەگ لە کیشەگە برِەسێدەو بایەسە لەبان ئەوانەگ خوازیار چارەسەرن خوەیان تاقیەو بکەن و فەیلی بدیێ لە ئاستی و دویاخر فریەیی نارِەزایەتیەیل ئەرِای دەرئەکەفێد لەوەرانوەر ئەو پشتگووشخستنەیلە ك ئەیادە تویشمان.

قسەکەر لەگشت وەختیگ دید و تاییبەتمەندی خوەی دیرێد، ك ئمروویش ئامێتەیگ رووشنهویری فریە مانا دیرێد و پەیوەسبوین بتەویگیش دیرێد وەل ئەو هەڵکەفتە ك لەتی ژیەێد لەگشت بواریگەو، ئمجا لەیرا پرسیاریگ خوەی دەرئەخا، ك ئایا لەوەرچە چین و لایەنەیل فەیلی وەگشت جوورەیلیانەو تویش قەیران ئەیەن وەل قسەکەر؟ لەیرا بایەسە بەخشندەیی حکومەتەیل لە مێژوو تازەو کویەن بزانیم و فەیلیەیل لەی ناونیە گوم بوینە لەوەختەیلیگ ك ئویشن وەبی توانای ماددی هویچ لەو دروشمەیلە فایدە نەیرێد ك هەمیشە دوبارەیانەو ئەکەیم تا برِەسیمنە خواستەیلمان.

لەساى وجوود نزیکەی ٥٥٠ قەوارەو فراکسیۆن و لایەنەیلیگ سیاسی و حزبییش وە گوورەی ئامارەیل کومسیۆن هەڵوژاردنەیل سەروەخوەی تائیسە چەن قەوارەی فەیلی وجوود دیرێ لەی شمارەی فریەی فراکسیۆنەیل سیاسیە؟ لە نزیکەی ١١،٤٠٠ ریکخریاگ کومەڵگەی مەدەنی لە شوون ٢٠٠٣ وە گوورەی وزارەت ناوخوەیی و وزارەت کار و کاروبار کومەڵایەتی و کومسیۆن هەڵوژاردنەیل سەروەخوەی

ک ٢٠٢٣ ریکخریاگ لەلیان مەند وە گووەرەی ئامار دەزگای ریکخریاگەیل ناحکومی سەر وە ئەنجومەن وەزیرەیل ٢٠١٥، ئایا بەش فەیلیەیل چەنیگە لەتیان؟ لەناونی ٢٢٠ رووژنامەی رووژانەو هەفتانەو مانگانەی حزبی و ناحزبی وە گووەرەی ئامار سەندیکای رووژنامەنویسەیل، ئایا چەنیگ لەلیان سەر وە کوردەیل فەیلیە(یەیش لەوەختیگ ک فیشتر لە ٣٠ رووژنامەی رووژانە لە بەغدا دەرئەچێد)، وەل دەیان کەناڵ ئاسمانی و سەدان رادیۆ و کەناڵ ناوچەیی ک لەیراو لەورا تەمویل ئەکریەن وەگووەرەی لێدوانەیل لیژنەی رەسانن و پەیوەندیەیل، ک ئایا چەنیگ لەلیان نوێنەرایەتی رووشنهویری و شیوەزووان کوردەیل فەیلی ئەکا؟ ئمجا لەیرا ئاماژە وە ئەوە ئەکریەێد ئەو رووژنامەیلە ک وەناو پیکهاتەگەوە لەشوون ٢٠٠٣ تائیسە دەرکریانە هویچکامیگ لەلیان ناونیشانەیلیان لە شمارەی پەنجەیل فیشتر بدێ و نەتوینەسنتە برەسنە ١٠٠ شمارە.

وجوود فیشتر لە ١١ هەزار بارەگای حزبەیل لە عراق بیجگە هەرێم کوردستان وەشیوەیگ فەرمی یا نافەرمی وەگووەرەی زانیاریەیل وزارەت ناوخوییی، چەنیگ لەلیان تایبەتن وە کوردەیل فەیلی چ جوور بارەگا یا کومەڵەی خەیرخوازی یا تەنانەت کەمەڵەیگ سیاسی؟

دویاخریش ئیمە لەسای نوین تواناو کزی تەمویل دارایی و مەعنەوی خەریک کیشمەکیش و جەنگیگم ئامادە نەوینمە ئەرای و قسەیل زویتریش جەخت لەوە ئەکا ک ئەوەگ هویر لەلێ ئەکەیم وەبێ پرووژە پلانیگ یا پشتگیرییگ وەردەوام لە وڵاتیگ ک ٤٠٪ لە مللەتەگەی لەژیر خەت فەقیری ژیەن و ٢٠٪ مەردمەگەی نەخوەنەوارن و ٧٠ حزب و قەوارە دیرن لەبان بنەمای تایفی و نەتوەیی و مەزوەی و بیجگە لە خوەیان کەسەیل تر نادوینن، هەر وەو خاتریشە تەمویل هەر پرووژەیگ وە ماددی یا مەعنەوی و لەهەر بواریگ ک هەرچەنی پشتگیرییشی کەم بدێ و زەمانەتی بکا خاسترە لە پرووژەیگ وە بتەوی دەس وەپی بکاو وە گورجی شلەو بدێ و نەمینێد و حاڵەتیگ لە بی مەیلی دروس بکا.

هویر وراییگ هەس ک لەناونی ماوەیگ و ماوەیگ تر خوەی دەرئەخا وە ئەوەگ کورد فەیلی واز لە سفەت نەتەوایەتی یا تایفی خوەی بارێد و یەیش تەنیا چارەسەریگە ئەرا ئی پیکهاتە وە گوورەی ئەو رایە، وەلێ ئەو پرسیاریشە ک لەهەمان وەخت ئەکریەێد ئەوەسە ک ئایا ریژەی مەردم یا کاریگەری دیموگرافی کوردەیل فەیلی لەبان خەریتەی عراقی چەنیگە؟

ئەگەریش دەس بکەیمنە ئەنجامدانێ کردەوەیگ مساوگەری ئاسایی ئەرا ریژەی مەردم عراقی ک فیشتر لە ٣٥ ملیۆنەو ریژەیگ مەزەنەیی کوردەیل فەیلی لەعراق لەلێ دەربکەیم، دوینیم ک وجوود گشتی فەیلی وەو جوورە نیە ک دوینیمنەی و شایەت ئاکامەیل هەڵوژاردنەیل هەر لە ٢٠٠٣ تائیسە خاسترین نیشانەی ئەو ریژە بدێ.

وەل ئەوەیشا رایگ تر هەس ئویشێد بایەسە لەبان گشت کەسیگ ک تایبەتمەند بدێ لە بواریگ دیاریکریاگ و نەچێدە ناو چشتەیلیگ ک ئەزموون لەلێ نەیاشتوود، ئمجا مەرامەمان لەیرا دەرخستن ئەو زەرەدەسە ک دریاو تارادەیگ نیمچە ریککەفتنیگ لەبان رای رووشنهویرەیل و سیاسیەیلمان چ لەناو وڵات چ لەدەیشت وڵاتەگە هەس لەبان رەسینەوەی ئەو زەردەو دویاخریش بایەسە لەبانمان دقەت لەبان هووکارەیل ئەو زەردەیل بکەیم، تەنانەت سیاسیەیل و رووشنهویرەیلیش لە نەوەیل تازە هجەی گشت ئەو زەرەدەیلە وە مەفامی زاڵ بوییە لەبان رژیم وەرین و بایەسە ئەو دو چشت دژە یەکترە لەیەکتری جیاوە بکەیم و ئەگەریش ئەو نەفامیە نەویاتاد ئەوە کومەڵگا ئالشتکردن رژیم لەشوون ٢٠٠٣ قەبول کردیاد و ئەویش دەرفەتیگ بوی لەو وەختیلە ک هەڵوژاردن پاك و بیگەرد ئەنجام بیەن تا برەسنە مەرامەیلیان و جیوەجیکردن ئەو چشتەگ باوەڕ وەپی دیرن.

لە هەڵوژاردنەیل ساڵ ٢٠٠٥یش لەوەختیگ مەردم روی لە سەندووقەیل دەنگدان کردیان، تا رادەیگ رەسینە خواستەیلیان و لەناونی خوەیان وتیان لەی جوورە ری وشوونەیلیگ ئاسایی و ئەزموونەیلیگ کومەڵگا هەوەجە وە تون وتیژی و دژایەتی ناکا، وەلێ ئەو دەسکەفتەیلە ک هاتە دەس لەو هەڵوژاردنەیلە فریە دریژەنەکیشاو رەفتارسیاسیەیلەو رووشنهویرەیل فیشتر رادیکاڵیەو بوی و ئی ریتماییشە رووژ وە رووژ لە ئەقڵانیەت و گفتگوو و قەبولکردن یەکتری دویرەو کەفت و هەر وەو خاتریشە مانایەیل دیموکراسی و خەبات و ریدان بریگ وە بریگترمان هویچ مانایگ ئەرای نەمەنەد.

ئمجا با گلەو بخوەیم ئەرا سەرەتاو ئەو هەڵوژاردنەیلە ک باسیان کردیم و ئەرا ئیمە مەیدانیگ وەرواز و قەرەباڵغەو دویاخریش ئەو ئەزموونە رەسیە پی جوور سەکوویگ بوی ئەرا وەرایوەری ناونی خوەمان و دویای ئەوەیش فرووشیار ونمایشکەرەیل فریەیگ لەشوونی هات، وەلێ کاڵادارەیل کەم بوین و لەیوا کرد دانیشتن لە ماڵەیلیان ئەنجام بدریەێدو دەس بگرنە تیەریکی شەوارەو، ک لەیرایش بایەسە بپرسیم ئەرا خولەیل ئایندەی هەڵوژاردنەیل لەبان کی قسە بکەیم لیوای ئی پیکهاتە هەڵبگرێد.

> ”بایەسە دگان وە راسی بنەیم ک نویسەڕ و تاریخنویسەیلیگ جوور نەجم سەلمان و دکتۆر عەلی باباخان و کەسەیل تر فیشتر لە سیاسیەیل خزمەت پیکهاتەگە کردنە“

ئمجا لەری ئەزموون و وەردەوامی پەیوەندییم وەل چالاکوانەیل و گرینگیدەرەیل وە کیشەگەمان، رووژیگ لەرووژان کابریاگ وتەپیم: لەوەرجە هەڵوژارنەیل پیشبینی ئەوە کرم دەنگەیل فریەیگ وەدەس بارم، وەلێ دویاخر رەسیمە ئەو باوەڕە تەنانەت قەوم و خیشەیلمیش دەنگ وەپیم نایەن.

فەیلیەیل وەرجە ئەوەگ هویر لە هەر ئاکامیگ بکەن ک بارنەی دەس، لە دەریایەیل ئەزرەت خنکیانە، یەیش نەدێدە هووکار پەلکیشکردنیان وەرەو ئەو کارەساتە ک لەتی ژیەن، هەر لەوەر ئەوەیش وەرجە گشت چشتیگ بایەسە لەبانمان هویر لە خەرجەگەی بکەیم تا دویاخر دەس بکەیمنە جیوەجیکردن ئەو کارەیلە ک خوازیارە لەلیمان.

بیگومان هەر ئادەمیزادیگ ک توانای داهێنان نەیاشتوود جارجاریگ روی لە ویرانکاری ئەکا، باوەڕم ئەوەسە ئیمە بایەسە دگان وە راسی بنەیم ک نویسەڕ و تاریخنویسەیلیگ جوور نەجم سەلمان و دکتۆر عەلی باباخان و کەسەیل تر فیشتر لە سیاسیەیل و ئەو رووشنهویرەیل نەگونجیاگە وەل هەڵکەفتا خزمەت پیکهاتەگە کردنە، ئمجا ئاساییشە ک باسکەریان فریە بدێ، هەر وەو خاتریشە ئی هەردوگ شایەتحاڵەیل سەردەمە تاوتوی و باس بنەرەت و ناسنامە کردن لە وڵاتیگ ک لەتی دەرکریایم، وەل ئەوەیشا سیاسیەیل و رووشنهویرەیلمانیش هیمان تائیسە گەردنە شوون بەرهەمیگ لەو خاکە ک رەتیانەو کردو گوزەیشتەمان ویران کرد، هەر لەوەر ئەوەیش هویچ رووژیگ هویر لەوە نەکرد رازی ئەوانە بکا ک گەردینە شوون بەرهەمەگەی و ئەو حاڵەتیشە تەمام و جیگیر نادێ مەگەر وە مەرجیگ ئاشکرای ئەو کزیە بکەیم ک هاتە تویشمان و هەر لەی باوەتیشەو باوگم هەمیشە وتیاد"تەنیا سوخانمان بمینێد خاسترە لەوەگ نەمینیم".

هاتنەوەی کووچ وەپیکردن.. حەیدەر و زەینەب فەیلی یەکەمین قوربانیەیلی

گوڵ سوو

خوەشبەختەیل کەم ئەدێ، ئمجا هەرچەنی دویا بکەفێد لەبان ئەوانەگ چەوەڕی ئەکەن هەر ئویشن خودا هەر تە نیا و یەکیگەو

ئەو ئحساسە تیەڵە ك ژان سەخت لەتی یەکانگیر بدێ وەل ژیان ئادەمیزاد لە و ە ختیگ ئەگەر ئیمە بز ا نستا یم رووژگار تا سەر ئەرا د ڵتە نگە یل مینێد و ئە ر ا

ئیمە یش و ە پیا ن ئویشیم ئیمە

لەکار خودا نازانیم، وەلی هەنای ك یاساوڵ دەس بکەنە زەردەخەنە لەناو باخەیل دەس ئەکەنە هاوارکردن، ئیمەیش بیجگە بیدەنگی چشتیگ تر وەدی ناکەیم لە باخچەی ژیان لەوڵاتیگ چووڵەوانی.

لەهویرم ناچێد هەنای لە تەسفیرات گەورا دەرکریایم و روخسار کەس وکارەیلمان پڕ بوی لە دڵتەنگی ئەڕامان و زوورم عراقیەیل وتیان ئەیە قسمەت و کردەوەی خوداسەو هاوسایەیلمان داخ هەڵکیشان ئەرامان، ئمجا لەی ناونییشە ئەو رژیم رمیاگە ئی کارە خستەی پای یاسایی کارەیلی و دزو جەردەیلیش ئومید ئەوە کردیان زویتر تەسفیرمان بکردیان، وەلی هەرچەنی لە مەرز گوزەر بکردیایم وەل دەسوەپیکردن وەرزیگ تر دڵشکیان گشتیان لە هویرەو بردیایم. لە رووژگاریگیش ك وەخت ئەڕامان خەنستیاد ئەرا ئەوەگ خوەشبەخت

بویم و وەرز زمسانمان هجەیگ بوی ئەرامان ئەرا ئەوەگ جنگ تازەو گرانقیمەت لەوەر بکەیم، وەلی رووژەیلیگ لەناو ڕی کووچکردنیش فەقیرەیلمان رخیان لەو وەرزە چی و لەو دیمەیل جوانە ك وەفر وە ڕەنگ چەرمگی پووشاوێدەی، ئمجا هەر وەختی چەو واز بکەیم لە رووژیگ تازە دوینیم ك دویەکەمان جوور سوومانە وەبی جیاوازی.

ئمڕوویش ئۆرپیەیل وە ئقسات ئارام، بوونە سەرپەرشیار و ئەولیای نەوەیلمان، چوینکە ئەوەگ لەلیمان بچێد دی هویر لە گلەوخواردن ناکا، ئی باجیشە ئیمە ئەرا پیشوازیکردن لەلیمان ئیمە ئەیەیمنەی و ناوچەیل کفاح و باب شێخ و جادی فلستین و جەمیلەو عتێفیەو حەیولئەکراد..هتد چەن جار شایەت سەردەم بوینە لەبان دوارە کووچ وەپیکردنمان لەی وڵاتە ك خریا فەرهەنگ ئەوانەگ وە مەیل خوەیان و لە خوسە هیشتنەی جی وە لەڕی مەلە و بەلەم و یەخت و ریکردن وەپا، ئمڕوویش کووچکردن بویەسە ئەو کارە ك هویر مەردمان فریەیگ لەلیمان کەفتەسە لای و

ئی کووچکردنە ملینیە ك لە خوەرهەڵات ناوین روی ئەیاد دریژەدەر ئەو کووچ وەپیکردن زوورەملی و تەوعی و ئاشکرا و نائاشکراسەو ئاقبەتیش وەردەوامی هەمان زوڵم و ستەمکاری فەرمانڕەوایەیلە لەبان هەمان ریڕەو.

خواستم حکایەت یەکیگ لە گەوراساڵەیلمان دوبارەوە بکەم ك ئەویش رەحمەتی محەمەد دارا فەیلی نویسە و شاعرە لەوەختیگ ك لایەنەیل ناکووك لە شوون رمیان رژیم کیشەگەمان گرتنە خوەیان وەل دەرچگن بریگ یاساو بڕیارەیل ك بایەس بوی لە بەرژەوەندی ئیمە بویاتاد، ئمجا رەحمەتی لەو وەختە گەشبین نەوی و وت"من یەکیگم لە قوربانیەیل حکایەت ئشق لە کویچەی باب شێخ" ك رووژیگ لەرووژان لەناو یەکیگ لە کویچەیلی تویشم بویە تویش کویەنەفرووشیگ ك بانگەواز چشتفرووشی کردیاد و هەنای رەسیمە هەنازی وتمەپی"ئەی کویەنە فرووش دڵ ئاشقیگ زیمدار سینێد؟". ئمجا ئەگەر حکومەتەیل یەك لەشوون یەك لە عراق توورزیگ ئحساس بیاشتان لەباوەت

مەینەتیەیل پیکهاتەگەمان، نەبایەد زوڵمی بکردیان ئەرا ئەوەگ جاریگتر بریار دەربکریەیێد ئەرا لاوردن ئەو زوڵمە لەبانیان.

ساڵەیلیگە ك دویەکەو سوو خەڵەتنێدەمان، یەکەمیان وە یادگاریەیل و دویەمیان وە وادەیلی، بەشمانیش ها لەشان نیشانەی هەڵەبجەی شەهید"عومەر خاوەر، ئیمەیش جوور ئەویم، وەلی ئیمە لەبەغدا "عەلی خاوەر" دیرێم ك شەهیدیگە بی نیشانەو ناونیشان، ئمجا لەشان رەسم "ئالان کورد"ئەومناڵ خنکیاگە ك وژان جەهان هاوردە لەرزە، دو مناڵ تر فەیلی هەن ك ئەوانیش "حەیدەر و زەینەب"ن، هەر وەو خاتریشە پایزمانیش پڕە لەی راسیەیلەو لەیرا ئەخوازیم ئاماژە وە ئەوە بکەیم ك هەردوگ حکومەت لە بەغدا و هەولێر پرسەو سەرەخوەشی لە خیزان ئالان کردن، یەیش مافیگ سروشتیە، وەلی هەردوکیان لە هویریان چی و لەهویر خوەیان بردنەی لە چ وەخت و شوونیگ قوربانیەیل کەفتنەو، لەناونیانیش کوردەیل فەیلی.

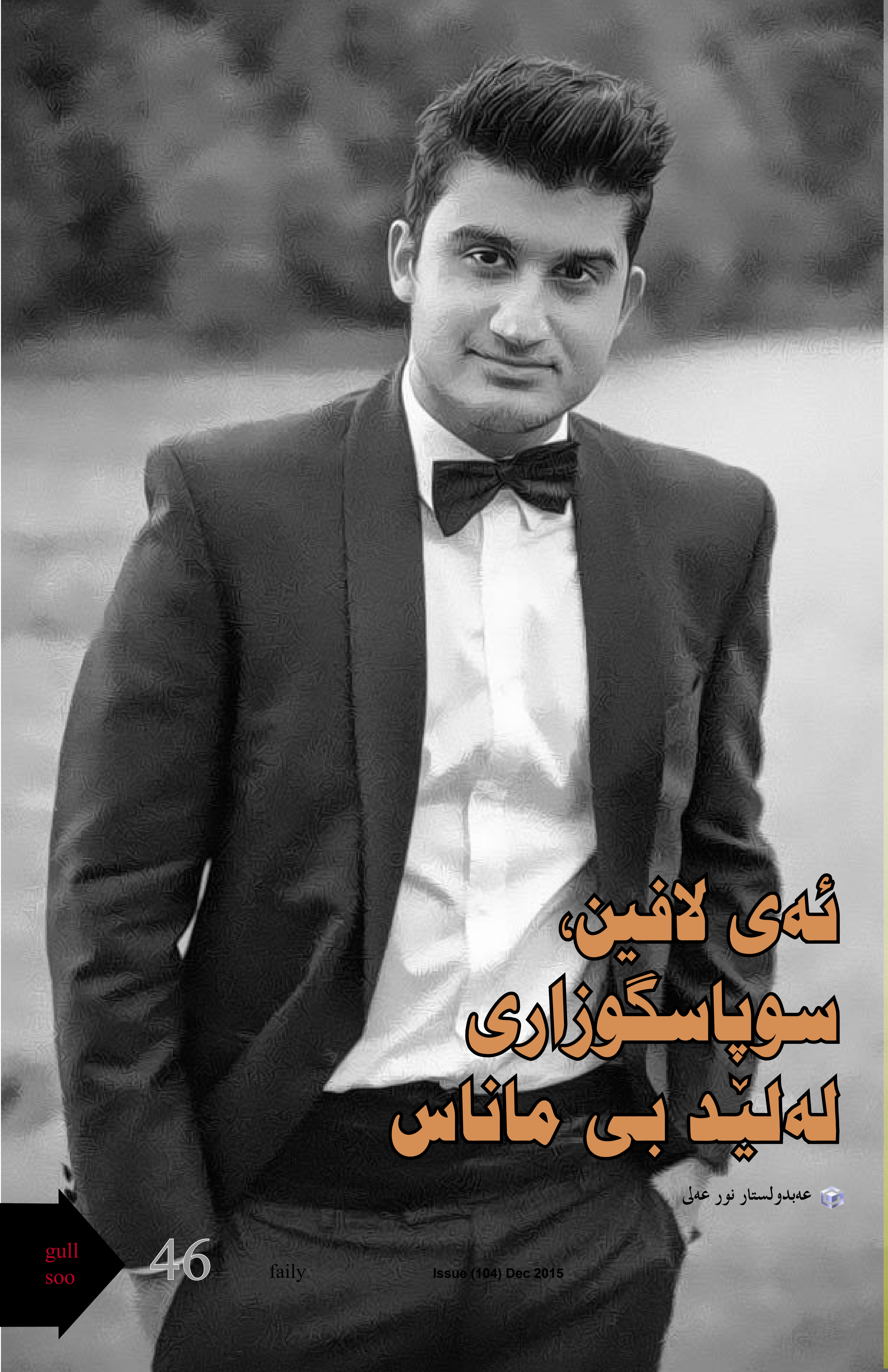

ئەی لافین، سوپاسگوزاری لەلێد بی ماناس

عەبدولستار نور عەلی

سلاّم ئەی لافین، ئیمە ئحساس وەپێد ئەکەیم ك خوەشەویس و دلّسووزێد ك تەنیا ئەگەر تەماشای ناوەگەد بکەیم. من ناناسمەدو نەیمەسەد لە ژیانم و فریەیش لەباند نازانم، تەنیا ئەوە ئەزانم ك سالّ گوزەیشت باوەرنامەی ئامادەیی/ بەش رەسانن وەدەس هاوردێدەو یەکیگ بوێدە لە گرووپ مەردمان سینەمایی و لایەنەیل تر دیرێد لە کەسایەتییێد ك نوێنەرایەتی گشتمان کرد.

وەلی ئەزانم ك تن پالّەوانیگێد سویدی.

جایەلّ جوانیگ لە تەمەن ١٥ سالاّن مرد، هەمیشە حەز لە وازی تووپان کردیاد، لە ولاّتیگ ترەو هاتە ئیرەو ژیانی لە مەترسی بوی، ئمجا لەجیای ئەوەگ ولاّتەگە قورتاری بکا، وەلی کوشتەی، یەیش بیجگە جایەلّیگ تر ك هیمان کیشمەکیش وەل ژیان ئەکا لە نەخوەشخانەو بیجگە لە ماموّستایگیش.

ئەگەر وجوود تن نەویاتاد، بیگومان ئەو تاوانکارە ئەتویەنست مەردمان فریەیگ بکوشێد و زەخمدار بکا.

ئەوانەگ دینەسەد ئویشن: فریە ئازا بوێدەو باز داێدە وەرەو روی بکوشەگە وەبی گلەوخواردن و گیان خوەد کردیدەسە قوربانی ئەرا قورتارکردن منالّەیل.

تەنیا سوپاسگوزاری لەلێد هویچ مانایگ نەیرێد، ئەخوازام وەپێد بویشم عوزرخوایی لەلێد ئەکەم.

عوزرخوایی، چوینکە رووژنامەو ناسیارەیل لەباند نویسنن" کووچکەریگ زرنگ وئازا" تنیش لافین ناودە نەك لوکاس، ك هەرچەنی ریکەفت لەدالّگبویند لە لکستورب تۆمار کریاگە.

عوزرخوایی لەلێد ئەکەم، چوینکە تن لە ٢٢ ئوکتۆبەر ٢٠١٥ لە سوێد هاتێدە خەوەر ك خوسەو کینەت و حوکم زویتر لەبان ئادەمیزاد لەتی پەیا بوی. لە سوید ١٠٨٠ شکایەت تۆمار کریا لەباوەت تون وتیژی دژ سیەپووسەیل و ٤٩٠ شکایەتیش لەباوەت هەڕەشە وەبوونەی ئسلامفوبیا.

عوزرخوایی ئەکەم، چوینکە تن لە سوید ژیاێد ك ١٤ مالّ ئەوانەگ لەتی سزیا ك ئمسالّ ٢٠١٥ داوای ماف پەنابەری کردن، ك قەدەر لەیوا کرد لە خوەندنگای کرونا بترولهتان چەودد بکەفێدە شمارەیگ لەو منالّەیل ترسیاگ و تەنیا ك مەترسی هەڕەشەو تون تیژی داشتن و ئیمە نەتویەنستیم مقەیەتییان بکەیم.

عوزرخوایی ئەکەم، چوینکە لە کومەلّگایگ ژیاید نیکلاس هالغرن سەرکردەی پۆلیسەگەی ناچار بوی لە جیوازکردن راسەوخۆ بوسیەێد و تەئکید لەبان کەفتنەوەی تاوان خوسەو کینەت ئەنقەز بکا وە هووکار رەگەزی ك گیان تن لەتی بویە قوربانی.

عوزرخوایی ئەکەم، چوینکە وە سووك و ئاسان ئەو ترۆریستە وەبوونەی روخساردەو کوشتەد، عوزرخوایی ئەکەم ك هویچ پرسیاریگ نەوی لەبان ئەو رویداگەو بویدە تویش جەنگ رەگەزی گورگەیل هار.

وەلی لەگشت چشتیگ گرینگتر، عوزرخوایی لەلێد ئەکەم چوینکە ئیمە مەردمان چواردەورد شکەست هاوردیم جوور تن بویمن لە سوید، چوینکە ئەگەر ئیمە ئازایی بیاشتایم ئی رویداگە روی نەیا.

هەلّەوگەردانن: عەبدولستار نور عەلی

ئی باوەتە وە قەلّەم کارینا بریفلت رووژنامەنویس لە رووژنامەی"ئافتون بلادیت" لە ریکەفت ٢٣ – ١٠ – ٢٠١٥ نویسیاگە لەبارەی ئەو ماموّستای کورد فەیلیە ك گیان خوەی کردە قوربانی ئەرا مقەیتیکردن خوەندکارەیلی لە کردەوەیگ رەگەزی سویدی ك لەتی پەلامار خوەندنگای کرونا دریا لە شار ترولهتان سویدی و تاوانبارەگە وە شمشیرەگەی پەلامار لافین داو شەهیدی کرد، ئەگەریش لافین نەویاتاد کارەسات گەوراترو کوشتارگەیگ فیشتر کەفتیادەو.

دەرفەتەیل لەدەسچگ فەیلیەیل

بەش شەشم

عەلی حسین فیلی

> چشتەیلیگ هەن شایستەی قەرەبووکردن یا هاوردنەوە نین، جوور هویردوهارکردن کوچگ و لەدەسچگن دەرفەت و لەدەسداین وەخت

ئمجا وە گوورەی ئی بنەمایەیلە دەرکریایم و گومبویمن و هویچ دەرفەتیگ وەدەسمانەو نەمەند ئەرا هاوردنەوەی ئەوەگ لە گوزەیشتە لەدەسمان چی، دی هەر ئەوە مەنەند ئەیاکەمان تومەتبار ئەواکەمان بکا لەبان گومبوین ئەو دەرفەتە ك نیم سەدە لەبانی گوزەر کردگە ك گشت هەوڵ و پلانیگ ئەڕای بی هوودە بوی و ئەویش لە هویرمان ناچێد ك رژیم رمیاگ ئەنجامی دا لە کووچ وەپیکردن فەیلیەیل، ئمجا مەیل مەندن و ئارەزوو گلەوخواردن دی بڕیا، چوینکە سەرەتایەیل هیز و متمانەو توانا گشتی زەفت کریاو تەنانەت لەوەخت تەلاّیی ئۆپۆزسیۆن لە دەیشت عراقیش بڕیگ لە فەیلیەیل نەتویەنستن پەیوەندییگ متمانەدار تەنانەت وەل کووچ وەپیکریاگەیل و کووچبەرەیلیش دروس بکەن، ك هەر وەو خاتریشە بەنەیل پەیوەندی کزەو ئاکام گوزەیشتەو ئیسەیش بویەسە یەکیگ و جیاوازیەگەی ئەوەسە ك ئیسە ئیمە خوەمان خەڵەتنیم وە ئەوەگ کەسەیل تر خەڵەتاننەمان، ك هەر وەو خاتریشە کوردەیل فەیلی وە رای کەسەیل تر ئەکەن و بیگومان لایەن وەرانوەریش ئەژنەفیدەمان و ئەوەکیش تویڕەمان ئەکا ئەوەسە تومەت ئەرا یەکتری ئەکەیم و دویاخریش گشت ئەیانە بریگن لە گومان.

ئمڕوو لە جەهان پەیمانیگ کومەڵایەتی هەتاهەتایی نیەو ئیمەیش لەو مللەتەیل بەختدارە نییم لە ئەزموون جیایی خوەیخواستی جوور "تەشیك" لە "سلۆفاکیا" ك هویچکام لەلیان جیاوازیگ لەناوچەگە ئەنجام نەیاو تەنیا یا باسیگ بوی لەباوەت جیایی و سەرەوەخوەیی و ماف بریار چارەنویس و یەکسەرە بویە خوینڕشانن لە جادەو ری وبانەیل و کووچ ملیۆنی لەگشت پیکهاتەیل گوزارەی پیرووزی نیشتمانەیل بی مانا کرد.

ئیمەی فەیلیەیل هەنای دەرفەتیگ تەلاّیی ئەرامان هەڵکەفێد، ئەو وەختە ئەتویەنیم بریار چارەنویسمان بیەیم، هەر لەوەر ئەوەیش نەبایەد بچیمنە قویلایی ئەوەگ ئەنجامی دایم، بەڵکوو بایەسە خوەمان وە ئەوە خەریك بکەیم وە ئەوەگ چە پیشکەش بکەیم و چە ئەنجام بیەیم، چوینکە گوزەیشتە وەرپرس بوی لەوەگ ئیسە هایمنە تی و جی داخیشە ك ئمڕوو چشتیگ جەوهەری لەدەس دایمنە و ئەویش ئەوەسە ك ئەوانەگ وەرگری لە کیشەگەمان ئەکەن خزمەت وەپیمان نارەسنن لەری پایەی جیاواز ئنتمایان و گشتیان ئەرا خوەیان هەوڵ ئەیەن و هەر لە دویرەو باس کیشەگە ئەکەن.

ئیمە بڕیگ رینمایی کویەن و تازە دیریم ك دەسمیەتمان ئەیاد ئەرا رەسین وە شیەوکردن هەڵکەفتمان و ئەتویەنیم بویشیم ك دویا کلیلە ئەرا وەناوچگن ناوەڕووك کیشەگەمان و وە بوونەی سەدەی گوزەیشتیش هویر چەپڕەوی شوون گەورایگ داگیر کرد لەناو چینەیل جیاجیای پیکهاتگەمان و مەسەلەگەمان لەی بواریشە رەسیە قوناغیگ ك

ئیمە هەنای هویر لە مەسەلەیگ ئەکەیم تایبەت وە خوەمان بایەسە هەلکەفت خوەمان لەوەرچەو بگریم وە دید بیگەردیگ و وەبی ترس لە کەسەیل تر

سکرتێر خزب شیوعی (عەزیز ئەلحاج)فەیلی بدێ، ئمجا لە بی بەخت چەپڕەوەیلیش ئەوە بوی نەڕەسینە مەرام تا دەسلات لە عراق بگرنە دەس، ك هەرچەنی قوربانی فریەیگ دان و خەبات کردن، یەیش یەکیگ تر بوی لەو وەرەقەیلە ك وە زەرەد چی.

بەشداری فەیلیەیل لەبان ڕی ئەوریشم بوی ئەرا ئەو جموجویلەو ئەوانە خوەیان خواستنەی میلکانیگ بدێ ئەرا ژان زەخم گوزەیشتە ك عوسمانیەیل وەرجە پاشایەتی و کۆماریەیل هووکاری بوین، رینمایی دویەمیش نەتەوەیی بوی ك ئەگەر بخوازیم تاریفی بکەیم پیکهاتگە لە تیکەڵبوینیگ بانگەواز دادگەری و یەکسانی ناونی پیکهاتەیل مللەت عراقی وەخاتر وەدەسهاوردن مافەیل، ئمجا فەیلیەیل بەشداری وەرفراوانیگ لەتی داشتن ك وەگوورەی سەردەمەیلیگ حاشا لەو راسیە ناکریەێد، تا ئەو بەشداریە بدێدە سایەیگ ك بتویەنن روی لەلی بکەن لە وەخت گرگرتن ئاگر رەگەزی و ژەهراویکردنی ك حکومەتەیل بەغدا بەرپای کردیان، هەر وەو خاتریشە بەشداریکردنیان رەسیە قوناغیگ ك فەیلی بدێدە سکرتێر پارت دیموکرات کوردستانیش ئەرا فیشتر لە دەیەیگ و کاندید بکریەێد ئەرا جیگر سەرۆك کۆمار لە شوون ریککەفتن ١١ی ئادار ١٩٧٠، ك ئەویش حەبیب محەمەد کەریم بوی، وەلی وەل شکەست شوورش ئەیلوول وە بوونەی ریککەفتن شووم جەزایر تا سیناریۆی لەناوبردنمان دەس وەپی بکا وەل ویرانکردن هاوولاتیبوینمان بیجگە رینمایەیل دی دویای ئەوە ئامادەگی ئەرا بەشداری نەمەند لە رینماییگ تر لەبان ئاست وەرین بیجگە داوەزین ئاست جموجویل سەرکردەیل فەیلی لەبان جمشت کوردایەتی ك یەیش وە ئاشکرا دیار بوی، ك دەرئەنجامەگەی گومبوینمان لەلی کەفتەو.

ئەگەریش تەماشای ئسلام سیاسی بکەیم لەڕی رینمایەیل مەزەویەو، ئەویش ئەو رینماییەسە ك ناگونجیەێد وەلمانا جوور هەردوگ رینماییە وەرینەگە ك بەشداری لەتیان داشتیم، ك یەیش پەیوەسە وە بنەمایەیل مەردمی و ڕی وەپیمان نادریەێد لەتی بویمنە خاوەن پۆست سەرکردەیی، ئەویش وە مەهانەی ئەوەگ پیکهاتەگەمان مەیل نەیرێد خوەی لە پیشینە دەربخا ئەوەنەی ئەوەگ خزمەت وە مەزەو ئەکا، ئی رینمایەیلیشە وە دەسە دەسە پیکهات و دویای ئەوەگ ك تیکەڵاوی پەیا کرد تەنیا خوەی لە مەیدان دیەو، یەیش مانای ئەوەسە ئیمە هەنای هویر لە مەسەلەیگ ئەکەیم تایبەت وە خوەمان بایەسە هەڵکەفت خوەمان لەوەرچەو بگریم وە دید بیگەردیگ و وەبی ترس لە کەسەیل تر، چوینکە فریەجار فکرە لە شوونیگەو دەرچەچێد نایەدە خەیاڵ.

ئمجا فەیلیەیل ئمڕوو فیشتر مەزڵومیەت وەچەو دینە جوور باقی عراقیەیل و زوورمیانیش حزبی نیین یا چالاك نین لە مەسەلەیل ریکخستن، دی جوور ئەوەگ ئاشکراس باوەڕ تایبەت هەوەجە وە پایە یا ریکخریاگ یا حزب نەیرێد باسی بکا، وە هەر حاڵ ئی بژاردەیشە ئاسانەو هویچ خەرجیگ ناخوازێد و ئەگونجیەێد وەل ژینگەی دەورگرد.

جان جاك رۆسۆ فکرمەن فرەنسی وەرجە دو سەدە ئارەزوو ئەوە داشت جەهان برەسێدە ریککەفتنیگ کومەڵایەتی ك ئەقڵ لەتی زاڵ بدێدە بان زووان تون وتیژی، عراقیش سێ شیواز دیرێد، ك ئەویش" نەتەوەیی، تایفی، باقی رینمایەیل تر"، ك یەیش بویە جموجویلدەر کومەڵگا وە گوورەی ئەیانە ئەتویەنێد روی لە هەر چشتیگ بکا وە گوورەی خواست هەر لە تون وتیژی و ئاشتی تا دویرەوخستن مەردمان تر و قەبولکردنیان.

فەیلیەیلیش گشت جوورە زەرەدیگ تاقیەو کردنەو رووژیگ لە رووژان تام هویچ نەف و قانجازیگ نەکردنەو ئیمەیش ناخوازیم دگان وە ئەوە بنریەێد ك وازیزان لە مەیدان سیاسی فریەسەو هەر وەختیگ هەوەجە وەپیمان داشتوون نزیکمانەو ئەکەن یا دویرمانەو ئەخەن، هەمیشەیش مەینەتی و قوربانیەیل وە ئاشکرا دابەش ئەکریەێد، وەلی ئمتیازات وە ژیر وەژیر و ئیسەیش رینمایی چەپڕەوی ها دەیشت وازیەگە، وەلی کیشمەکیش ناونی نەتەوەو تایفە هەناسەی دریژەو ئەگونجیەێد وەل ئالشتکاریەیل ئەنجامدریاگ لە کومەڵگاو ڕیشگ ئەو کیمشەکیشە دریژەو کریاگە لەناونی زەوی و ئاسمان.

لەیرا بایەسە دگان وە ئەوەیا بنەیم ك بەزەیی لەناونی خوەمان نازانیم و خوەمان وە گەورا دوینیم و لویتبەرزی ئەکەیم لەبان یەکتری و ئەیاکەمان داڵوەخشی ئەواکەمان نایەێد ك هەرچەنی گونای بویچگیگیش

فەیلیەیلیش گشت جوورە زەرەدیگ تاقیەو کردنەو رووژیگ لە رووژان تام هویچ نەف و قانجازیگ نەکردنەو ئیمەیش ناخوازیم دگان وە ئەوە بنریەێد

داشتوود، ئمجا لەوەخت پاکەوکردن هساو سەختترین شیواز رەفتار ئەیەریمنە کار لە دویرەوخستن و لاوردن لە بوار کیشەگەمان، هەر وەو خاتریشە هەر لە وەخت رمیان رژیم تائیسە ئەزموونەیلمان وەناو مەزڵومیەت و تەسفیر و کووچ وەپیکردن و ستەم و تەعریبە، ك هەمیشە وەپیانەو مەویسی دوینیم و ئیسەیش ماوەی کەمیگ نیە ك سەلاحیەتیان تەمام بویەو بایەسە بوی روی وەڕوی ئەو راسیەیلە بویاتایم و لەی ماوەی دویاخرە مەردمەیلمان خەریك کیشەیل گشتی بوین و دویرەو کەفتن لەو مەینەتیەیلە و جارجاریگیش ئەو کەسایەتیەیل قوربانیدەرە لە پیکهاتەگەمان بەشدارن لە کەمکردنەوەی مەعنەویەت و تەنانەت لە مەسەلەی گەردین لە بوار نەختیگ ئەرا کەسەیلیگ و ئەو نەخشەیلە روولەیل پیکهاتەگە ئەنجامی دیان لە گوزەیشتە جوور سەرکردە یا کەسایەتی لە حزب و هەر وەو خاتریشە خستنەیانە خانەی دریغکەرەیل و تومەتباریان وە ئەوە کردن ك چەودیری بار و دووخ پیکهاتەگە ناکەن.

رەگەزپەرسی لە"سوید"یش رەسیە فەیلیەیل

رەزاق عەبود

زویتر باس لەوە کریا ک سەدان عراقی لە کوردەیل فەیلی نالٚنن وەدەس مەسەلەی پەنابەری لەوەر نەیاشتن بەلٚگەیل شەخسی، یەیش لەشوون ئەوەگ رژیم فاشیست کووچ وەپیان کرد لە شەوەیل تار و گشت مالٚ و مولٚکەیلیان زەفت کرد و گشت بەلٚگەیل فەرمی لەلیان سەندەوەو دەسگرتە بان زوورم دارایی و سامانیان، وەلی خراوتر لەوە ئەوە بوی ک حاشا لە هاوولاٚتیبوین و ئنتمای نیشتمانیان کریاو لەو خاکەیلیانە دەرکریان ک لەتی ژیان و خەبات کردن و لەوەر خاتری بەشداری وە خوین و مالٚ و حالٚ خوەیان کردن لە بنیاتنانین مێژوو و ژیار و پیشکەفتنی، ک ئەوە بوی فرە دریانە بان مەرزەیل نزیک ئێراٚن و هەرچی پویلیش وەپیان بوی لەلیان دزریا، ئمجا عراق سەدام حاشا لەلیان کرد و وە تەبەعیەی ئێرانی ناویان برد و خستەیانە بیاوان.

هەزاران لەلیان ناچار بوین وەگشت شیوەیگ خوەیان رەساننە سوریاو ئورپا، چوینکە عراقی رەسەن بوین و ئحساس وە هویچ ئنتمایگ ئەرا ئێران نەکردن ک هەرچەنی سەر وە هەمان مەزەو بوین.

لە ئۆرپایش فریەیگ لەلیان تویش دو مەینەتی هاتن، مەینەتی عراقیەت و مەینەتی مەزلٚومیەت لەوەر ماف پەنابەری، لە سوید بڕیگ لەلیان جیگیرەو بوین و تیکەلٚ مللەتەگەی باقی رەگەزەیل تر بوین جوور ئەوەگیش چوین لەعراق سەردەسەی داهێنان و هونەر و مۆسیقا و بازرگانی و کار و سیاسەت و زانست و گشت بوارەیل بوین، لەورایش وە هەمان شیوە لەو کەش دیموکراسی سویدیە جوور کەسەیلیگ خاوەن مێژوو کویەن ولاٚت ناونی دوچەمان و توانای فریەیگ داشتن لە داهێنان.

وەختی ک شووڕش ١٤ی تەممووز ١٩٥٨ دەسوەپێکرد، مەردم عراق وەجاریگ هەلسیان، وەتایبەت مەردم بەغدا ئەرا مقەیەتیکردن شووڕشەگەو پشتگیریکردنی، ئمجا عەگد ئەلئەکراد ک شوون نیشتەجی فەیلیەیل بوی کەفتنە نوای گشت ئەو مەردم وەرگریکەرە لەو شووڕشە، وەختیگیش ک چەتەیل ٨ شووبات ١٩٦٣ زالٚ بوینە بان ئەو شووڕشە، مەردم عەگد ئەلئەکراد یەکەمین مەردمانیگ بوین رەسینە وزارەت وەرگری ئەرا وەرگریکردن لە شووڕشەگەو سەرکردە ئابلٚوقەدریاگەگەی ک فیشیستەیل لەناو باڵەخانەی ئیزگەی عراقی وەل باقی رەفیقەیلی کوشتنەی، دی وەو جوورە عەگد ئەلئەکراد و فەیلیەیل دویای بنگەی وەرگریکردنیان بوی لە بەغدا لەشوون ئەوەگ کوشتار فریەیگ کەفتەو، وەلی ئازایی لەورا بوی ک چوین ناوچەیگ مەردمی لەڕوی دەبابەیل و زرێپووش و درندەیل حەرەس قەومی فاشیست بووسیەێد!!

ئمجا جوور باوگ و باپیر و مەموو و قەوم و خیش و هووزەگەی و جوور فەیلیەیل عەگد ئەلئەکراد لە بەغدا، لا□ین جایەلٚ جوان دەرکەفت ئەرا وەرگریکردن لە خوەندکارەیلی لەڕوی رەگەزپەرەسیگ نەفام ک خوازیار بوی وە شمشیریگ سەر هەر کەسیگ بووڕێد بایدە تویشی لە پەنابەرەیل و رووڵەیلیان، هات سەر منالٚەیل بیتاوان بووڕێد لە خوەندنگایگ ئارام، وەلی (لاڤین)فەیلی وەگشت توانایگەو نوای گرت و لەو روی وەڕوی بوینەوەی نوێنەرایەتی کەس وکار و هووزەگەی کرد لە بەغدا جوور سالٚ ١٩٦٣، ک هویر لە ژیان خوەی نەکرد، بەلٚکوو ئەرک خوەی وە مقەیەتیکردن لە منالٚەیل زانست.

لاڤین کیمەکیش وەل مەرگ و نواگیری لە رەگەزپەرسیەت پڕ کینەت کرد و گیان خوەی لەوەر خاتر مقەیەتیکردن لە گیان منالٚەیل کردە قوربانی و ئەرک خوەی وە شەرەفەو هاوردە جی و شانازی شەهادەت وەدەس هاورد و ناوی کەفتە بان زووان گشت سویدییگ و گشت ئۆرپییگ و ناوچەیل تر جەهان و گشت ئێزگەو کەنالٚەیل تەلەفزیۆنیگ ک سروود وە بالاٚی ئاوایەتی و غیرەتی بلاٚو ئەکەن.

لاڤین شوونەواریگ نەمری لە شارە ئارامەگەی لە "ترولهیتان" هیشتە جی و لە سوید ک لەتی لەدایگ بوی و هووکارەی زانست و کار و ئەزرەت بوی ک رووژیگ لەرووژان لە پلەی بەرزیگ خوەی بوینێدەو، لەوانەیش: جددیەت و هەوڵ و زانست و پەروەردەو ئەخلاق و سەرکەفتن و قوربانی، هەر وەو خاتریشە رەسیە فریشتەیل و خیزانیگ خەمین و دالٚگیگ جگەرسزیای و باوگیگ دلٚتەنگ و کارەساتیگ پڕ ژان و هەوالٚێگ زەحمەتە جی باوەڕ بوود هیشتەجی.

لاڤین ژان و سەرگەردانی و حەسرەت و مەینەتی و دلٚتەنگی هشتەجی ک دلٚ وەرگەی ناگرێد و ئەقلٚ وەریناگرێد و زەخمیگە ک گشت دلٚدانەوەیگ و گشت ئەسرەیلیگ چارەسەری ناکا، لا□ین کووچکردو رویداگیگ تر ئەرا فەیلیەیل تۆمار کرد، جوور ئەوەگ مەویسی تازەیگ تر ئەرا پیکهاتەیگ تۆمار کرد ک هیمان مافەیلیان نادیارەو رووڵەیلیان ئاوارەن.

لاڤین ئەو زەخم خوین چووریاگە ئەخادە هویرمان ک رژیم سەدام هەزاران جایەلٚ جوان فەیلی لە باوەش خیزانەیلیان دەرکرد و بی سەروشوونیان کرد لە قەورسانەیل وەجەم، ئەیەسە رەگەزپەرسی کینەتدار ک لا□ین نەوجوان فەیلی لە باوەش خیزان و لە سینگ دایگ و دلٚسووزی براو خوەیشکەیلی دویرەو خست و تەنیا رەسم جوانیگ ئەڕایان هیشتەسە جی وەل دلٚتەنگی و خفەت جوور خفەت خیزانی لە عاشورای دلٚتەنگ، ک هەمیشە وە نەمری مینێد و رەسمەگەد جوانی ئەیادە جادەی شارەیل سویدی و عراقی و هەر وە نەمری مینێد جوور حەیولئەکراد لە بەغدا، جوور عراقیەت و قوربانیەیل پاك، بخەف ئەی گلارەی چەوەیل باوگ و دالٚگ و قەوم وخیش و هاوڕی و دووس و خوەندکار و مامۆستایەیل، یەیش فەخریگە ئەڕاد ک وەرانوەر ترۆر و تونڕەوی گردێد، ئەی لاڤین ت هەمیشە هایدە دلٚمان.

لەوەختیگ باس لە کیشەیل کاریگەر وەرفراوان کریەێد لەبان ئاست کومەڵگا، نەخش لایەنەیل فەرمی و کومەڵایەتی و لایەنەیل تر ئەرا روی وەڕوی بوینەوەی ئەو کیشەیلە دەرئەکەفێد،

دەرفەتەیل لەدەسچگ فەیلیەیل

بەش هەفتم

عەلی حسین فیلی

چارەنویس ئمڕوو عراق ها دەس بڕیگ حزبەیل گەوراو جادەیش ئەو توانا یا قورسایی خواستە نەیرێد ئەرا رکابەریکردنی و کیشەیل کورد فەیلی و گشت پیکهاتەیل زوڵملیکریاگ ئەوەنەی بایەخ و ئیرادەیلی لە مەینەتیەیل هویچ خەتەریگ نە لەنزیك نە لە دویر نەیرێد لەبان هەر لایەنیگ لەو لایەنەیل وازیکەرەو ئەو حزبەیلیشە توانای کەمەوکردن ژانەیلمان دیرن، وەڵێ ئەرکەکەیل تاییەت وەخوەیان دیرن لەوەر بتەوکردن وجوود و مەندنەوەی خوەیان ئەنجامی ئەیەن وەگوورەی توانا و ئەگەریش ئەو حزبەیلە ئامانجەیلیان جیوەجی نەکەن، ئەوە ئەرا تەنیا جاریگیش وە چەو رەحمەت و ئنسافەو نانوڕنە پیمانەو.

ئمڕوو گشت لایەنیگ هەوڵ ئەوە ئەیەن قورتار بوون لە چشتەیل کەڵەکەکریاگ گوزەیشتەو شوونەوار ریڕەو نەتەوەیی حزب

دوینیم ک شیعه هەوەجه وه هاوپەیمانێتی ناکەن لەوەر قورسایی مەردمەگەیان و کوردیش لەوەر پایەی کاریگەر جوگرافییان و سنییش وه نەوین سەقامگیر سیاسییان

بەعس و ریڕەو چەپ حزبەیل علمانی و خوەیان ئەخزننه ناو بازاڕ ئازاد له سیاسەت و هەر لایەنیگ و ئەگەردێده شوون ئاڵشتکردن عراق کویەن ك وه قاڵبه نا یەکانگیر بنیات نریاگه.

لەشوون رمیان سەدام توانای ئەوه بوی ك گشت عراق داواکاری گشت عراق وه خەرج کەمتر بگرێدەوەو شوونیگ بوینیمنەو ك هەوڵەیلمان لەتی بەردارتر بوود، ئمجا ئیمەی فەیلیەیل لەگشت بوونەیگ شانازی وه بەشداری خوەمان ئەکەیم له دامەزرانن لەو هیزەیل کارا ك حوکمدار و دەسڵاتدارن و شانازی ئەکەیم ك ئیمه یەکیگیم له پیکهاتەیل بنەڕەتی له دروسکردن سیاسەت له عراق وەتایبەت له دەیەیل یەکەم سەدەی گوزەیشت و ئیمه هەمیشه هەر زەرەدمەن بویمنەو ئیسەیش وەلیا له ئمتیاز و ئاقبەتیش جوور ئیسەی چەپڕەوەیله ك ئیسه دوینریەن.

دویای ٢٠٠٣ باوەڕمان ئەوه بوی ئەو باره ئستغلال بکریەێد تا وەهیزتر بویمن له ئەوساو بایەسبوی لەبان بەشداربویەیل وەتوانا ئەگەر بخوازیاتان بمەندیان لەبان ئەو توانای جارانیانه بوارەگه فراوانتر بکردیان ئەرا هاوپەمانێتی کویەنیان و لەهەمان تازەی بکردیانەو وه شیوەیگ خاستر تا کەسەیلیگ تر بگرتیادەو لەوانەگ زویتر لەتی نەوینه، ئمجا وه گوورەی ئەوەیش دیاره ك هووکار سەرەکی دویاکەفتن و پاشگەزکردن پیکهاتەیل کوردەیل فەیلی له ئەوساو ئیسه نەوین نەفوەرگرتن له هەوەجەیل خواست بویه وەخاتر جیوەجیکردن و فراوانکردن پەیوەندیەیل وەل مەردمان تر.

پەیوەندیمان وەل لایەنەیل تر هەر له ئەوسا تا ئیسەیش شەرمەزاریه، عراقیش وڵاتیگه دەوڵەمەن وه قەوارەیل سیاسی و لەناونی حزبەیل سەردەمیش پایەی دیارییگ ئەرا کوردەیل فەیلی نیه، چوینکه ئامادەگی بەشداریکردن و بەشداربوین ئەرایان نەکریاگه له ئایندەی نزیك و دویر جوور ئەوەگ ئەرا ئەو لایەنەیله ئەنجام دریاگه ك گشت ریڕەوەیلیگ گوزەر کردنه و بازداینیگ ئەنجام دان وەرەو کیشمەکیش تایفی و کردەوەیل تر لەی شیوازه.

ئەگەریش تەماشای دابەشکردن جیوسیاسی له عراق بکەیم، دوینیم ك شیعه هەوەجه وه هاوپەیمانێتی ناکەن لەوەر قورسایی مەردمەگەیان و کوردیش لەوەر پایەی کاریگەر جوگرافییان و سنییش وه نەوین سەقامگیر سیاسییان، وەڵی مەردمان تر هەوەجه وه دەرخستن تایبەتمەندی دیرن لەوەر زەمانەت وجوودیان، ئەویش لەوەر ئەوەگ یەکسانی جیوەجی بکەیم لەناو وازی سیاسی، وەل ئەوەیشا گشت لایەنیگ قابل ئاڵشتکاریه و ئیمەی کوردەیل فەیلییش فیشتر هەوەجه وەپی دیرێم، یەیش لەوەختیگ مەرز وڵاتەیل لەڕوی دەروینی و سروشتیەو چشتێگ ئاسایی و ملیۆنەها کەس وه شیوەیگ یاسایی و نایاسایی ئەو قیوده شکاننه ك ناوی مەرزەو نازانیك چەنیگ لەلیان له رووڵەیل پیکهاتەگەمانه، وەڵی ئەزانیم شمارەیان له غوربەت ها زیاییبوین وەردەوام.

دامەزرانن حزب و فراکسیۆنەیلیش وه گوورەی پێوەرەیل عراق تازه سەخت نیەو لیستیگ دریژه لەی باوەتەو هەس، ئمجا هووکار چەودیرکردن و نەجویلیانمان له وازی سیاسی بویەسه مەرزیگ ئەرا چالاکیەیلمان وەل ئەو هەگه مێژوو فراوانه ك دیریمنەی له سیاسەت و ئیسەیش دید و نوڕستمان کەمەو بویه ئەرا روێداگەیل ئیسەو ئەگەریش بتویەنستایم قەوارەیگ سیاسی دامەزرنیم لەوەرانوەر ئەو جنووکەیل فراوانه ك رویکردنەسه وڵاتەگه بیجگه ئەو روێداگەیله ك ئەیاده تویشمان جوور لەزرەی وەردەوام لەو کیشمەکیشه، ئەوه ئیسه حاڵمان لەیوا نەوی وەل کزی دانایِن کوچگ بنەڕەت ئەرا وجوود ئی وڵاته.

لەوەختیگیش ك بەشەیل رەگەزپەرسی رەواج بوی، شۆفینیەیل عەرەب جوور حزب بەعس له عراق لەتی نەف وەرگرتن، لەوەرانوەر ئەوەیش ئەو فەیلەیله و ئەوانەگ جیایان ئەکەنەو له فکرورا ئەزەرەت ئەوه کردنیان پەیڕەوکردن نەمینێد و گوزارەی یەکسانی بڵاو بویاتاد له کەمەڵگا، ك یەیش ئەتویەنیم وه زەرەد له تەمەنمان گوزەر کرد، چوینکه ئەوان کار ئەرا ئایندەی خوەیانیش کردن.

لەشوون ساڵ ٢٠٠٣یش کیشەی فەیلی هەڕەشەی مەترسی لەهویرەوبردن و لەناوبردن لەلی نەکریا جوور ئەوەگ ئیسه وجوود دیرێد، ئەویش ئەچێدەو ئەرا هووکار ئەو کیشمەکیش دڕندەی ناونی هیزەیل سەرەکیه ك وجوود دیرن له مەیدان سیاسی، وەل ئەوەیشا هەرچەنی هەوڵ بیاتایم ك ریڕەو دریایکریاگیگ هەڵوژنیم ئەوه کەسەیل تر رەحم وەپیان ناکەن لەوانەگ وەلمانا بەشدارن له سفەت و ئەو ساڵەیل فریەیشه ك وه بەدبەختی وەلیانا ژیایم بەڵگەیگه ئەرا ئی قسەو شەمەندەفەر چارەنویسمانیش هیمان له ویستگەی خوەی وسیاگه، ئمجا وه بوونەی ئەوەگ کیشەگەمان کلفەتداره دی هویچ وەبەرهاوەریگ سیاسییگیش نیه لەڕوی مادی و مەعنەویەو بگرێدەی خوەی، ك یەیش کیشەی بنەڕەتییگه ئەرامان و ئەتویەنیم بویشیم سەرکەفتەیلمانیش زەرەدمەنن.

وەرجه رمیان رژیم وەرینیش فەقیر و دەوڵەمەنەیلمانیش لەڕوی ئاسایشیەو هەڕەشەلیکریاگ بویمن و ماوەی فراوانیگیش

گشت پیکهاتەیگیش بایەسه بنەمای وازیەگه بزانێد و پەیوەندیەیل خارجی وەدەس بارێد تا مەیلیگ ناوخوەیی دامەزرنێد ئەرا مەیلکیشان لایەنەیل گەورا

لەناونی ئیمەو مەردمان تر بوی، ك یەیش مەرز جیایگ ئەرا جموجویل و پەیوەندیەیلمان دانا وەل چینەیل تر کومەڵگا، وەڵی ئمڕوو ئاسایش مانایگ تر تازه ئەرامان دیرێد و توانای کۆنترۆڵکردن بار سیاسی و کومەڵایەتیمان نەمەند، چوینگه ئیمه گرینگی وەپی نایەیم ئەرا مەندنەوەی ئەو ترس وەرینه ك له دەروینمان کاڵیا، یا ئەتویەنیم بویشیم باوەڕمان ئەوەسه ك لایەنەیلیگ تر هەن عراقیەتمان وەپیان پەسەن نیه، ك یەیش ئاکام هەڵکەفت تیەڵیگه و خوەی لەوه دوینێدەو ك ئیمه مەردمانیگیم کەمتر یەکسانی کەفتەسه دەسمان لەناونی ئەو مەردمانه ك خوازیاری بوینه، یەیش وه چەواشەی ئەوانەگ وەگشت شیوەیگ هەوڵ ئەوه ئەیەن بهەیوان لەی وڵاته، ئمجا فەیلیەیل هەوڵ ئەوه ئەیەن وه هەر شیوەیگ بوود هاووڵاتیبوین خوەیان بارنەو، ك لەی خاڵیشه دو ریڕەو دژه یەکتری هەن، ئەرا نموونه بەغدای پایتەخت رووژ لەدویای رووژ له تەهران نزیکەو ئەدێ، وەڵی کیشەی فەیلی ها داوەزین وەردەوام.

هاووڵاتیبوین ئیمه وەربەسیگه پەیوەندیەیل سیاسیمان وەرتەنگەو ئەکا، ئی هەڵکەفتیشه ئامیتەی ریڕەو حکومەت ئیرانیه ك هانمان ئەرا عراقیەت ئەیاد له بەغدا، وەڵی له ئیران مەیل ئەوه نەیرێد بەشداری له هەر کاریگ بکەیم لەناو رویوەر نەتەوەگەمان.

ئمجا گشت پیکهاتەیگیش بایەسه بنەمای وازیەگه بزانێد و پەیوەندیەیل خارجی وەدەس بارێد تا مەیلیگ ناوخوەیی دامەزرنێد ئەرا مەیلکیشان لایەنەیل گەورا وەخاتر چارەسەر کیشەیل چِین کزتر له کومەڵگا، ك کوڵ وکوڵبەر بویەسه مزایدەیگ ئەرا وەبەرهاوردن.

جەنگ جەهانی سێیەم دەسوەپیکردگە

موئەید عەبدولستار

ئەو کردەوەیل ترۆریستیە ك روێدا لە پاریس و جواو فرەنسا لەبانی جەخت لە کەفتنەوەی جەنگ جەهانی سێیەم ئەکا وە گوورەی دید ویلهلم ئەغریل پرۆفیسۆر لەیەکەداین زانیاریەیل هەواڵگری لە زانکۆی لۆند.

ئەغریل لە گفتگوویگ ئەرا رووژنامەی سید سفینسکا رووژنامەی باشوور سوید لە شمارەی دوشەممەی ٢٣ی نۆڤەمبەر ٢٠١٥ باس لەوە کرد ك جەنگ جەهانی سێیەم وە تەمامی لە جەنگ جەهانی یەکەم و دویەم جیاواز ئەدێ و ئی جەنگە کەمە کەمە پیشکەفتگ ئەدێ و هەر وەو خاتریشە ئاشکراکردنی سەختە.

جەنگ لەناونی ریکخریاگەیل ترۆریستی ئسلامی لەلایگ، و دەوڵەتەیل ئۆرپی لەلایگ ترەو، فریە وە خاسی ئاشکرای کەفتنەوەی جەنگ جەهانی سێیەم ئەکا.

لە پشت کردەوەیل کوشت و کوشتارەگەی پاریس دەسیگ کارا هەس وازی وە چالاکەوکردن ئی کیشمەکیشە ئەکاو لەڕی کاردانەوەی فرەنسا ریکخریاگ ترۆریستی داعش پەرە ئەیادە مەسەلەی وەکاربردن چەك جەنگیگ گشتلاگیر، وەل ئەوەیشا لێدوان فرەنسا ك ها جەنگ وەل ترۆر، ئەوەسە ك ریکخریاگ داعش خوازیاریەو لەتی سەرکەفت.

بەشداریکردن چوار دەوڵەت لە پەنج ئەندامەیل هەمیشەیی لە ئەنجومەن ئاسایش لەی جەنگە، لەیوا ئەکەن جەنگ جەهانی بکەفێدەو، ئمجا هەڵەس هەرکەسیگ باوەڕی ئەوە بدێ ك جەنگ جەهانی سێیەم جوور جەنگ جەهانی یەکەم یا دویەمە، ك شایەت ئیمە ئیسە لەناو جەنگ جەهانی سێیەم بویمن، وەلێ وەپی نەزانیم.

ئەو جەنگە ك ئیسە وجوود دیرێد، ئاکامەیلی نەك هەر کاریگەری لەبان خوەرهەڵات ناوین و ئەفریقیا وەتەنیا، بەڵکوو کاریگەری لەبان ئۆرپا و دەوڵەتەیل فریەیگ دیرێد، ك ئەوەسە ئیمە رووژانە زنجیرە روێداگەیلیگ لە وڵاتەیل یەکێتی ئۆرپا دوینێم وەبی ئەوەگ بتویەنیم ئدراەی بکەیم یا حوکم لەبانی بیەیم.

لە دویا پرسیار رووژنامەی ناوبریاگ لەبان دید باوەڕ ئەرا ئاکامەیل ئی کیشمەکیشە چەس؟ ویلهلم جواو دا و وت: نازانیم ئی کیشمەکیشە کەی تەمام ئەدێ و مەحاڵیشە بتویەنیم پیشنیار و مەزەنەی بکەیم وە گوورەی روێداگەیل چەن هەفتەیگ..

وەل ئەوەیشا باس لە زانستن چوینێتی رویداین مەسەلەگە لە خوەرهەڵات ناوین و وڵاتەیل یەکێتی ئۆرپا دویای ساڵەیلیگ مەسەلەیگە نا مومکن، وەلێ ئەگەرەیل گەورایگ هەن، ك ئەویش فراوانکردن رادەی ئی جەنگەسەو ئەدێ جەنگیگ کاولکەر فیشەر لەوەگ ئمڕوو وجوود دیرێد.

هەنای بایەخ وە عراقیەتمان نایەیم

گوڵ سوو

عراق ئمڕوو دو تایبەتمەندی دیرێد، یەکیگیان ئەوەسە ك ئایندەی نازانێد و دویەمیش خوەی لە پەیوەندیەیل بەرز و نزم دوینێدەو لەبان ئاست ناوخوەیی و دەرەکی، ئمجا ئەگەر بخوازیم عراقیگ باوەڕ وە گوزارەی هاووڵاتیبوین داشتوود، ئەوە ئیمە ناچاریم سەر لەلی بشیونیم و سەرگەرادانی بکەیم یا بایەسە هانی بیەیم لەبان جیوەجیکردن پابەندیەیل و ریککەفتننامەیل، دی لەسای ئەوەیش ئەتویەنیم دەوڵەتیگ راسکانی بوینیم.

هەرچەنی پەپوەندیدارەیل بڕیار ئەوە دان ناو فەیلیەیل لە دەستوور عراق تازە بارن یا نویسینگەیگ تایبەت ئەرا ئی پیکهاتە لە سەرۆکایەتی کۆمار دامەزرنن و نوێنەرایەتییگ لە ئەمینداریێتی گشتی ئەنجومەن وەزیرەیل لەی باوەتەو دامەزرنن هەر هویر وراٛیان جوور یەك نەوی لەوەرانوەر ئی مەسەلەو دویاخریش هویچ چشتیگ لەوانە جیوەجی نەکریا وە راسی تا بتویەنیم دەسکەفت و بەرهەمیگ بەڵگەیی ئەرا ئی پیکهاتە بوینیم.

ئیمە باوەڕ دیریم و ئومیدەواریم لە وڵات وەهیزیگ بژیەیم توانا داشتوود نەك جوور ئیسە ك لەلایەن کەسەیل ترەو ئەوریەێدە رێەو، وڵاتیگ بدێ پەیوەندیەیل خاس و موحیبەت داشتوود وەل دەوڵەتەیل هاوسای و باقی دەوڵەتەیل تر جەهان و دروشم ریرەویگ لە ژیان هاوبەش بگرێدە وەر و بیلایەن نەدێ.

ئمڕوو مەرزەیل جوگرافی کوورەو بویەو عراقیەیلیش لە گشت وڵاتەیل جەهان وجوود دیرن و ئیمەی فەیلیەیلیش ناویشیم گشت جەهان وەك ئیمەن یا ئیمە گشتمان جوور جەهانیم و لەناونیانیش عراقیەیل، یەیش مانای ئەوەسە ئادەمیزاد وەگەرد رویداگەیل دەورگردی رەفتار ئەکا و تەنانەت لەبان ئاست ناوخوەیی حکومەتیش ئەو توانا نەیرێد پیکهاتەیگ بووسنێد لە بان خواست وەدەسهاوردن دەسکەفت یا جیوەجیکردن کردەوەیگ، وەلی حکومەت بیجگە حزبەیل سیاسی توانای ئەوە دیرێد چارەسەریگ ئەرا کیشەگەمان پەیا بکا.

ئیمەی فەیلیەیل وە بوونەی وەرتەنگی نورستنمان ئەرا ئاسوو و سەختی مێژوو ئی وڵاتە، گووش نایەیم وەو ناوەیلە ك ئەرامان هەڵواسریەێد جوور عراقی یا ناعراقی، چوینکە فریەن ئەوانەگ هەیوان لەدەس جەور عراق لەگشت چینەیل جیاجیا لەوەر خاتر وەدیکردن ژیان تازەیگ و ئنکار ئنتمای خوەیان ئەکەن، ئەویش وە بوونەی نەوین دەوڵەتیگ گورج و فراوان لە بەرهەمهاوردن تونڕوەی و خوسەوکینەت ئەوەنەی وڵاتەگەی ئیمە، ك رەسیەسە قوناغیگ بویەسە بەرهەمهاوەر و سەرچەوەی بوغز و قەبولنەکردن یەکتری، ك جی داخە مەردمان فریەیگیش هەن ئنکار ئی راسیە ئەکەن لەوەر هووکارەیلیگ خوەیان زاننەی و باوەڕ وەپی دیرن، ك دویاخریش ئیمەی فەیلیەیل تام شرینی و تیەڵی ئنتما ئەرا چشتیگ کردیمەو ئەکەیم ك ناوی عراقی و راسییگ تریش هەس ك ئەویش ئەوەسە گوزارەی هاووڵاتیبوین شوونەواری نادیار مینێد و دەسدریژی لەبان مافەیل هاووڵاتی نادریارەو هەر وەو خاتریشە ئەتویەنیم ئەو چشتە جوور میزانیگ دابنەیم ئەرا مەزەنەکردن خاسیەیل و خراویەیل هاووڵاتیبوین لەی گووشەوە.

ئایا کوردستان سێگووشەی "برمۆدا"س؟

گوڵ سوو

سێگووشەی برممۆدا ئەکەفێدە باشوور ئوقیانۆس ئارام، ك تەیارەیل و کەشتیەیل لەتی حەشار ئەدریەێد جوور ئەوەگ لەبان مانگ شوونیگ هەس ناسریاگە وە چاڵ سیە و هەر جەسەیلیگ ئاسمانی لەتی ئەکەفنە وەر گەردەلویل و تاویەنەو ك هەرچەنی قەوارەیانیش گەورا بوود.

روسیا کاریگ کرد ئەفغانستان رەسانە رادەی دڵتەنگی و دویای ئەوەیش وڵاتەیل یەککگرتگیگش ك پەراشەی رەسیە تاور بازرگانی و فیشتر لە پەنج هەزار کەس کوشیان لە ١١ی سپتەمبەر، ك ئەوە بوی بن لادن کوشیا، وەلی دوینێد هەمیشە چشت بڕیاگ جاریگ تر ریشگ دەرئەکاو هەر وەو خاتریشە پەلکوتان وەرەو عراق و شام و لایەنەیلیگیش لە وجوودیان نەف وەرگرتن و نرخ بەرمیلیگ نەفتیش بویە کەمتر لە ٥٠ دۆلار لەشوون ئەوەگ رەسوێدە ١٥٠ دۆلار، ئمجا هەنای ك ٧٠ وڵاتە هاوپەیمانەگە وە سەرۆکایەتی وڵاتەیل یەککگرتگ لەی کارە شەکەت بوین، روسیا هاتە مەیدان و تا رەسیە ئەوەگ قەیران تەیارە سیخۆگە کەفتەو.

تورکیا ئەرا چەن جاریگ باس لەوە کرد ك تەیارەیگ رووسی خستەسە خوار، ك ئەوە بوی تەیارەیگ سیخۆی کەفتوێدە خوار و مەردم ئحساس وە داخداری نەکردن جوور مەیدانیگ جەنگ، بەڵکوو هس وە ئەو روێداگە کردن ك هاتە تویش تەیارەوانە رووسیەگە لە سوریا.

ئمجا ئەوانەگ باوەڕیان ئەوەسە ك تورکیا مقەیەتی لەلەیان ئەکا، لەیوا بوی ك دو مەلویچگ وە یەی کوچگ بکوشیەێد و باس لەوە کردیان ك تورکیا مقەیەتی لە تورکمان سوریا ئەکا، لەی ناونییشە داعش دوشمن پارت کارگەرەیل کوردستان تورکیاسەو تورکیایش دوشمن پەکەکە، ئمجا دوشمن دوشمنەگە بویە دووس و تورکیایش ناخوازێد فیشتر لە کاروان سێ مانگەی زمسان نەف وەربگرێد تا نەفدار بوود لە ئەرزانی نرخەیل نەفت داعش.

یەیش لەوە ختیگ ك گورز رووسی لە ٦٠٠ تانکەر و دویای ئەوەیش هاوپەیمان ناودەوڵەتی وە سەرۆکایەتی وڵاتەیل یەکرگرتگ لە ٢٨٣ تانکەر زەرەدیگ تر بوی ئەرا تورکیا، دی ئیمەیش وەی جوورە لە کوردستان کەفتیمنە بان شان عفرید و کەفتیمنە وەر ئابڵوقەی ئاسمانی لەوەر جەنگ رووسی – تورکی یا دویرگرتن لە مووشەکەیل کرۆز ك روی کردیادە دامەزریاگەیل بترۆل داعش و نرخ نەفت وەپی کاول کرد وە نسبەت ئەرا دەوڵەتەیل بەرهەمهاوەر نەفت و ئەو دەوڵەتەیلە ك خوەشاڵ نین وە هاتنەوەی ئیران ئەرا بازارەیل نەفتی.

سێ رووژ بی هەناس بویمن، چوینکە ئیمە هایمنە کوردستان سێگووشەی برمۆدای هشك بان ئی گووشەی زەویەو هاوپەیمانەیلیش یەك لەشوون یەك واین جوور کەنەدا و ئوسترالیا و ئەڵمانیا، دی ئەوە بوی قویلی ئاوەگە دویرتر بوی لە خەمەیلیمان لە کوردستان و دی ماقوڵ نیە ئیمە جەنگ بکەیم و ئاو لەبان سەرمان بوود و جاریگ بچیمنە ژیر و جاریگ بایمنە بان ئەرا قسەکردن وە یەکتری وەل وچاندایان بڕیگ قاسەی ئاسنین ك بەسیان نەکردیاد و غورفەی کۆنکرێت ئەرایان بنیات نریاو دی نازانیم ئەرا کی بوی و لەوەر چە؟؟؟

وەل ئەوەیشا تورکیایش روێداگەگە وە چشتیگ زانست و لەیوا قسەکرد ك ڕی وە هویچ لایەنیگ نایەید مەرزی بپەزنێد ئەرا ماوەی چەن کیلۆمەتریگ، یەیش لەوەختیگ ك خوەیشی هاتەسە ناو مەرز دەوڵەتەیل هاوسای وە سەدان کیلۆ مەتر و لەتیەو بۆردمان کویەی قەندیل ئەکا وە گشت جوورە چەکیگ و سەربازەیلیشی هاتنەسە ناو مەرزەیل عراق و سوریا، ئمجا ئایا گلەو خواردیمنە ئەرا سەردەم عوسمانی یا خولیگ تازەی تاقیکردن؟ ك ئیسە ئاسمان و دەریا لەلایەن روسیاوە هاوریاسە کار و ئیمەیش چەوەڕی ژنەفتن چشت تازەیم لە وڵاتەیل یەککگرتگ و دەوڵەتەیل ئۆرپی.

دابەشکردن عراق راسییگەو بایەسە دگان وەپیا بنەیم

ئەسیر ئەلشەرع

لەوەخت هاوردنەوەی جەنگ تایفەگەری لە ٢٠٠٦ و کوشتن لەبان ناسنامە وەتایبەت لە بەغدا و باقی پاریزگایەیل تر عراقی، ئاساییە ك خوسەو کینەت پەیا بدێ، چوینکە دالگ جگەرسزیاگ کوڕی بیسەروشوون بوی و ژن هاوسەرەگەی لەدەسدا و برایش برا لەدەسدا و باوگیش کوڕ...هتد، دی مەحاڵە ئی کارەیلە لە هویرەو بچێد ك داڵوەخشی بکوش بدریەێد و ئی خوسەو کینەتیشە هەر مینێد جوور میرات تا رووژگار هەس، ئی راسییشە هویچ کەسیگ ناتویەنێد لەلی بوایێد و ئەوەزی بکا.

ملیۆنەها کەس وە شیوازەیل جیاجیا وەبی تاوان کوشیان، چ راسەوخۆ یا ناراسەوخۆ، داگیرکاریش لە بڵاوکردنەوەی ئاشووگەری و چەکدارکردن هەزاران جایەڵ جوان و تولەسەندنەوەیان سەرکەفت.

جەنگ تایفەگەری لە ناوچەگە لەساڵ ١٩٨٠ دەسوەپیکرد، ك ئەمریکا سەرکەفت لە مەیلکیشانن بریگ سەرۆك وەتایبەت ئەوانەگ داوای جیوەجیکردن کردەوەیلیگ لەلیان کریاو هەر وەو خاتریشە نەوەیل فریەیگیش خریا بان ئەو فکر و دویرەو خریان لە فکرەی نیشتمانی و ئنتمانی نیشتمانی و هیشتەیان گرینگی بیەنە ئنتمای رەگەزی و تایفەگەری و نیشتمان لەلایان کریا دووزەخ!

وەرجە ئەوەیش زەعیم عەبدولکەریم قاسم و مەسەیل تریش لەشوونی ئەو وەرپرسیارێتیە کەفتە بانیان و ئەوەگ روێدا ئاشکرا بوی، چوینکە گشتیان سیاسەت خاس و دروسی نەیاشتن و نەفام بوین لە سیاسەت و زوورم ئەو سەرۆکەیلە ك دەسڵات عراق و دەوڵەتەیل عەرەبی وە دەسیانەو بوی پەیرەو ئەجندای دەرەکی کردن و ئەوەکیش پشتگیری لەلیان کرد ئۆپۆزسیۆن لە دژیان دانریاو پیلان لە دژیان دانریا، تا رەسیە ئەو دروشمە ك وەپی وتیان(بچویچیەن نەف وەرگرین).

شیواز جەنگ وە وکالەت، ئەمریکیەیل لە جیوەجیکردنی سەرکەفتن و بەر خاسیگ لەلی چنینەو، ئمجا دویای چزداین سەدام حسێن ئەرا جەنگ وەل ئیران هەیشت ساڵ دریژە کیشا، دی ئەمریکا وەو جوورە سەرکەفت لە دروسکردن خوسەو کینەت لەناونی مللەتەیل فریەیگ، نەك تەنیا هەر لەناونی ئیران و عراق، بەڵکوو ستراتیجیەت تازەیگ لەبان ئاگر ئارامیگ داناو سەدام حسێن ئەو سیناریۆی نەخشەکیشریاگە تەمام کرد وە چگنی وەناو کوەیت لەساڵ ١٩٩٠ وە رەزامەنی ئەبریل غلاسبی باڵوێز ئەوسای ئەمریکا.

ئمجا شایەت ئەو روێداگەیلە جوور یەك نەون، وەڵێ ئامانجەیلی هاوشیوە بوین، ك ئەویش جەنگ ئەمریکی – شیعەس، ك ئەمریکا دەسوەپیکرد لەشوون رمیان محەمەد رەزا شای پەهلەوی شای ئیران و سەرکەفتن شوورش ئسلامی، دی لەیرا ئەمریکاو هاوپەیمانەیلی لەیوا ئحساس کردن ك پرووژەیلیان لە خوەرهەڵات ناوین کەفتەسە مەترسی، ك وەو خاتریشە بریگ لە سەرۆکەیل کردنە لایەنگر خوەیان و هویر لەوە کردن ك وەردەوامی جەنگ قادسیەی سەدام بی قانجازە و ئەوە بوی لەساڵ ١٩٨٨ ئەو جەنگە تەمام بوی و ئەمریکا بریار دا کووتایی وە خزمەت یەکیگ لە نەوکەرەیلی بارێد و ئەوە بوی دام ئەرا سەدام نارەوەو خستەی دامەو هەنای ك بریار دا بچێدە ناو کوەیت و جەنگ کەنداو دویەم دەسوەپیکرد.

دویای ئەوەیش ئەمریکیەیل بوخت چەك کیمیاوی و بایلۆجی کردنە رژیم سەدام ك گوایا عراق خوەی ئەیەرێدەی بەرهەم، ئمجا دویای کزەوکردن رژیم سەدام ئەوە بوی لەساڵ ٢٠٠٣ رمانەی و لاپەڕەی تازە واز بوی، وەڵێ ئەمریکا پیشبینی ئەوە نەکردن ك شیعە بتەوتر و هیزدارتر بدێ، شیعەیش وجوود ئەمریکیەیل لە عراق رەتەو کرد وەگشت شیوازیگ، وەڵێ لەلایگ ترەو ئەمریکا دەسکردە دروسکردن گرووپەیل ترۆریستی لە ریکخریاگ قاعیدە و ئی ریکخریاگیشە هاوردە کار ئەرا دەسوەشانن لە یەکێتی سۆڤێت وەرین لەوەخت جەنگ سەرد.

ئیسەیش ئەمریکیەیل ریکخریاگ تازە دامەزرانن وەناو دەوڵەت ئسلامی لەعراق وشام(داعش)و لەلایەن سعودیەو قەتەر و تورکیاوە تەمویل ئەکریەێد، ك بایەسە لەبانمان ئی راسی تیەڵە قەبول بکەیم و لە هەمان وەخت پرووژەی خوەرهەڵات ناوین تازەیش قەبول بکەیم، چوینکە سەبر ئەمریکا جیوەجی نادێ..!

فەیلەسووفیگ نویساسەی

جەماڵ ئەرکەوازی

هەمیشە لە ژیان ناودارەیل، هەڵویست و ماریفەت و دانایی و قسەی گرانبەهای پڕ لە ماناو رینمایی و ئاموزگاری و چشتەیل تر نەفدار رەنگەو داگەو لەڕی ئەو نویسانن و پەیامەیل پڕ گەوهەریانە تویەنستنە هەوڵ ئەوەیش بیەن دویای خوەیانیش هەمیشە ناویان هەر وە بەرز و زینگ بمینێد و وتەیل و گفت جوانیان لەبان زار نەوەیل دویای خوەیان یادوەر و بنەمایگ بوود ئەرا پەڕینەوە لە گرفتەیل سەخت و داناین نەخشەی پەسەن و رەنگین، هەر وەو خاتریشە لەیرا بڕیگ لە وشەیل هەڵوژریاگ فەیلەسووفیگ خەمە وەر دید خوەنەرەیل ئەرا ئەوەگ لە تاریف هەقیقەت و راسی گوزارەیلیگ بڕەسیمنەو ك شایەت ماناگەیان لەلای ئیمە وەو جوورە نەود ك ئەو فەیلەسووفە گوزارش لەلیان کردگە.

یەیش ئەو وشەیلەسە ك فەیلەسووفەگە تاریفیان کردگە وە گووەرەی دونیا دیدەیی خوەی و فامستنی لەژیان، ك وتگە:

* جغارە: پیچانن تەماکوو، ك سەریگی ئاگرەو، نەفامیگ ها ئەو سەرەگەی.

* وانە وتنەوە(محازرە): هونەر جیوازکردن زانیاری لە یادوەری وانەوێژ ئەرا یادوەریەیل ئامادەبویەیل، وەبی گوزەرکردن وە مەژگیان.

* دانیشتن وگفتوو: هونەر دابەشکردن کێك وە شیوازیگ ك دویاخر هەر یەکیگ لە ئامادەبویەیل باوەڕی ئەوە بوود بەشە گەوراگەی بردگە.

* غورفەی گردەوبوین: شوونیگە گشت کەسیگ لەتی قسە ئەکا ئەرا ئەوەگ دویاخر گشتیان بڕیارەگان رەتەو بکەن.

* زەردەخەنە: چەمیانیگ گشت کاریگ لەتی راسەو بوود.

* هتد: نیشانەیگە ئەرا کەسەیل تر ك گوایا زیاتر زانێد لەوەگ وتیدەسەی.

* شارەزایی: شمارەی ئەو هەڵەیلەسە ك زویتر لە ژیاند ئەنجامیان داێدە.

* بۆمبای ئەتۆمی: داهێنانیگە ئەرا لەناوبردن گشت داهێنانیگ..

* فەیلەسووف: پیاویگ نەفام، ك وەدریژایی ژیانی مەینەتبارەو تەنیا دویای مردنی یادی کەن.

* دبلۆماتکار: کابرایگە داوا لەلێد ئەکا بچێد ئەرا دووزەخ وە شیوەیگ ك لەیوا وەپێد ئەکا هەڵەپەڵە بکەێد لەو گەشتە.

* تاوانبار: کەسیگە جوور هەر کەسیگ تر، تەنیا جیاوازیەگەی ئەوەسە ك تومەتەگەی چەسپیاگە.

* وەریەوبەر: پیاویگە رووژانە دیر ئەچێدە بان کارەگەی و زوی تیەێد لە وەختی ك دویا کەفتگە.

* سیاسی: کەسیگە وەرجە هەڵوژاردن دەسمشتاق وەلدا ئەکاو متمانە لەلێد وەرگرێد.

* ئەرك: ئەوەسە ك داوای لە کەسەیل تر ئەکەیم.

* خوەنکار سەرنەکەفتگ : ئەو خوەندکارەسە ك شایەت یەکەم بوود لە دەرسەیلی ئەگەر خوەندکارەیل تر وجوود نەیاشتوون.

* هاوسەری: تەنیا باوەتیگە ك گشت ئافرەتەیل لەبانی کووکن و گشت پیاوەیل لەبانی جیاوازن.

* ژن: ئەو دروسکریاگەیلەنە ك فیشتر ئاژاوە نەنەو، وەڵی وەل ئەوەیشا نیمەی کۆمەڵگان.

* پیاو ناودار: کەسیگە گشت هەوڵیگ دەێد گشت مەردم بناسنەی، دویاخریش عەینەك سیە ئەکادە چەو حاشا بکا لە ئاشنایەتی ئەو مەردمە وەلیا.

* تەمەڵی: ئەوەسە ك وچان فرەیگ بیەێد وەرجە ئەوەگ شەکەتی وەپێد بڕەسێد.

* زانستی دەروینی/ علم النفس: ئەو زانستیەسە ك چشتەیلیگ ئەراد باس ئەکا وەڕاسی وە وشە زانیدەیان، وەڵی توانای فامستنیان نەیرێد.

* لەخوەیبایی/ الغرور: ئەو بیهووشکەرەسە ك ژان غافڵەیل کەمەو ئەکا.

* جوانی: وێنەیگە فۆتۆگرافی ك رووژگار ئاڵشتی ئەکا ئەرا وێنەیگ کاریکاتێری.

* ئارامگرتن: هونەر شاردنەوەی لەدەسچگن سەبر.

* دویەت نموونەیی: ئەو دویەتەسە ك ناوقەی تەنگەو ئەکاو ئەقڵی فراوان ئەکا.

* هاوسەر: پیاویگە داوا لە ژنەگەی ئەکا بوودە نموونەیی تا ڕادەیگ ك ژنەگە بەزەیی وەپی باید ك پیاویگ نموونەیی نیە.

* پزیشك: کەسیگە هەقدەس خوەی وەرئەگرێد، ك هەرچەنی خودا خوەی شفادەرە.

* پارێزەر: کەسیگە وەرگری لە دارایی کەسیگ تر ئەکا ك نسیو لەلی داشتوود.

* پزیشك دگان: کەسیگە رزق و رووزی خوەی لەناو دەم مەردم پەیا ئەکا.

* نهێنی/ ڕاز: ئەمانەتیگە ها گەردن هەڵگرەگەی.

* ئەزموون: بنەمایگە ك دانایەیل ژیانیان لەبانی دروس ئەکەن.

* قەوڵ دروو: ئەور بی واران.

* خوسەو کینەت: گڕکان گڕگرتگ

سینەی خاوەنەیلیان.

* هەقەوکردن/ الانتقام: جوور ئەوەسە قەپ لە سەگیگ بگرێد ک قەپ لەلێد گرتگە.

* ژیان: دەردەسەرییگە وە مەویسی کووتایی وەپی تیەێد.

* عوزرخوازی: پاسەپۆرتیگە وەپی ئەچێدە ناو دڵ مەردم.

* پروپاگەندە/ الاشاعە: پا نەیرێد، وەڵی گورجی جموجویل ئەکا.

* سوورزداری: گەوراتری ن سەرمایەیگ لەچاڵ نریاگەو مەردم جەهان نایەرنەی کار.

* خوەشەویسی: کردەوەس نەک ناو.

*مەرگ: پشوو دویا ژیان راسکانیەو تەنیا چشتیگە مەردم لە هویر خوەیان بردنەسەی.

ئمجا لەیرا ئویشیم هەزاران رەحمەت لە گیان پاك ئەو فەیلەسووفە ک ئی قسەیل ماناداره کردەسە ملوانکیگ ئەرا مل ئەو کەسەیلە ک بخوازن پەند و عبرەت لە خوەندنگای ژیانیان وەربگرن و بزانن هەر کردەوەو رەفتاریگ کاردانەوەی خوەی دیرێد و هەر وشەیگ لەژیانمان هەوەجە وە شیەوکردن قویل و تەمامیگ دیرێد ئەرا ئەوەگ بتویەنیم وەپی برەسیمنە ئەزرەت و ئامەنجەیلیگ ک شایەت فرەجار لە هویر و هزرمان جیگیرکردنی سەخت و ستەم بوود.

رویوەر ناوچەیل داوڕیاگ پاریزگای کووت

د. سامان شاڵی

قەزای بەدرە رویوەرەگەی ٣٦٥٠ کم٢. مانای ئەوەسە ئەگەر ئیمە سەرجەم گشت ئەو هەمگە رویوەرەیلە جەمەو بکەیم ک لە هەرێم کوردستان داوڕیاگەو ریژە سەدیەگەی وەربگریم، ئەوە ئەتویەنیم بویشیم: ٤٣١٧٨ کم٢، ک لە رویوەر خاك هەرێم کوردستان داوڕیاگەو لکیاسە دەوڵەت عراقەو.

لە ئاکام لەیەکەودانیش دەرکەفتگە ک رویوەر هەرێم کوردستان نزیکەی ٧٧٢٦٨ کم٢، ئمجا لەی رویوەرە ک هەرێم کوردستان دیرێدەی ریژەی ٤٣١٧٨ کم٢، یەیش مانای ئەوەسە ک نزیکەی ٥٥،٨٨٪ لەلی داوڕیاگە.

لە یەیشەو ئەرامان دەرئەکەفێد ک فیشتر لە نیمەی ئەو هەرێمە ک دیرێمنە لەلیمان داوڕیاگە، ک یەیش رویوەر یەکجار فریەیگە، لەیرایش پرسیاریگ هەس، ک ئەویش ئەوەسە ئایا وە هاوردنەوەی ئەو رویوەرە ئەرا بان هەرێم کوردستان، هەرێم چە وەدەس ئەیەرێد؟ یا چە لەدەسی ئەچێد؟

ئەگەر ئیمە لە دید زانستی سیاسی و جیوپۆلیتیکیەو تەماشای ئی پرسیارە بکەیم، ئەوە ئەرامان دەرئەکەفێد ک گشت یەکەیگ سیاسی، یا دەوڵەت، لەوەر ئەوەگ هیز سیاسی و ئابووری بتەویگ داشتوود، ئەوە هەوەجەی فریەیگ وە رویوەرگەورایگ یا نمچە گەورایگ دیرێد، ئمجا جوور ئەوەگ ئاشکراس وە هاوردنەوەی ئەو رویوەرە ئەرا بان هەرێم کوردستان مانای ئەوەسە هەرێمەگە رویوەرگەرەگەی ئەدێدە نیمچە گەورایگن ک یەیش ئەدێدە بەرهەمهاوەر هیزیگ گەورای سیاسی ئەرا هەرێم کوردستان.

رویوەر تەنیا زەوی نیە ک خالی بوود، بەڵکوو ئی زەوی فراوانە چەنەها چشت گرینگ ها لەتی و ئەدێدە هووکاریگ ئەرا بتەوبوین دەوڵەت، مانای ئەوەسە ئەدێدە هیز سیاسی ئەرا هەرێم کوردستان لەبان ئاست دەیشت و ناوخوەیی، ئەرا نموونە ئی زەوی فراوانە گرینگی دیرێد ئەرا بوار سەربازی و ئەدێدە ناوچەیگ ئەرا جموجویل سەربازی، چوینکە بۆشایی یەکجار فراوانیگە ک سرشتەگەی دەسمیەتدەرە ئەرا ئی گرینگییە، یەیش مانای ئەوەسە وە هاوردنەوەی ئی رویوەر فراوانە ئەرا بان هەرێم کوردستان هیز سەربازی بتەو ئەدێن یا ئەتویەنیم بویشیم ئەو توانای خودییە ئەرای دروس ئەدێ ک هیزیگ گەورای سەربازی دروس بکا.

ئمجا ئەو ناوچەیلە لەوەر ئەو رویوەرەیل فریە ک دیرنەی بوونە وەربەسیگ لەوەردەم داگیرکاری وڵاتەیل هاوسا لەوەختیگ مەیل ئەو کارە داشتوون یا بخوازن پەلامار هەرێم کوردستان بیەن، وەو مانا ک بوونە ریگر لەوەردەمیان و بوونە مقەیەتیکەر هەرێم کوردستان.

یەکیگ تر لە چشتەیل تر جیوپۆلیتیکی ئی ناوچەیلە، مەردمەگەیانە، یەیش وەو مانا ئەو مەردمە ک لەی ناوچەیلە وجوود دیرن، یەیش ریژەیگ تر مەردمە لەی ناوچەیلە.

روسیاو ئەمریکاو وازی وەئاشکرا..!

گوڵ سوو

لەو هەڵەیل گەورا ئەوەسە ك بریگ لە دوینەرەیل ئەوەگ روی ئەیاد لە رویداگەیل گورج لە سوریا و عراق وە سەرەتای جەنگ سێیەم بزانێدەی، ئمجا لەوەختیگ گ لێدوانەیل وەرپرسەیل ئەمریکی لەیەکەو دیایم لە ماوەی گوزەیشت دوینستیم ك باس لە دەسمیەت و سەرکەفتن کردیان.

دەخاڵەت ئیسەی روسیا دویای ئەو شکەست وەناو هاوپەیمانی ناودەوڵەتیە هات ك پیکهاتگە لە ٦٠ دەوڵەت و لەوەر مقەیەتی لە سومعەت و هیزەیل ئەو دەوڵەتەیلە ك خوەیان وە دەوڵەتەیل گەوراهیز ئەزانن.

ئەوەگ روی ئەیاد لە ناوچەگە وەگشتی و عراق وە تایبەت، مەسەلەی ریکەفت یا دەرئەنجامیگ ناکووکیەیل نیە، ئەوەگ روی ئەیاد چشتیگ ترەو رویداگەیلیگ هەن رەسینەسە ئی ئاست چەوەڕیکریاگە ك گشت لایەنەیل ریککەفتن لەبانی ئەکەن لەوەر خاتر یەکتری!

سیاسەتەیل هەڵە و سەرکەفتنەیل شەرمەزاری هەوڵ ئەوە ئەیاد چەو بنویقنێد لەی ئاست رویداگەیل، یەیش بیجگە ئۆپۆزسیۆنەیل نیشتمانی لەو رویداگەیل سیاسی و حکومەتەیل پەمەییە ك خوەیان گیل لەلی گیل ئەکەن.

ئەو هاوپەیمانی چوارلایەنی تازە ك ئاشکرای کریاو پیکهاتەگە لە هەر یەك لە(روسیا، ئیران، عراق، سوریا)کار دویر ناکەن لە دەوڵەتەیل تر، بەڵکوو وەگوورەی ریککەفتنەیل وەرین و بڕیارەیل کار ئەکەن ك لە دانیشتنەیل زویتر باس کریاو ریککەفتن لەبانی کریاو هەر ئازایگ بەشیگ لەلی دیرێد!

لە سوریا و عراق بەرژەوەندیەیل هاوبەشیگ ئەرا ئەمریکاو روسیا هەس، ئمجا لەماوەی ساڵەیلیگ گوزەیشتە ئەمریکاو هاوپەیمانەیلی نەتویەنستن ئەو تەڵەسمە لە شیعە واز بکەن لە ناوچەگەو غەواس کەفتەسە ناو دەریایەیل شیعەو یەیش ئاسان نیە جوور ئەوەگ ئۆباما تاریفی کردو ئەرا مەسەلەی ریککفەتن ئەتۆمی ئیرانیش ك گوایا ئەمریکا خوەی داسە دەس ریککەفتنەو یەیش چشتەیلیگ ژیر وەژیر دیرێد و هیمان ئاشکرای بەندەیلی نەکریاگە نەك بدێدە قەیران لەناونی ئەمریکاو هاوپەیمانەیلی، چوینکە هاوپەیمانەیل شایەت وە سەرچەماننیگ ئەرا ئیران و هاوپەیمانەیلیان بزاننەی لەناوچەگەو جەهان.

روسیا دەسکردە جموجویل، خوەی کیشا جەنگ یەمەن و دریژەو بوی وەرەو عراق و سوریا وە چەك پیشکەفتگ وەخاتر روی وەڕوی بوینەوەی ریکخریاگەیل ترۆریستی لە عراق و شام، ك پیکهاتنە لە مافیات جەهانی وەناو ئسلام و خاسسازی.

بەڵی، ئەتویەنیم بویشیم ئایندە ئەدێدە سەرکەفتن شیعەو گشت جەهان مانگ شیعە لە ئاسوو دوینن ك چوین درەوشیەێد، یەیش دویای پاکەوکردن ناوچەگە لە پاشمەندەیل ئەمریکا ك باوەڕی ئەوە بوی وە ئاسانی دەسمیەت ئەدریەێدو زاڵ ئەدێدە بان عەقڵیەت رووڵەیلی وەتایبەت ئەوانەگ ك شانۆ کووچکردن هاوردە وجوود ئەڕایان لەڕی داین ماف پەنابەری وەپیان لە ئۆرپا و بڕیگ لە دەوڵەتەیل تر.

دی ئەوە بوی ك ئەمریکا ئەوە ئەڕای دەرکەفت لە هاوپەیمانەیل، ك شیعە هیزیگ گەوراس و زاڵبوین لەبانی مەحاڵە، چوینکە شیعە جەماعەت یا حزبیگ سیاسی نیە، بەڵکوو باوەڕیگ بتەو و پەیامیگ تازەوەکریاگەو توانای زاڵبوین لەبانی سەختە.

ئیمە وە دەس خوەمان وڵاتەگەمان ویران ئەکەیم!

محەمەد تەوفیق

گشت هاووڵاتیەیل بایەسە ئەوە بزانن جوور ئەوەگ لە رەسانن باس کریا لەباوەت قەرد قەواڵەی خەزینە لە سێ بانك جەهانی"دویتشە بانك و سیتی غروب و جی بی مورغن" وە بڕ شەش ملیار دۆلار و نەفکردن ٣٧، ١٠٪ ساڵانە تا ساڵ ٢٠٢٨.

گام گەورا لەی قەردە ئەوەسە ك ئەچێدە چوارچیوەی ئەو بودجە ك لە بنەڕەتەو ئەناڵێد وە دەس کەمی ئاشکرایگ ئەرا پەردەپووش بودجەی وەکاربەر، یەیش وەو مانا ك بڕە پویلە جوور مووچە ئەدریەێد و وەتاڵان ئەچێد.

گام دویەمیش پیکهاتگە لە هەواڵەکردن زیایەی نرخەیل نەفتە ئەرا ئاستەیل وەرین، ك ئەگەرەیل داوەزین ئەو نرخیشە لە ٨٠ دۆلارەو ئەرا ٣٠ دۆلار یا کەمترە وەتایبەت لەساڵ وەرین وە بوونەی زیایبوین بەرهەمەیل ئیرانی لەساڵ ٢٠١٦.

من ئەوە لەلیدان ناشارمەو ك نارەحەت بووم لە وەختیگ دوینم ك وەرپرسەیل لەبان دوسیەی ئابووری بڕیارەیلیگ ئەیەن کاریگەری خراو ئەکادە بان ئابووری وڵات وەبی لەوەرچەوگرتن گامەیل شیەوکریاگیگ ئەرا قورتارکردن وڵاتەگە لەو ویرانکاریە و باس لەوە ئەکریەێد ك ساڵ ئایندە کەمی روی ئەیاد لە یەدەگ نەختینە و ناچاریم نرخ دینار داوەزنیم، ك جی داخە کەسیگیش نیە گووش لە چارەسەر ئابووری بتەکنێد.

وەل ئەوەیشا هیکان دزیکردن لە بانکەیل ناوەندی وەردەوامە، ئمجا جیاوازی ناونی نرخ نمایشکریاگ ١١٩٠ ئەرا دۆلاریگ و نرخ فرووشتن ١٢٢٣، مانای ٢،٨ سەنت ئەرا هەر دۆلاریگەو بانك ناوەندی مانگانە دەس ئەکادە فرووشتن وە ٣،٨ ملیار دۆلار، یەیش وە مانای فیشتر لە نیمەی ئی بڕە پویلە لە بازاڕ فرووشیەێدو دزیکردن ئاشکرایگە لە هاووڵاتیەیل و ساڵانە فیشتر لە ٦٠٠ ملیۆن دۆلار لە هاووڵاتی ئەدزیەێد.

جی داخە زوورم هاووڵاتیەیل ئی راسیە نازانن و سەریان دەرناچێد لە کاریگەری ئی سیاسەت کاولکەرە و دوینێد دویای چەن ساڵیگ وڵاتەگە ئەکەفێدە ناو قەرد فریەیگ و دینار عراقییش قیمەتی نامینێد و چینیگ تر سیاسی ئەیەن ك هەرچەنی دڵسووزیش بوون دوینێد هەر هەمان کیشە روی ئەیاد و توانای قورتارکردن ئی وڵاتە نەیرن لەڕوی ئابووریەو، یەیش بیجگە کیشەیل ئاسایشی و کیشەی داعش.

ئمجا سیاسیەیل هەر بایەسە رووژیگ لە رووژان ئی وەرپرسیارێتیە لەوەردەم خوداو گومەڵگا بگرنە مل ئەرا وساننەوەی ئی ڕی وشوون کاولکەرەو هەر بایەسە مەرجەع ئایینییش وەرگەی ئی وەپرسیارێتیە بگرێد ئەرا قورتارکردن وڵات و نەوەیل ئایندە لەی ئایندەی ئابووری مەترسیدارەو ئی کاولکاری گەوراو مەینەتیەیل هاووڵاتیە لەشوون ساڵەیلیگ وە بوونەی ئی سیاسەتەیل هەڵەو نادروسە.

کووچکردن وە هووکارەیل دەروینیەو

هادی جلەو مەرعی

سوریەیل کووچ ئەکەن لەوەر گەردین لەشوون ژیان جیاواز و دویر لەوکوشتارەیله ك چەتەیل وە جنگ ئسلامیەو ئەنجامی ئەیەن و بانگەواز ئەکەن وە نەریتیگ ك هویچ وجوودیگ نەیرێد تەنیا لە هویر و خەیاڵ ئەو چەتەیله نەود وەل ئەوانەگ پشتگیری لەلیان ئەکەن لە پیاوەیل هەواڵگری هەرێمی و عەرەبی و ناودەوڵەتی ئەرا ئەوەگ ژیارەیل سوریا و عراق ویران و کاول بکەن.

مەردمان وەجەمیگ لە ژن و پیاگ و مناڵ و پیر لەری باکوور سوریاوە روی لە تورکیا کردنەو لەورایشەو ئەرا یۆنان و مەقدۆنیاو ئەرا نەمسا و ئەڵمانیا لەڕی مەجەرەو، لە وەرانوەر ئەوەیش کووچکردنیش هەس وەرەو وڵاتەیل عەرەبی و ئەمریکیە، ئمجا مەزەنەیلیگ ئاماژە وە گومبوین سوریا ئەکەن وە یەکجاری وە بوونەی کوشت و کوشتار و کیشمەیکش وەردەوام لە ناونی هیزەیل گەورا ك ئی خاکە کردنەسە شوون مەرگ و قورتاربوین لەتی مەحاڵە تەنیا مەگەر واین وەرەو وڵاتەیل تر.

لە عراقیش مەردم لەوەر هووکارەیل فریەو جوراوجوور کووچ ئەکەن، چوینکە وڵاتەکە ناڵان وەدەس جەنگ ئەهلی و تایفیەو لەشوون ساڵەیل کەمیگ لە هاتنەناو ئەو هیزەیل بیگانە ك رژیم سیاسی رمانن و عراق کردنە مەیدانیگ وەردەوام کیشمەکیش و سوریای ئەسەدیش یەکیگ بوی لەو وڵاتەیلە ك کار خراوکاری لەتی ئەنجامدا و رکابەری کرد لەی رویەو وەرجە گشت وڵاتەیلیگ تر و وەرجە ئاژاوەگەی لە ساڵ ٢٠١١.

ئی مەسەلەیشە لەیوا لە کردە عراق بدێدە شوونیگ ئەرا بەرزەوبوین چینەیلیگ کومەڵایەتی وە بوونەی ئالشتکاری سیاسی و ئابووری وەردەوام، ئمجا وەل ئەو هەمگە جەنگ و کیمشەکیش سەخت و رکابەریەیل سیاسی لەکەدارە نەخوەشی گەناتەکارییش روی کردە جەسەی عراقیەیل و کەمە کەمە خزیا ناو دەزگایەیل حکومی وە تەمامی و فراکسیۆنەیل سیاسی هەر یەکیگ لەلیان بوینە گرووپیگ ئەرا جەمەوکردن دارایی و ئدارەکردن کیشمەکیش و هویچ وەختیگ گووش نەیانە هەوەجەیل مللەت.

ئەوە بوی مەردم عراق تویش مەینەتی و بیکاری هاتن و ژیرخان ئابووری ویران کریاو خەزینەی گشتی دزریاو ئاسوویگ ئەرا ئایندە لەتی دیار نەوی و گشت کەسیگ هس وە گومبوین کردن و سیاسیەیلیش هویریان تەنیا هەر لەلای گردەوکردن پویل مەند و رەوانەکردنی ئەرا دەیشت وڵات و خیزانەیلیانیش لە وڵاتەیل تر جیگیر کردن.

ئمجا لەی حاڵەتە واین لە عراق بویە هەوەجەیگ دەروینی و زوورم ئەوانەگ کووچ ئەکەن لە شوونەیلیگ پر ئاسایش ژیەن لەناوڕاس و باشوور عراق و فریەیگیش لەلیان کارکەر و خاوەن پویل و ماڵدارن، وەلی نگەرانن لە ئایندەو متمانە وە حوکمە نەیرن و پیشبینی بار خراوتر ئەکەن و لە حاڵەتیگ ناجیگیر دەروینی کوشندە ژیەن ك لەیوا لەلیان ئەکا سەر خوەیان هەڵگرن وەرەو دویرترین شوون لەی جەهانە ئەرا قورتاربوین لە نیشتمانیگ ك ناوی عراقە.

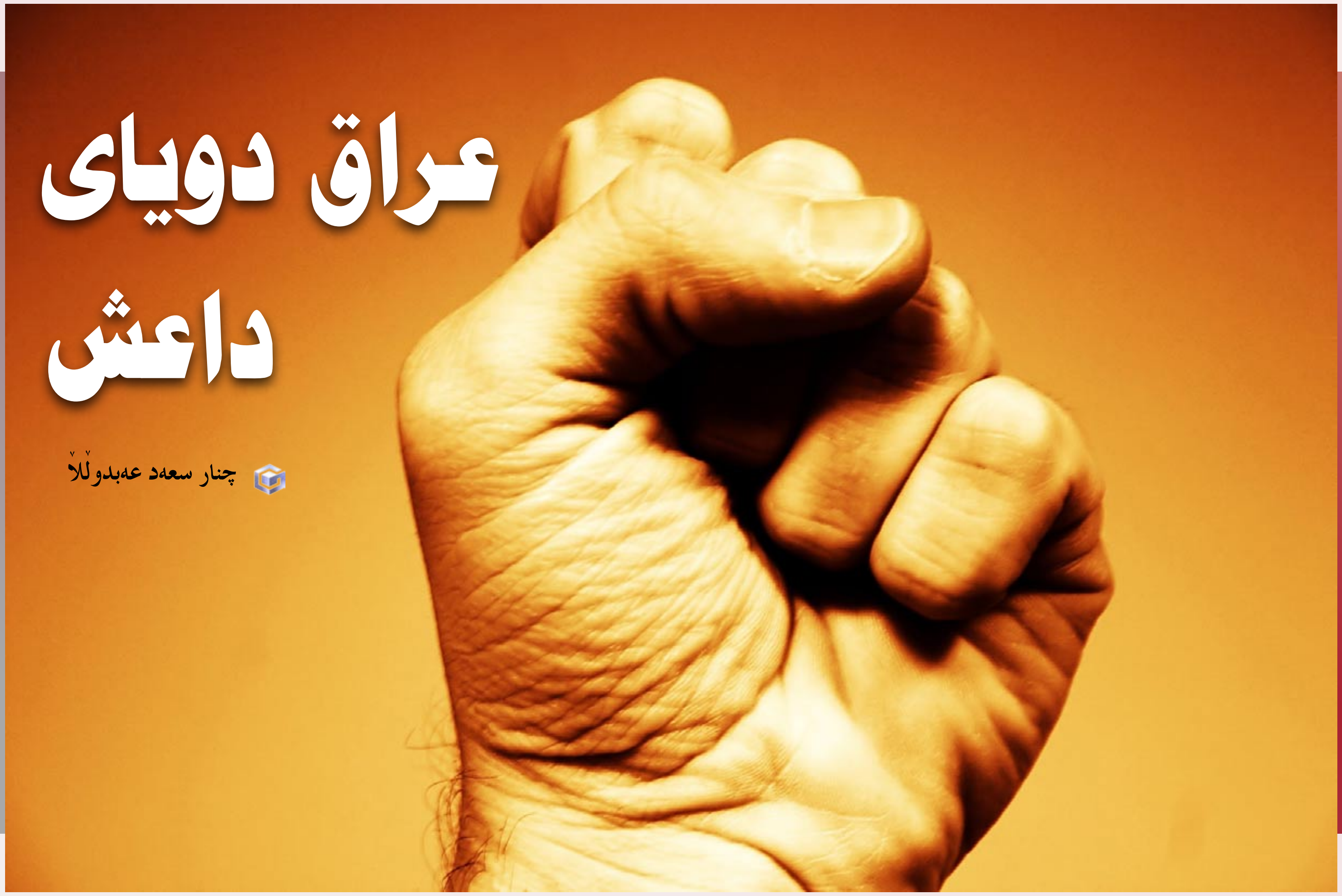

عراق دوای داعش

چنار سعەد عەبدوڵڵا

شایەت مەردمان فریەیگ باوەڕیان ئەوە بدێ ك وە کووتاییهاتن جەنگ دژ وە داعش و نەمەندن ئەو گرووپ ترۆریستیە لە ناوچەگە، دی کووتایی وە جەنگ و ناخوەشیەیل ئەیەێد و ئارامی و ئاسوودەیی باڵ ئەکیشێدە بان ژیان هاووڵاتیەیل، وەڵی من گومانم دیرم لەوەگ کووتایی جەنگ و شکەست ترۆریستەیل داعش و بار جەنگ و کیشمەکیش و ناجیگیری لە عراق وەتایبەت و ناوچەگە وەگشتی کووتایی وە جەنگ و ناخوەشیەیل بارێد، مەگەر گرفت و ناکووکیەیل وە شیوەیگ ریشەیی چارەسەر بکریەن، چوینگە دروسبوین داعش و گرووپەیل تر ترۆریستی لە عراق وناوچەگەو یاخیبوین و هەڵگەردانەوەی هاووڵاتیەیل ژیر دەسڵات داعش لە حکومەت و دامەزریاگەیلی ریشەی مێژوویی و ئایینی و سیاسی و کومەڵایەتی و ئابووری دیرێد، یەیش وەو مانا ك سەرهەڵداین داعش لە ناوچەگە لە بنەڕەتەو ئاکامیگە نەك هووکار.

ئەمریکاو هاوپەیمانەیل لەشوون رمانن رژیم بەعس لە عراق وەرجە دامەزرانن هیزیگ بتەو نیشتمانی و دەسوەکاربوین دامەزریاگەیل یاسایی و دەستووری وە شیوەی خاسیگ و بتەوکردن سیستم ئابووری و دروسکردن متمانە لەناونی پیکهاتەیل و هیزەیل سیاسی، هەڵەی گەورایگ ئەنجام دان لە هەڵەپەڵەکردن ئەرا وەجیهیشتن و کیشاننەوەی هیزەیلیان لەی وڵاتە، ك عراق ئمروو باج ئەو هەڵەی ئەوانە ئەیاد.

کتاو یادوەریەیل یەك ساڵ کارکردن(پۆل برێمەر)حاکم ئداری ئەمریکا لە عراق، ك وەرجە ١٢ ساڵ نویسریاگە، پیشبینی رویداگەیل ئمروو فریە وە ئاشکرا لەتی دوینریەێد.

مانای ئەوەسە ئەمریکاو هاوپەیمانەیلی، ئەگەر لە خەم چەسپانن بنەمایەیل دیموکراسیەت و ئنسانیەت و بەرقەرابوین ئارامی و جیگیرکردن بوون لە عراق و ناوچەگە وەگشتی، نادێ هەڵەی وەرینیان دوبارەوە بکەن.

یەیش وەو مانا ك بایەسە دەوڵەتەیل گەوراهیز و هاوپەیمانەیل جەهان هاووەخت وەل جەنگ داعش، پلانیگ واقعی و باوتیانە ناویشم ئەرا عراق، بەڵکوو ئەرا خوەرهەڵات ناوین دوای جەنگ داعش ئامادە بکەن.

ئمجا هەرچەنی دڵنیام ك لەناونی خوەیان دولایەنی و چەن لایەنی قسەوباس لەبان ئەو باوەتە ئەکەن، وەڵێ بایەسە لە ئامادەکردن هەر پلان یا بریاریگ چارەنویسساز لەو بارەوە نوێنەر مللەتەیل ناوچەگە ك بەشیگن لە بارودوخەگە بەشداری وەپیان بکریەێد، وەنا ئەگەر نا، ئەوە جەنگ و کیشمەکیش و خوینرشیان لەی ناوچە هەر وەردەوام ئەدێ و ئەو داعشە ئەچێد و داعشیگ تر یەقەی جەهان ئەگرێد.

د . عەلی ئە لمۆئمن

لەناونی ساڵەیل ۲۰۰۳ و ۲۰۱۵، برایەیل عەرەب نزیکەی ۲۳۰۰ خوەیکوش وە دیاری پیشکەش کردنە ملەت عراقی و ئەو خوەیکوشەیلیشە لەڕی کردەوەیل خوەیکوشییان فیشتر لە ۱۰۰ هەزار هاووڵاتی مەدەنی بیتاوان لە رووڵەیل بەغداو ناوڕاس و باشوور کوشتن، یەیش جوور گوزارەیگ لە عەرەبەیلەو لەبان تیکەڵبوین شیرازەیان وەل عراقیەیل لە هەوڵەیلیان ئەرا بنیاتنانین عراق و پشتگیریکردنیان لە مقەیەتیکردن لەو شیرازەو زەمانەتکردن ناسنامەی نەتەوەیی عەرەبی ئسلامی و پاکەوکردن خوینەیلیان لە باوەڕ سەفەوی! یەیش بیجگە مەندنەوە لەبان نتمای عراق وەرەو دەورگرد تایفی لەوەر مەندنەوەی دەروازەی خوەرهەڵاتی ك مقەیەتی لەی چوارچیوەی داگیرکاری ملەتییە ئەکا.

ئمجا زوورم ئەو کردەوەیل خوەیکوشیە ك باس کریا لە بازاڕەیل و مزگفتەیل و حسەینیەیل و لەناو پرسەخوەنین و مەزارگەو جادەیل و شوونەیل قەرەباڵغ روێداو هویچ بنگەیلیگ سەربازی بیگانە یا عراقی یا دەزگایەیل ئاسایشی و هەواڵگری نەگرتەو.

ئەو برایەیل خوەیکوش عەرەبە لە عراق سەر وە جەماعەت وەهابی و تەکفیری بوین وەگشت ناوەیل جیاجیاو لەوانەیش قاعیدەو داعش، وەڵی ئنتمای نیشتمانییان وەی جوورە بوی:

فلستینیەیل(۱۳۰۰) خوەیکوش
سعودیەیل(۳۵۰) خوەیکوش
یەمەنی(۲۷۰) خوەیکوش
سووری (۲۱۰) خوەیکوش
تونسی (٤٥) خوەیکوش
مسری (۹٥) خوەیکوش
لیبی (٤۰) خوەیکوش
جەزایری و مۆریتانی و بەحرەینی و قەتەری و لوبنانی و لە باقی وڵاتەیل تر عەرەبی(٤۰) خوەیکوش تر.

برایەیل عەرەب وەی قوربانیەیل جیای خویناویە تویەنستن ئامانج "نەتەوەی عەرەب یەکیگە"بارنە دی و مەرزەیل جوگرافی لە شام تا بەغدا لاوەن و لە نەجدەو تا یەمەن و شوونەیل تر. وەڵێ چەودیرەیل ئەپرسن: ئەراچە خوەیکوشەیل مکوڕن لەبان جیوەجیکردن ئامانج یەکگرتگی عەرەبی و ئسلامی تەنیا لە عراق و دژ مەدەنیەیل عراقی؟!

ئەی لەوەرچە ئی ئامانجەیلە لە وڵاتەیل داگیرکریاگ موسڵمانەیل جیوەجی ناکەن و لەوانەیش فلستین داگیرکریاگ ك رووژانە وەدەس سایۆنیزم کوشیەن؟! ئایا چە بویاد ئەگەر ئەو ۱۳۰۰ خوەیکوش فلستینیە خوەیان شەهید بکردیان لەبانوڵاتەگەی خوەیان دژ دەزگایەیل سەربازی داگیرکەر؟!

۲۳۰۰ خوەیکوش دیاری برایەیل عەرەب بوی ئەرا ملەت عراقی

مەردم و قەیران!

ئسماعیل رواندزی

یەکیگ لە قانجازەیل قەیران ئەوەسە ك راسیەیل خاستر دەرئەخا، چوینکە لەیرا گشت کەس ناچارن تەکلیفیگ لە خوەیان بکەن، یەیش ئەوەسە کئادەمیزاد لە قەیران ئاگادارە لەوەگ بارەگە دی کاریگەری جاران نەیرێد.

ئەو قسەیشە وەو مانا نیە ك ئیلاوبیلا گشت مەردم راسیەگە جوور یەك دوینن، بەڵکوو وەو ماناسە ك قەیرانەیل گشت مەردم ناچار ئەکا لەشوون خوەیان هەڵسن و ناچار بوون روی راسکانی خوەیان نیشان بیەن، ئمجا لەیرا ئەگەر دقەت بکەیم، دوینیم خوەمان و مەردم و چشتەیلیش خاستر دوینیم.

راسییگ هەس ئەویش ئەوەسە ك ئادیمیزاد هەم توانای فامستن دیرێد و هەمیش وە ئاگادارانە هویرەو ئەکاو تەنانەت توانی ئەوەیش دیرێد قەیرانەیل سەختیش سادە بکادەو، وەل ئەوەیشا زوورم مەردم بیئاگایانە هویر و بارودووخە سەختەگان لەبان بنەمایگ بی هیز و بنەمای بی مەنتقیگ سادەوە ئەکەن.

راسە فریەجار برێگ شیەوکردن و سادەکردنەوەی هویر ورایەیل هەوەجەیگ سازی ئەکا، وەڵی لە زوورم حاڵەتەیل ئادەمیزاد بیئاگایانە چشتەیل سەخت فریە سادەوە ئەکەن، وەل ئەوەیشا گشت کەسیگیش خوەی وە کەسیگ لۆژیك و ئەقڵانی دوینێد.

بیجگە ئەوەیش فریەجار ئادەمیزاد بانگەواز ئەوەیش ئەکا ك لەگشت وەختەیل بریارەیلی لەبان شیەوکردن و لەیەکەوداین پڕ دقەتیگ ئەیاد، وەڵی راسی ئەوەسە ك ئادەمیزاد ئەکریەێد لەو قەیرانەیلە نەك هویرەوکردنی بی هیز بدێ، بەڵکوو هویرەوکردن و مەنتق هەر لاوەێد و تەنیا لەبان بنەمای ئحساس بریار بیەێد.

ئەگەر تەماشای قەیران ئیسەی کوردستان بکەیم، دوینیم لەیرا میدیاو کەناڵەیل تەلەفزیۆنی یەك راسی و یەك هەوەجەی جەوهەری ئەرا دەرچگن لەەو قەیرانە نیشانە نایەن، بەڵکوو رووژانەو بیس وچوار سەعات چەنەها چشت و چەنەها هەوەجە نیشان ئەیەن.

جوور ئەوەکیش ئاشکراس ك هەر راسییگیش مەردم و لایەنگر خوەی دیرێد، یەیش نەك تەنیا لەوەر ئەوەگ هەر کەسیگ و ئەگەردێدە شوون ئەو راسیە ك ئەزەرەتەیلی وەدی ئەیەرێد و مقەیەتی لە بەرژەوەندیەیلی ئەکا، بەڵکوو لە بونیادەو ئحساس ئادەمیزاد ئەتویەنێد فریە وە ئاسانی فەن و فێڵ لەلی بکریەێد.

ئمجا قسەی خوەش و قەوڵ خوەش، چ راس چ دروو، ئەوە وەهەمان رادە ئەکریەێد لەڕی میدیاو رووژنامەو رەسم تەلەفزیۆنەیل زوورمینەی مەردم ئاراستە بکا، ك لەڕاسی کەسەیل خراو یا خاس ئەتویەنن لەی کەلین و خاڵەیل کزە ك لە ئحساس ئادەمیزاد وجوود دیرێد نەف وەربگرن وەخاتر ئاراستەکردن زوورمینەی مەردم وەرەو ئاسوو و ئایندەیگ خاستر یا خراوتر.

ئەو زووانەیل جەهانیە ک فیشتر وەکار ئەیەن، کامانەن؟

گوڵ سوو

هەرچەنی ئامارەیلیگ جەهانی لەبان قسەکەرکردن وە زووانیگ دیاریکریاگ هەن، وەلی وەل ئەوەیشا بریگ سەرچەوە شمارەی ئەو کەسەیلە ئامارکردگە ک قسە وە زووانیگ ئەکەن جوور زووان داڵگی و بریگیش قسەکەرەیل ئەڕای جوور زووان دویەم زیای کردنە.

ئمجا لە ناودارترین ئەو ئامارەیل جەهانیە لە کتاویگ وەناو(راسیەیل جەهان) بڵاو کریاگە ک لەلایەن هەواڵگری ئەمریکیەو دەرچیە، هەر لەوەر ئەوەیش زوورم ئامارەیل و سەرچەوەیل لیستیگ وە داناین ١٠ زووان بڵاو کردنە لەڕوی قسەکەرەیل و ڕیژەیان لە شمارەی مەردم جەهان، ک ئی لیستیشە لە خوارەو وەرەو بان دانریاگە:

–١٠ لە پلەی دەیەم زووان ئەڵمانی

ڕیژەی قسەکەرەیل وەی زووانە ٢,٧٧٪ لە شمارەی مەردم جەهانە، ک سەر وە زووانەیل ئەڵمانیای خوەرئاواییەو یەکیگە لەو زووانەیل داڵگیە ک فیشتر ناودارە لە یەکێتی ئۆرپاو دیارترین ئەو وڵاتەیلیشە ک وەی زووانە قسەکە ئەکەن پیکهاتنە لە: ئەڵمانیا، نەمساو بەشەیلیگ لە سویسرا و بەلجیکا.

–٩ لە پلەی نۆیەم زووان فرەنسی

ڕیژەی ئەو مەردمە ک ئەرا قسەکردن ئی زووانە ئەیەرنە کار ٣,٠٥٪ لە شمارەی مەردم جەهانەو ٣٢ دەوڵەت جوور زووان فەرمی قسە وەپی ئەکەن و ئەوانەگ وە زووان ڕەسەن داڵگی قسە ئەکەن لە فرەنسا ژیەن و باقی مەردمەگەیش دابەش بوینە لەبان وڵاتەیل کەنەدا و بەلجیکا و سویسرا و ئەفریقیا و لۆکسەمبۆرگ و موناکۆ.

–٨ لە پلەی هەیشتەم زووان بەنگالی

ڕیژەی ئەو مەردمە ک وەی زووانە قسە ئەکەن لە جەهان ئەڕەسیدە ٣,١٩٪، ک نزیکەی ١٢٠ ملیۆن کەس لەلیان لە مەردم بەنگلادیشن و یەیش زووان ولایەت بەنگال خوەرئاواس لە هند و یەکیگە لە زووانەیل ناسریاگ جەهان و زووانیگ هندی ئاریە جوور هندی و ئوردی و سندی و بنەچەکی سانسکرتیە.

–٧ لە پەلەی هەفتەم زووان بورتەغالی

ڕیژەی قسەکەرەیل وەی زووانە ئەڕەسێدە ٣,٢٦٪ لە مەردم جەهان و دابەش بوینە لەبان بەرازیل و بورتەغال و ماکاو و ئەنغۆلا و فەنزەویلا و مۆزەمبیق، ئی زووانە لەگشت وڵاتەیل جەهان بڵاوەو بوی لەوەخت دەرکەفتن بورتەغال جوور هیزیگ داگیرکاری لە سەدەیل ١٥ و ١٦ زایینی و لە بەرازیلەو دریژەو بوی ئەرا ماکاو لە چین و غوا لە هند، ک ئمڕوویش یەکیگە لە زووانەیل سەرەکی لە جەهان و گەوراترین زووان لە ئەمریکای باشوور لەڕوی قسەکەرەیلیەو، وەل ئەوەیشا زووانیگیش سەرەکیە لە بریگ لە وڵاتەیل ئەفریقیا و زووان فەرمیە لە ٩ دەوڵەت.

–٦ لە پلەی شەشەم زووان رووسی

ڕیژەی ئەو مەردمیشە ک ئی زووانە ئەیەرنە کار لە قسەکردن ئەڕەسێدە ٣,٩٥٪ و دابەش بوینە لەبان وڵاتەیل فریەیگ لە کۆمارەیل یەکێتی سۆڤێت وەرین و لەوانەیش: روسیا و بیلا روسیا و کازاخستان و وڵاتەیل تر.

–٥ لە پلەی پەنجەم زووان ئسپانی

ڕیژەی قسەکەرەیل وەی زووانە لە جەهان ئەڕەسێدە ٦,٢٥٪ و شمارەیان نزیکەی ٤٠٠ ملیۆن کەسە و دابەش بوینە لە وڵاتەیل ئەمریکای ناوین و ئەمریکای باشوور بیجگە ئسپانیا و کوبا و بەشیگیش لە وڵاتەیل یەکگرتگ ئەمریکا.

–٤ لەپلەی چوارەم زووان عەرەبی

ڕیژەی ئەو مەردمە لە جەهان ک ئی زووانە ئەیەرنە کار ئەڕەسێدە ٦,٦٪ و یەکیگە لە کویەنترین زووانەیل جەهان و زوورم مەردم خوەرهەڵات ناوین و باکوور ئەفریقیا ئەیەرنەی کار وەتایبەت مەردم وڵاتەیل عەرەبی و ملیۆنەها کەس هەوڵ یایگرتنی ئەیەن چوینکە زووان قورئان کەریمە.

–٣ لە پلەی سێیەم زووان هندی

ڕیژەی ئەوانەگ ئی زووانە ئەیەرنە کار لە جەهان ئەڕەسێدە نزیکەی ١١,٥١٪ و یەیش زووان فەرمیە لە هند و دویرگەی فیجی(هندوستانی)و لە دەیشت هندیش لە وڵاتەیل جوور نیبال و باشوور ئەفریقیا و موریشیوس و یەمەن و ئۆغەندا و تەنانەت وڵاتەیل یەکگرتگیش ئەیەرنەی کار.

–٢ لە پلەی دویەم زووان ماندرین(چینی)

ئەو مەردمیشە ک ئی زووانە وەکار ئەیەرن ئەرا قسەکردن ئەڕەسێدە ١٨,٠٥٪ و نزیکەی فیشتر لە یەم ملیار کەسن، یەیش زووان چینیە ک گەوراترین مەردمن لە جەهان و وڵاتەیل جوور تایوان و سەنفافورەیش ئەیەرنەی کار و لە هەمان وەخت زووان ماندرینی چەنەها شیوەزووانیش گرتەسە خوەی.

–١ لە پلەی یەکەم زووان ئنگلیزی

ڕیژەی ئەو مەردمیشە ک ئی زووان ئەیەرنە کار ئەڕەسێدە ٢٥٪ و شمارەیان فیشترە لە ١,٨ ملیار کەس لە جەهان و زووان فەرمی چەن دەوڵەتیگەو لەوانەیش نیوزلەنداو وڵاتەیل یەکگرتگ و ئوسترالیا و ئنگلتەرا و زیمبابۆی و ناوچەی دەریای کاریبی و هۆنغ کۆنغ و باشوور ئەفریقیا و کەنەدا، یەیش بیجگە ملیۆنەها کەس تر لە جەهان ک جوور زووان دویەم ئەیەرنەی کار وە ئەوەگ زووانیگ ناودارە لە جەهان.

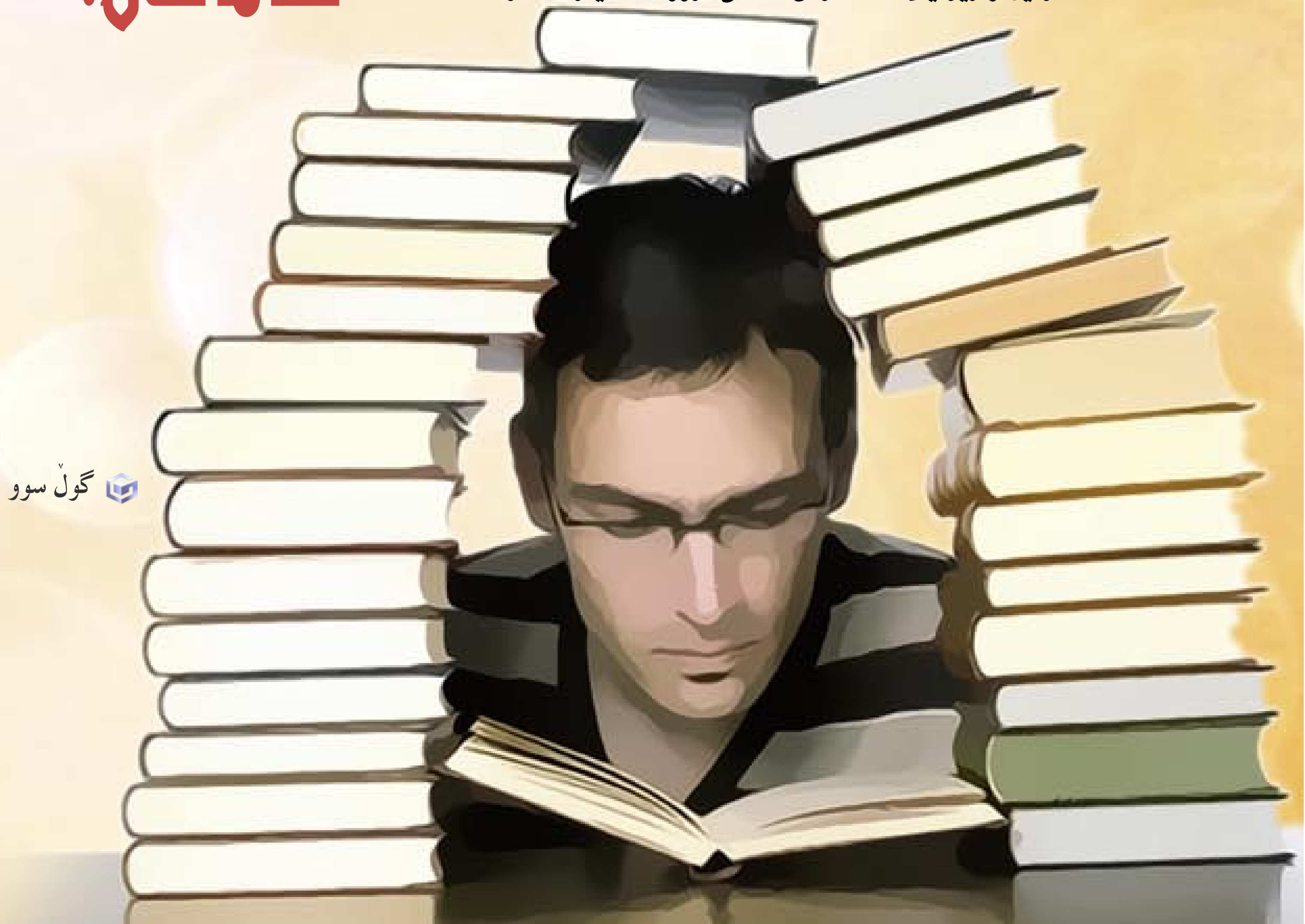

مەردم لە کردەوەیان بناس نەک لە قەوڵەیلیان

سوها بترس قوجا

کونفوشیوس وت " من دڵتەنگ وە ئەوە نییم ك مەردم ناناسنەم، بەڵکوو دڵتەنگم وە ئەوەگ ناناسمەیان ".

ژیان ئادەمیزادەیلمان تا رادەیگ جیاواز و لێڵ مەند، چوینکه هەرچەنی تیکلاێی دیرێد وەل پیکهاتەیل جیاجیا، وەلی لە هەمان وەخت ناتویەنێد وە هەق بناسێدەیان یا ئاشنای هویر و هزریان بوێد، ناتویەنێد راسیەیلیان بزانێد ك هەرچەنی پەیوەندی دووسایەتی و خیشایەتییش لەناونیدان بدیٚ، تەنانەت خود خوەدیش فریەجار ناتویەنێد باوەڕ وە خوەد بارێد و چشتەیل دەورگرد خوەد شیەو بکەێد! چوینکه ئادەمیزاد جوور چەوچەیگەو کلیلەگەی گومەو هەرچەنی هەوڵ بیەێد بچێدە ناخیەو چشتەیل فیشتر ئاشکرا ئەکەێد و سەرگەردان ئەدێد لە شیواز مامڵەکردن وەلیا، وەتایبەت لەی رووژگارمانە ك چەوپووشی لەتی بویەسە شیوەیگ نادیار لەبان ریڕەویگ ك زویتر نەویە!.

بەڵی بارودوخ لەیوا وەپی هات و بار رەفتار وەی جووره رەسی، وە بوونەی ئەو ئادەمیزادە ك بویەسە دیل خوەی و واقع و کومەڵگاگەی و ئەو کارەیلە ئەنجام ئەیاد ك توانای نەیرێد و ئەگەردێدە شوون ئەو چشتەیلە ك نیە وەرچەوی، یەیش تەنیا لەوەر ئەوەگ وەخت وەلیا بووەێدە سەر، ك ئەویش وەبی ئیرادەو ئامانج و هویچ پلانیگیش ئەرای نەیرێد و لەلیشی نافامێد!

دی وەو جووره ژیان بویە هەڵویست جوراوجوور و ئەیادە تویش ئادەمیزاد، هەڵویستیگ بەختەوەری ئەکا، هەڵویستیگ دڵتەنگی ئەکا، هەڵویستیگ ئەکادەی گیرستن، هەڵویستیگ هیلێدەی بیدەنگ لەوەرانوەر هەر رویداگیگ ك ئەیادە تویشی.

هەر لەوەر ئەوەیش هەڵویستەیل دڵتەزن فریەیگ ئەیادە تویشیەو، یا خراوەیگ وە ریکەفت ناچاری ئەکا جواو ئی هەڵویستە بیەێد و جارجاریگیش لەیوا وەپی ئەکا دەس بکادە تاوتویکردن دویر و دریژیگ پڕگرفت وەلیا وەبی هویچ مانایگ و دەرچگن لە تەور ئەدەب و حورمەت، چوینکه حاڵەتەگە لەیوا وەپی ئەکا نارەحەت بدیٚ، وەلی وەل ئەوەیشا ئویشیم ئاقڵ ئەوەسە ك قەدر ئەقڵ خوەی بزانێد و حورمەتی بگرێد.

ژیان هەرچەنی هاتە تویشد یا بوێدە تویشیەو، هەر بایەسە لەتی کەسەیلیگ جوراوجوور بوینێد و زەحمەتە دەروینیان بخوەنێدەوەو سەختیشە کاردانەوەیان بزانێد لەباوەت هەڵویستەیل جوراوجووریان.

هەروەو خاتریشە ئادەمیزادەیلمان هەوڵ ئەوە ئەیەن جەهانیگ بی وێنە دروس بکەن، جەهانیگ گشت چشتیگ لەتی بدیٚ. ئادەمیزادیگ ك کەنەکاری و مەکر و دروو و ئاشوگەری رادەیگ ك نەزانێد ئایا ئادەمیزاد

خا سیگە
یا خراو، ئەویش لە و ە و ر
ئەوەگ ئەقڵ هویر لە چشتیگ ئەکاو دڵ وە چشتیگ تر.

ئادەمیزادیگ ك مکورە لەبان وەجیهشتن گشت چشتیگ لە ژیان، ئادەمیزادیگ ك خەتکوشنەوەیگ ها دەسیەوەو هەوڵ کوشاننەوەی ك گشت چشتەیل جوانیگ ئەیاد لەوەر ئەو خراوەکاریە ك دیرێدەی، ئادەمیزادیگ ك ئەیشێد هەر من و بەس، ئادەمیزادیگ ك خوازیارە ژیان دویرەو بخا لەوەر دونیایگ ك ك تاسەر نیە، ئادەمیزادیگ وەبی تەکلفەت هەوەجەیل

دروس ئەکا لە دەروین خوەی و لەلای مەردم، ئادەمیزادیگ ك بەشدارە لەی جە ها نە و بویەسە دیل دەروین خوەی،

ئادەمیزادیگ ك فریەجار مەیل ئەرا مەشقکردن هەڵە دیرێد ك هەرچەنی خوەیشی خاس زانێد ئەو چشتە هەڵەس! ئادەمیزادیگ ك هەوڵ یاخیبوین بیەێد، ئادەمیزادیگ ك سەرگەردانیم لە تاریف کردەوەیل ئەڵڵاجەوی و هویرەیلی!
هە ر

و ە و
خا تر یشە
با یە سە
هو شیا ر
بوێد لەی
د و نیا ،

چوینکه ئادەمیزاد ئمروو جوور ئادەمیزاد دویەکە نیەو جوور ئادەمیزاد سوویش نادیٚ، هەوڵ ئەوە ئەیاد وەگشت شیوەیگ پاڵ کەسەیل تر بیەێد و بخادەیانە هە ڵە کر د ن و

گووش وە
بەرژەوەندی کەس
تر نایەێد و تەنیا بەرژەوەندی خوەی زانێد، ئمجا ئەی ئادەمیزاد چوین خاس ئەدێد و هەڵەی خوەد راسەو ئەکەێد دەرهەق کەسەیل تر؟!

وەل ئەوەیشا بایەسە هەمیشە تەماشای کردەوەی ئادەمیزاد بکەێد نەك قەوڵەیلی ك هەر تەنیا پشت لەلێد کرد گشت چشتیگ لە هویریەو بچێد وە ئەوەگ توانای جیوەجیکردن قەوڵەیلی نەیاشتوود.

چ چشتیگ شەکەتد ئەکا؟!

هێمن ئیلنجاغی

قسەیگ پر بایەخ هەس ئویشێد" کار فکری وەتەنیا نادێدە هووکار شەکەتبویند " شایەت ئی راسیە وە هویر و ڕایگ هویچ و بی مانا لە یەکەو بیەیم، چەن سالێگ وەرجە ئیسە زانایەیل هەوڵ ئەوە دان بزانن ماوەی چەنیگ فکر ئادەمیزاد ئەتویەنێد کار بکا ئەرا ئەوەگ برەسێدە" وزەی کەمکردگ کار " ، تاریف زانستی شەکەتی ئی قسە بوی ك باسکریاو دویاخریش زانایەیل رەسینە ئەنجامیگ پڕ حیرەت، ك ئەویش ئەوە بوی ئەڕایان دەرکەفت ئەو خوینە ك ها لەناو مەژگ و ئەجویلیەێد لە وەخت کارکردن و چالاکی هویچ وەختیگ نادێدە هووکار شەکەتبوین.

ئەگەر قەترەیگ لە خوین کارگەریگ وەربگریم لەوە خت کارکردنی و لەناو تاقیگا شیکاری ئەرای بکەیم، دوینیم پڕە لە میکرۆب شەکەت و شوونەوار شەکەتی وەپیەو دیارە، وەڵی ئەگەر لە کووتایی رووژیش قەترەیگ خوین زانایگ دەروینناس جوور"ئەلڤێرت ئەنیشتاین" وەربگریم و لە تاقیگا تەماشای بکەیم، دوینیم هویچ جوورە میکرۆبیگ شەکەت لەتی وجوود نەیرێد.

هەرچی مەژگیشە ئەتویەنێد وەو پەڕی تواناو چالاکیەو کار خوەی وە گورجی بکا، تەنانەت لەشوون هەیشت یا دوانزە سەعات کارکردن وەردەوامیش بدێ، جوور ئەوەگ لە سەرەتای کارکردنەو مەژگ شەکەت نادێ، مانای ئەوەسە چ چشتیگ شەکەتد ئەکا؟!

پزیشکیگ دەروینناس لە ئنگلتەرا لە کتاوەگەی وەناو" دەروینناسی هیز " ئویشێد: سەرچەوەی بەش فریەی ئەو شەکەتیە ك هس وەپی ئەکەیم پیکهاتگە لە مەژگ و لەڕاسی ئەو شەکەتییشە ك هووکاریگ لاشەیی دیرێد فریە دەگمەنە.

وەل ئەوەیشا "a.bril" پزیشك ناودار ئەمریکی فیشتر لەو مەرزە باس کردگەو ئویشێد: ١٠٠٪ شەکەتبوین کارگەریگ ئەچێدەو ئەرا هووکارەیل دەروینی، ك مەرام لە هووکار سووزداریە.

مانای ئەوەسە ئەو هووکارەیل سووزداریە کامانەن ك کارگەریگ بەسەزووان شەکەت ئەکەن؟! خوەشاڵی؟ وچاندایین؟! بیگومان نەخێر !

بی ئومیدی و رەشبینی و هسکردن وە ئەوەگ کەسەیل وەرانوەر ڕێز لەلی ناگرن، هسکردن وە ئەوەگ دژایەتی ئەکریەێد، دوو دڵی...هتد گشت ئەیانە هووکارن ك مەژگ شەکەت ئەکەن، دی وەی جوورە شەکەت بویمن، چوینکە هسەیلمان ئەدێدە هووکار گرژبوین دەمارەیلمان و شەکەتی لاشەمان و هشکبوین شلەی ژیانمان.

درانەی خوەشبەختی

ماجد سوێرەمەیری

مەسڵەت یا پەندیگ ئنگلیزی ئویشید "قەناعەت لە دەوڵەمەنی خاسترە".. و هەر ئنگلیزیەیل ئویشن "ئەگەر سقان ئەرا سەگیگ وەشانید هاوار نیەکەید"، فەرەنسیەیلیش ئویشن "سوار خەرەگەی خوەد بوید لەوە خاسترە سوار ئەسپەگەی هاوساگەد بوید"، و پەندیگ ئێرلەندی هەس ئویشید "لانەی بویچگ لە لانەی گەورا گەرم وگورترە"، و دویر لەی مەسڵەتەیل گاڵتەجارە، سەرکردەی ناودار هندوستان مەهاتما گاندی ئویشید "ئەو (نە) ك وە قەناعەت قویلیگەو ئویشیدەی، فرە لەو (ئا) خاسترە ك تەنیا ئەرا رازی کردن مەردم ئویشیدەی، یا لەوە خەراوتر تا لە گیروگرفت خوەد دویرەو بخەید"، سویسریەیلیش ئویشن "گشت ئەو چشتەیلە مەسین ك هەوەجەد ها پیان، وەلی ئەوانە بسین ك نیەتویەنید بژیەید ئەگەر نەیاشتویدان"، ئەفلاتوونیش ئویشید "قەناعەت ئەو وەختە ئەرا خاوەنەگەی دابین کەید ك وە خوەشی لەی ژیانە گوزەران بکەید" و نیەزانم کی ئویشید "من لە مەردمەیلیگتر خاستر نیم، وەلی قەناعەتیگ گەورا دیرم ك هیلیدەم بەراورد خوەم وەل کەسا نەکەم" ولە ئاخریشەو منیش ئویشم "فرە ئەڵاجەویە ئادەمیزاد ئەرا مەردم باس قەناعەت کەید، و خوەیشی هویچ قەناعەت نەیرید".

ئەرا ئەوەگ مەعنای باوەتەی ئیجارەمان وەك گشت جاریگ وە وەسەرهاتیگ زیاتر ئاشکراوە بکەیم، لە دەم پیرەمەردەیل لای خوەمان ئی وەسەرهاتە ژنەفتمە ك ئویشید.. لە ناو خانگیگ بویچگ و بی سەربان لە قات بانین ماڵیگ کوێنە لە پەڕ شاریگ ، یەی بیوەژنیگ وەل مناڵە چوار ساڵانەگەیەو ژیانیگ فرە سەخت و پڕ لە مەینەتی بردیانە سەر، وەلی ئی خیزان بویچگە خودا نعمەتیگ گەورا وەخشویدە پییان ئەویش رەزامەندی و قەناعەت داشتن وەوەگ دیرنەی، وەلی ئەو چشتەگ فرە نیگەران ئی بیوەژن ژارە کردیاد؛ واران زمسان بوی؛ چوینکە ئەو خانگە لەتی بوین تەنیا چوار دیوار بوی و قاپی یا درانەیگ تەختەچووین داشت؛ وەلی بانی نەگیریاوی، ئەرا خوەشبەختی لەو چوار ساڵە لە دویای ئەوەگ مناڵەگە پەیا بوی زمسانان واران کەم بوی و وە نەرم وارياد، وەلی ڕووژی لە ڕووژەیل زمسان سەختیگ هات و هەورەیل جەمەو بوین وبویە گرم وهڕ و واران شەسیگ دایدا و کویچە و جادەیل ئەو شارە پڕ بوی لە ئاو.. و مەردم گشتی پەرت بوینە ناو ماڵەیل خوەیان ولە ژیر خانگەیل خوەیان چەوەڕی کردن، وەلی ئی بیوەژن فەقیرە بویە رووژ تەنگیگ لە خوەی ومناڵەگەی.. مناڵەگە وە سەرگەردانی نووڕستە دایگی و خوەی کردە بەخەڵیەو.. وەلی لەش و جنگ ئی ژنە تەمام خویسیاوی لە ئاو، ئی بیوەژنە هەڵسیا درانە چووینەگە هەڵکەنی وە لارەو نارەی کنار دیواریگ خانگەگە و خوەی مناڵەگە چینە ژیریەو تا لە ئاو واران مقەیەتی خوەیان بکەن و قورتاریان بوود، ئیجارە مناڵەگەی وە خوەشیەو نووڕستە دایگی و وت : دایە داخم ئەوانەگ فەقیر و نەدارن وجوور ئیمە قاپی نەیرن چوین لە واران مقەیتی خوەیان کەن؟!، ئای چەنی گوناحن..

.. لەو ئان و ساتەوەختە ئی مناڵە خوەی لە چین دەوڵەمەنەیل دا قەڵەم و خوسە ئەرا فەقیرەیل خوارد، چوینکە ماڵەگەیان درانەیگ لە قەیەو بوی و بویە سەچاوەی خوەشبەختی ئەرایان و دڵە نەرم و پاك وبیگەردەگەی ئەرا فەقیرەیل سوزیاد.

بەڵی خوەشەیسەیل شایەد ئەیە وەسەرهاتیگ ڕاس یا دروو بوود، وەلی ئەوەگ لەلی فامیمن ئەوەسە ك ئیمە نەبایەد لە ڕووژەیل تەنگ تێك بچیمن و ئەیاکەمان تاوانبار ئەواکەمان بکەید وە کەمتەرخەمی و تەقسیرکردن، و بایەتە بنووڕیمنە دەوروەر خوەمان و بزانیمن چوین وەگشت لایگەو دەس بنەیمنە ناو دەس یەکتری و هەوڵ بیەیمن لەو باروەزع سەختە دەرەباز بویمن ومتمانە وە خوەمان داشتویمن و وە تەنیا نەنووڕیمنە بەرژەوەندی و مەسڵەحەت تاکە کەس خوەمان.

گوڵسوو

gullsoo@shafaaq.com

ku.shafaaq.com